

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU8

Internationellt bistånd

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande motioner om internationellt bistånd från allmänna motionstiden under riksmötet 2023/24. Regeringen beslutade den 14 december 2023, efter motionstidens utgång och efter att utskottets betänkande för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd var justerat, en reformagenda för biståndet kallad Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt. Utskottet kommenterar i betänkandet frågor kring implementeringen av den nya reformagendan.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår alla motionsyrkanden.

I betänkandet finns sex reservationer (S, V, C, MP) och tre särskilda yttranden (S, SD, C).

Behandlade förslag

Cirka 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Reform av biståndet.....	6
Bistånd till Ukraina	18
Motioner som bereds förenklat.....	21
Reservationer	22
1. Reform av biståndet, punkt 1 (S).....	22
2. Reform av biståndet, punkt 1 (V)	26
3. Reform av biståndet, punkt 1 (C)	31
4. Reform av biståndet, punkt 1 (MP)	35
5. Bistånd till Ukraina, punkt 2 (S).....	37
6. Bistånd till Ukraina, punkt 2 (V)	38
Särskilda yttranden	40
1. Reform av biståndet, punkt 1 (SD).....	40
2. Reformagendan (S).....	40
3. Reformagendan (C)	40
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	42
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	57
<i>Bilaga 3</i>	
Uppteckningar vid utskottets offentliga sammanträde den 9 april 2024 om regeringens reformagenda för biståndet.....	59

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Reform av biståndet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) yrkande 1,

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2, 4, 10, 18, 19, 23, 49 och 51,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 49, 50 och 52–54,

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2, 7, 9, 10 och 12,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2–4, 9, 17 och 27.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

2. Bistånd till Ukraina

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V)

3. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 18 april 2024

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Magdalena Thuresson (M), Alexandra Völker (S), Linnéa Wickman (S), Joar Forssell (L), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Yasmine Eriksson (SD), Johan Büser (S), Katarina Tolgfors (M), Azra Muranovic (S) och Anna Lasses (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden under riksmötet 2023/24 om internationellt bistånd. Av dessa bereds ett nittiotal motionsyrkanden i förenklad ordning med hänvisning till att betänkandet har fokus på regeringens reformagenda för biståndet och Sveriges bistånd till Ukraina. Utskottet har berett motioner om biståndsfrågor om handel, humanitärt stöd, fred och säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter, Agenda 2030, migration, klimat, jämställdhet samt fattigdomsbekämpning och stärkt hälsa i betänkande 2022/23:UU6. Där behandlas även frågor om fokusering av och villkor för biståndet, bistånds nivåer och OECD-Dacs regelverk för officiellt utvecklingsbistånd (official development assistance, ODA). Motioner om multilateralt bistånd har beretts i betänkande 2022/23:UU3. Motioner om bistånd till Palestina bereds i betänkande 2023/24:UU15.

En förteckning över de motionsyrkanden som bereds i förenklad ordning finns i bilaga 2. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Statsrådet Johan Forssell informerade den 1 februari 2024 utskottet om regeringens reformagenda för biståndet som beslutades den 14 december 2023. Statssekreterare Diana Janse från UD har informerat utskottet om biståndet till Ukraina.

Utskottet har vidare fått föredragningar från FN:s livsmedelsprogram (WFP) biträdande generalsekreterare Carl Skau. I februari besökte den ukrainska tankesmedjan "Ukrainian Prism" utskottet och informerade om det militära, politiska, sociala och ekonomiska läget i Ukraina. Margot Wallström, medordförande i högnivågruppen för utredning av miljökonsekvenser av kriget i Ukraina, informerade den 29 februari utskottet om gruppens arbete. UNAIDS biträdande exekutivdirektör Christine Stegling informerade i mars utskottet om organisationens arbete. Generaldirektör Maksym Dotsenko från Röda korset i Ukraina informerade i april utskottet om organisationens verksamhet och återuppbyggnaden av Ukraina. Under beredningen av ärendet har Torbjörn Becker, ordförande och Jan Pettersson, kanslichef informerat utskottet om Expertgruppens för biståndsanalys (EBA) årsrapport Biståndsanalys 2023.

Utskottet genomförde den 9 april ett offentligt sammanträde om regeringens reformagenda för biståndet med deltagande av bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell, Petra Tötterman Andorff, ordförande Concord, Caroline Åberg, biträdande direktör FN:s utvecklingsprogram (UNDP), Jan Larsson, vd Business Sweden, Jakob Granit, generaldirektör Sida och Maria Håkansson, vd Swedfund. Uppteckningar från utfrågningen finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Reform av biståndet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att reformera biståndet.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP) samt det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

Övergripande frågor

I partimotion 2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 anförs att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att allt utvecklingsbistånd ska följa biståndseffektivitetsagendan, utgå från respektive mottagarlands egna behov, respektera dess suveränitet och inte förknippas med ekonomiska villkor. I yrkande 4 anförs att Sverige måste koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av Agenda 2030 och Sveriges politik för global utveckling. I yrkande 10 anförs att Sveriges utvecklingspolitik ska genomsyras av ett uttalat jämställdhetsperspektiv. I yrkande 49 anförs att regeringen bör säkerställa att alla aktörer som arbetar med bistånd och utvecklingssamarbete, inklusive de inom den privata sektorn, ska följa Sveriges politik för global utveckling samt den svenska politikens utvecklingsmål inom ramen för Sveriges arbete med Agenda 2030. I yrkande 51 anförs att regeringen bör stärka transparensen inom biståndet inom de områden där det i dag finns brister.

I partimotion 2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5 anförs att Sverige ska vara en aktiv röst för att stärka skyddet och stödet till civilsamhället också där det är som svårast och innebär mest utmaningar.

I kommittémotion 2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 2 anförs att Sverige ska vara en stark global röst och föra en solidarisk, rättvis och jämställd biståndspolitik. I yrkande 9 anförs att handelsbiståndet tydligt bör kopplas till Agenda 2030 och målen i Parisavtalet. I motion 2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) anförs att Sverige ska fortsätta att vara en stark global röst genom att stå upp för principen om att avsätta 1 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till bistånd.

I kommittémotion 2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 1, anförs att bistånd som går direkt till stater, deras institutioner eller myndigheter bör villkoras med att mottagarländerna utvecklar demokrati och mänskliga rättigheter i positiv riktning.

I kommittémotion 2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 49 anförs att Sverige ska stå fast vid att målet för det internationella biståndet är

att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. I yrkande 50 anförs att svenskt bistånd ska utgå från OECD-Dacs regelverk för hur biståndet kan användas. I yrkande 52 anförs att svenskt utvecklingssamarbete behöver fokuseras på att skapa hållbara jobb, klimatomställning och tillgång på grön energi samt demokratiutveckling och rättsstatens principer. I yrkande 54 anförs att svenskt bistånd i större utsträckning ska möjliggöra för fler barn och unga, flickor och pojkar att få tillgång till skola och utbildning.

I kommittémotion 2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 anförs att utvecklingssamarbetet ska styras av principen om effektivitet och fattigdomsbekämpning och inte villkoras mot Sveriges politiska intressen eller främjande av svensk export. I yrkande 3 anförs att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet ska styra utvecklingspolitiken. I yrkande 4 anförs att Sverige måste leva upp till internationella åtaganden inom FN och andra multilaterala forum.

I yrkande 27 understryks vikten av att verka för ett starkt svenskt civilsamhälle och dess roll i det svenska utvecklingssamarbetet.

Demokrati, jämställdhet, hälsa

I partimotion 2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 23 anförs att Sverige inom utrikes- och utvecklingspolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner.

I kommittémotion 2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 7 understryks vikten av att stärka demokratisk utveckling, civilsamhället och facklig verksamhet globalt. I yrkande 10 anförs att Sverige ska hålla fast vid den feministiska utrikespolitiken, jämställdhet och arbetet för alla kvinnors och flickors rättigheter inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

I kommittémotion 2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 anförs att biståndsmedel ska gå till arbete för SRHR och till civilsamhällesorganisationer som påverkar SRHR-frågor. I kommittémotion 2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 17 anförs att Sverige genom utvecklingssamarbetet ska se till att hbtqi-rättigheter stärks.

Klimat

I kommittémotion 2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 12 anförs att ett ökat klimatbistånd är centralt i det internationella arbetet.

I kommittémotion 2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 13 anförs att en betydande del av det bilaterala biståndet bör gå till utsläppsminskande insatser i utvecklingsländer.

I kommittémotion 2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 53 anförs att klimatbiståndet inte ska finansiera fossila utsläpp utan gå till de

länder som har svårast att själva klara omställning och anpassning samtidigt som det bidrar till det riksdagsbundna målet för svenskt bistånd.

I kommittémotion 2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 9 anförs att Sverige bör öka klimatbiståndet.

Bistånd och migration

I partimotion 2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 18 anförs att Sverige inte ska ställa migrationspolitiska villkor i samband med utvecklings- och biståndspolitik. I yrkande 19 anförs att regeringen bör slå fast att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU aldrig ska medverka till att bistånd används för att stoppa människor på flykt.

Bakgrund

Riksdagsbundna beslut om biståndet

Målet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75).

Riksdagen har också beslutat om politiken för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) och mål för svenskt utvecklingssamarbete som beslutats inom ramen för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154).

Riksdagen beslutade den 19 december 2023 om budget för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2023/24:1, utg. omr. 7, bet. 2023/24:UU2, rskr. 2023/24:99–101). Beslutet innebär att biståndsbudgeten för 2024 uppgår till 56 miljarder kronor. Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstod från att delta i beslutet eftersom deras förslag till anslag inom utgiftsområdet översteg de ramar som beslutats av riksdagen, och de därmed inte kunde reservera sig till förmån för sina förslag. Ledamöterna från dessa partier lade i stället fram särskilda yttranden om sin politik inom utgiftsområde 7. Samtliga dessa partier anförde i sina budgetmotioner att biståndsbudgeten skulle uppgå till minst 1 procent av BNI. Socialdemokraterna och Centerpartiet föreslog dock att anpassningen till enprocentmålet skulle ske stegvis.

Regeringens beslut om reformagendan för biståndet – Bistånd för en ny era

Regeringen beslutade den 14 december 2023 om en reformagenda för biståndet kallad Bistånd för en ny era som ersätter Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt stöd (skr. 2016/17:60) och Strategi för multilateral utvecklingspolitik (UD2017/21055/FN). Reformagendan anger riktningen för biståndet under kommande år och utgör även grunden för flera nya processer för att förenkla, förtydliga och effektivisera styrningen och

uppföljningen av biståndet som helhet och för att förbättra de resultat som uppnås.

Regeringen konstaterar i beslutet att utvecklingssamarbetet är ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen för att driva och värna svenska intressen samt möta de utmaningar som vi och världen står inför. Svenskt bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utgångspunkten är att svenskt bistånd klassificeras som ODA enligt Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) biståndskommitté (Dac).

Svenskt bistånd ska enligt regeringen fokusera på att åstadkomma förändring och verka för fria, välfungerande demokratiska samhällen som genom ekonomisk utveckling och handel själva höjer sin levnadsstandard och därigenom skapar bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Regeringen konstaterar att svenskt bistånd är generöst men inte oändligt. I en värld med omfattande behov där finansieringsgapet växer är det nödvändigt att prioritera. Regeringen kommer därför att göra tematiska prioriteringar med fokus på fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de mest utsatta, insatser som främjar demokrati och frihet och bekämpar förtryck, ett utökat och effektiviserat klimatbistånd, insatser som stärker kvinnors och flickors frihet och egenmakt, insatser som stärker synergien mellan bistånds- och migrationspolitiken samt humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd.

Andelen bistånd som kanaliseras via kärnstöd till multilaterala organisationer begränsas och andelen bistånd som kanaliseras via civilsamhället ökar. Det multilaterala samarbetet ska fokuseras till de organisationer som arbetar med de tematiska prioriteringarna, samt med humanitär flyktinghjälp och barns rättigheter. En särskild satsning görs på insatser för att skapa förutsättningar för fria val.

Utvecklingssamarbetet ska utgöra en del av svensk utrikespolitik. Därför ska extern kommunikation till utländska målgrupper om svenska biståndsfinansierade insatser förtydligas och öka där det är relevant. Det kan gälla i både internationella fora och samarbetsländer.

De säkerhetspolitiska, demokratiska och ekonomiska effekterna av den ryska aggressionen i det bredare närområdet är långtgående. Den ryska aggressionen har lett till en förnyad dynamik i arbetet med EU:s utvidgning. Regeringen avser att ha ett tydligt fokus på demokrati, mänskliga rättigheter och reformer för ett framtida EU-medlemskap för länder i närområdet som strävar efter det och bidra till stärkta förutsättningar för deras EU-integration. Regeringen kommer också arbeta för att stärka civilsamhället i dess arbete med samhällsenlig utveckling och medborgerligt ansvarsutkrävande.

Regeringens tematiska prioriteringar fokuserar på de områden där Sverige har intressen och kan bidra med störst mervärde genom en bred resursbas och upparbetad erfarenhet samt där det finns bäst förutsättningar att uppnå målen och behoven är som störst.

De tematiska prioriteringarna i reformagendan är

- fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, handel och utbildning.
- förbättrad hälsa för de allra mest utsatta.
- Främjande av frihet och bekämpa förtryck.
- utökat och effektiviserat klimatbistånd
- stärkande av kvinnors och flickors frihet och egenmakt.
- stärkta synergier mellan bistånds- och migrationspolitiken.
- stärkt humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd.

Regeringens styrning av det internationella biståndet ska vara strategisk och syfta till att regeringens prioriteringar får genomslag. Den ska också säkerställa att biståndet är en effektiv del av den samlade svenska utrikespolitiken. Verksamhet som finansieras av biståndsmedel ska genomlysas av tydliga krav på resultat, effektivitet, långsiktighet och transparens. Uppföljningen av resultat ska stärkas. Det svenska biståndets resultat ska kunna redovisas mot tydliga och mätbara mål inom ramen för regeringens prioriteringar. Regeringen kommer att utgå från de tematiska och geografiska prioriteringarna i framtagandet av nya strategier eller vid uppdatering av befintliga strategier.

Resultat inom biståndet uppnås över tid och långsiktighet i styrningen är avgörande för biståndets möjlighet att få effekt. Regeringen avser därför att gå från bilaterala biståndsstrategier till det nya konceptet landstrategier. Dessa landstrategier föregås av strategisk analys där en samlad bild görs av Sveriges relation till landet. Dessa bör identifiera svenska intressen och målsättningar samt belysa tänkbara synergier mellan utvecklingsbiståndet och andra politikområden.

Transparensen i biståndspolitiken ska öka i syfte att säkerställa att medborgarna har kännedom om hur deras resurser nyttjas samt att främja extern utvärdering. Transparens är att visa vad som spenderas var, varför, av vem och med vilka resultat.

Svenskt bistånd ska bli mer effektivt, resultatorienterat och katalytiskt. Ett effektivt utvecklingssamarbete är kostnadseffektivt och uppnår positiva följdverkningar bortom den specifika insatsen, det uppnår resultat och bidrar till minskad fattigdom och ökat välstånd. Genom att aktivt motverka korruption och förbättra såväl styrning som kontroll ska Sverige stärka och vidareutveckla sina partnerskap inom utvecklingssamarbetet.

Utvecklingssamarbetet behöver även i större utsträckning fungera som hävstång för att öka den inhemska resursmobiliseringen och mobilisera privata kapitalflöden för hållbara investeringar, inte minst i Afrika.

Svenskt utvecklingssamarbete genomförs i partnerskap med olika aktörer såsom regeringar, EU:s institutioner, olika FN-organ, internationella finansiella institutioner och civilsamhällesorganisationer. Stora delar av svenska biståndsmedel kanaliseras genom dessa aktörer. Svenska företag kan också bidra till regeringens arbete med fattigdomsbekämpning genom riktade insatser som gynnar företagande och privat ägande, särskilt kvinnors ägande och företagande. Sveriges påverkansarbete förs inte minst på landnivå i

samarbetsländerna. För att få ökad utväxling av svenska biståndsmedel är det avgörande att den svenska biståndspolitikens prioriteringar får genomslag. Regeringen avser därför att förbättra arbetssätten med dessa aktörer.

Regeringen anger vidare att civilsamhällesorganisationer är viktiga partners i det svenska humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet. Deras lokala partnerorganisationer utgör också en viktig del av ett lands demokratiska fundament. Lokalt ägarskap är en förutsättning för att de resultat som uppnås kan upprätthållas självständigt bortom biståndet. Ekonomiskt stöd som kanaliseras via civilsamhället, inklusive partianknutna organisationer, ska precis som övrigt bistånd vara transparent, resultatorienterat och effektivt.

Andra aktörers – inklusive den privata sektorns – engagemang, finansiering och investeringar i utveckling bör systematiskt mobiliseras. Svenska företag kan spela en viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet. Regeringen avser därför att bl.a. identifiera sektorer där utvecklingssamarbetets och näringslivets intressen sammanfaller och stärka arbetet där svenska företag kan bidra med kunskap, innovation, hållbara lösningar och finansiella resurser och öka samverkan mellan det svenska näringslivets internationella verksamhet och utvecklingssamarbetet.

Utskottets ställningstagande

Övergripande frågor

Utskottet konstaterar liksom i betänkande 2023/24:UU2 att det svenska biståndet kan användas effektivare och välkomnar därför att regeringen den 14 december 2023 beslutade om en reformagenda för biståndet kallad Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt, herefter kallad reformagendan.

Utskottet står fast vid sitt ställningstagande när det gäller bistånds nivåer för åren 2024–2026, som innebär att biståndsbudgeten frikopplas från BNI (prop. 2023/24:1, utg. omr. 7, bet. 2023/24:UU2). Utskottet noterar att regeringen anger att utgångspunkten är att svenskt bistånd ska klassificeras ODA enligt OECD-Dac. Bistånd är enligt OECD-Dacs definition flöden från den offentliga sektorn med det huvudsakliga syftet att främja ekonomisk utveckling och välbefinnande i de länder som klassificeras som fattiga enligt OECD-Dacs kriterier, och med ett gåvoelement om minst 25 procent.

Utskottet instämmer med regeringen att utvecklingssamarbetet är ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen för att driva och värna svenska intressen samt möta de utmaningar som vi och världen står inför. I enlighet med det mål som beslutats av riksdagen ska svenskt bistånd skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg. omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75).

Utskottet konstaterar liksom regeringen att levnadsstandarden i världen genom marknadsekonomi och handel har höjts långt utöver vad biståndsinsatser hade kunnat åstadkomma. Samtidigt får inte befolkningen i alla länder ta del av den höjda levnadsstandarden. Svenskt bistånd ska därför

fokusera på att åstadkomma förändring och verka för fria, välfungerande demokratiska samhällen som genom ekonomisk utveckling och handel själva höjer sin levnadsstandard och därigenom skapar bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Utskottet välkomnar att regeringen betonar vikten av samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, så som utvecklingspolitiken, utrikespolitiken, säkerhetspolitiken, handelspolitiken, klimatpolitiken och migrationspolitiken. Utskottet konstaterar att detta även är en av grundbultarna i riksdagens beslut om politiken för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112).

Utskottet anser liksom regeringen att det finns potential i att hitta synergier mellan bistånd och handel liksom i att bättre ta tillvara svenska företag och deras kunskaper för att möta de växande globala utmaningarna. Utskottet noterar att Sida i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att verka för ökade synergier mellan utvecklingssamarbete, främjande och handelspolitik för att bidra till att stärka den ekonomiska tillväxten och därigenom förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom och förtryck samt bygga motståndskraftiga samhällen. Utskottet välkomnar att privata investeringar, handel och näringslivets roll i genomförandet av Agenda 2030 ska stärkas. Biståndsverksamheten ska i större utsträckning fungera som hävstång för att öka den inhemska resursmobiliseringen i samarbetsländer och för att mobilisera privata kapitalflöden för hållbar utveckling. Utskottet noterar att regeringen avser att utöka Business Swedens uppdrag i syfte att förbättra förutsättningarna för företag att bidra till biståndets mål och till grön och digital omställning i låg- och medelinkomstländer.

Utskottet konstaterar liksom regeringen att svenskt bistånd är generöst men inte oändligt. I en värld med omfattande behov där finansieringsgapet växer är det nödvändigt att prioritera. Utskottet välkomnar därför att regeringen enligt reformagendan kommer att göra tematiska prioriteringar med fokus på fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de mest utsatta, insatser som främjar demokrati och frihet och bekämpar förtryck, ett utökat och effektiviserat klimatbistånd, insatser som stärker kvinnors och flickors frihet och egenmakt, insatser som stärker synergin mellan bistånds- och migrationspolitiken samt humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att utvecklingssamarbetet i högre grad behöver inriktas mot områden där Sverige kan bidra med tydliga mervärden. Det ökar Sveriges möjligheter till specialisering, effektivisering och påverkan. En sådan utveckling är också viktig för att säkerställa att de omfattande medel som Sverige investerar i internationellt utvecklingssamarbete får ett så stort genomslag som möjligt. Utskottet noterar att regeringen påbörjat fokuseringen genom att avsluta landstrategierna för Burkina Faso, Mali, Kambodja och Sydsudan.

Utskottet instämmer med regeringen att FN-systemet har en central roll i genomförande av stöd på landnivå för att bidra till fred, säkerhet och stabilisering i konfliktländer samt ett effektivt genomförande av Agenda 2030

och Parisavtalet. FN har även en central roll i att främja och försvara normer och värderingar såsom demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och jämställdhet. Genom ett strategiskt agerande i FN-systemet och gentemot FN-organisationerna ska Sverige – i och genom FN – primärt på landnivå, säkerställa genomslag för regeringens prioriteringar. Utskottet noterar att Sverige är en av de fem största bilaterala givarna till flera av de multilaterala biståndsorganisationerna.

Utskottet välkomnar mot bakgrund av vad som här anförts att andelen bistånd som kanaliseras via kärnstöd till multilaterala organisationer i fortsättningen kommer att begränsas, och att andelen bistånd som kanaliseras via civilsamhället ska öka. Det multilaterala samarbetet ska enligt reformagendan fokuseras till de organisationer som arbetar med de tematiska prioriteringarna, samt med humanitär flyktinghjälp och barns rättigheter. En särskild satsning görs på insatser för att skapa förutsättningar för fria val.

Utskottet noterar att omfördelningen påbörjats genom att kärnstödet till ett antal FN-organ ändras enligt indikativa belopp i Sidas regleringsbrev för 2024¹. Det svenska kärnstödet omfördelas därmed till flertalet humanitära organisationer vilket är en av regeringens viktigaste tematiska prioriteringar.

Utskottet konstaterar att det demokratiska utrymmet där civilsamhällesorganisationer verkar är under hårt tryck på många håll i världen. Utskottet delar regeringens bedömning att svenska civilsamhällesorganisationer, genom upparbetade och nära samarbetsrelationer och en stark lokal närvaro och förankring, kan spela en avgörande roll för att skapa möjligheter för människor att själva påverka och förbättra sina levnadsvillkor. Särskilt i konfliktmiljöer och i svåra säkerhetspolitiska kontexter kan lokala civilsamhällesorganisationer vara avgörande för att kunna genomföra biståndsinsatser. Utskottet välkomnar därför att det tydligt framgår av reformagendan att civilsamhällesorganisationer är viktiga partners i det svenska humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet. Utskottet anser liksom regeringen att ekonomiskt stöd som kanaliseras via civilsamhället, inklusive partianknutna organisationer, precis som övrigt bistånd ska vara transparent, resultatorienterat och effektivt.

Utskottet noterar att regeringen den 1 februari beslutade om en ny strategi för utvecklingssamarbetet med det civila samhället som ska gälla t.o.m. den 31 december 2024. I samband med beslutet uttalade regeringen att formatet med vidareförmedling av biståndsmedel genom strategiska partnerorganisationer ses över i syfte att säkerställa transparens, effektivitet och rättssäkerhet. Regeringen avser också att under innevarande år pröva för

¹ Jämförelse med faktiskt utbetalade belopp 2023. Kärnstödet ökar med 5 procent vardera till ett antal humanitära organisationer: Internationella rödakorskommittén (ICRC), FN:s fond för katastrofbistånd (CERF), Världslivsmedelsprogrammet (WFP) och FN:s flyktingkommisariat (UNHCR). Stödet till Internationella rödakorsfederationens fond för katastrofbistånd (DREF) ökar med drygt 40 procent. Kärnstödet till UNRWA minskar med 5 procent. Kärnstödet till FN:s samlade program mot hiv och aids (Unaids) minskar med 50 procent, till UN Women med 40 procent och till FN:s fond för Agenda 2030 med drygt 40 procent.

ett mer öppet och inkluderande ansökningsförfarande samt förändra arbetssätt så att administrativa kostnader, transaktionskostnader och transaktionsled kan minska. Regeringen avser även att förbereda ett ökat egenfinansieringskrav om 15 procent från 1 januari 2025 för organisationer med hemvist i andra länder än utvecklingsländer.

Utskottet konstaterar att regeringen har gett Sida i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur en delvis alternativ hantering av dagens system för medelstilleddning från strategin skulle kunna se ut. Syftet med uppdraget är att få ett underlag för en modell där medlen inom ramen för strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället helt eller delvis öppnas för ansökningar hos Sida från fler biståndsorganisationer, och inte, som idag, endast de fåtal som är strategiska partnerorganisationer (SPO). Enligt utskottets uppfattning kan detta vara ett sätt att öka transparens och öppenhet, göra förfarandet mer inkluderande samt minska antalet transaktionsled i Sverige, vilket är i linje med regeringens biståndspolitiska prioriteringar. I uppdraget ingår också att ta fram en konsekvensanalys av ekonomiska och personella konsekvenser för Sida.

Utskottet noterar att Sida i ett tidigt skede har valt att informera de civilsamhällesorganisationer som är strategiska partners inom ramen för strategin för samarbete med civilsamhället (CSO) om att de säger upp avtalen vid årsskiftet i samband med att nuvarande CSO-strategi upphör. Regeringen inväntar det samlade uppdraget och de förslag som Sida ska ta fram under våren.

Utskottet har vid ett antal tillfällen påpekat vikten av öppenhet när det gäller biståndet, bl.a. genom föredragningar av Sidas generaldirektör om myndighetens arbete med att utveckla Openaid. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att genomföra ett antal reformer med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet. Utskottet noterar att Sida i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att utveckla transparensgarantin och modernisera den digitala informationsplattformen Openaid. Användarvänligheten och sökbarheten ska öka, datavisualiseringens många möjligheter ska tillvaratas och de resultat som insatser gett ska visas. Utskottet avser att fortsätta följa denna fråga.

Utskottet välkomnar också att regeringen enligt reformagendan kommer att inleda ett arbete för att förenkla, förbättra och förtydliga sin resultatredovisning till riksdagen. Som utskottet anført i samband med beredningen av budgeten för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är resultatredovisningen ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen. Regeringens redovisning och bedömning av de resultat som uppnåtts ska ha en klar och tydlig struktur, eftersom detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Utskottet utgår från att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med utförligare beskrivning av hur resultatredovisningen ska förbättras.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2023/24:481 (SD) yrkande 1, 2023/24:1589 (S) yrkande 1, 2023/24:2343 (V) yrkandena 2, 4, 10, 49 och 51, 2023/24:2466 (C) yrkandena 49, 50 och 52, 2023/24:2563 (S) yrkandena 2 och 9 samt 2023/24:2699 (MP) yrkandena 2–4 och 27.

Demokrati, jämställdhet och hälsa

Utskottet välkomnar att regeringen i reformagendan understryker att respekt för demokrati och rättsstatens principer är centralt för åtnjutandet av de mänskliga fri- och rättigheterna. Demokrati är avgörande för frihet, fred och säkerhet och för att nå de globala hållbarhetsmålen. Grunden för demokrati är fria val. Utskottet anser liksom regeringen att utvecklingsarbetet har en viktig roll i arbetet med att motverka den demokratiska tillbakagången på många håll i världen.

Utskottet vill liksom regeringen understryka att Sverige ska vara en stark röst och aktör för demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och rättsstatens principer för att öka människors frihet och bekämpa förtryck. Regeringen bör särskilt verka för att stärka mänskliga fri- och rättigheter, såsom yttrande- och religionsfrihet, SRHR, rättigheter för kvinnor och flickor, barn och unga, hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning. Utskottet anser liksom regeringen att organisationer som har främjande av demokrati och mänskliga fri- och rättigheter som primärt syfte bör vara särskilt prioriterade i biståndssamarbetet.

Utskottet vill understryka att ett livskraftigt, pluralistiskt och självständigt civilsamhälle, fria och oberoende medier och ett fritt och dynamiskt kulturliv är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att ytterligare bidra till ett starkt civilsamhälle och stödja organisationer, demokratirörelser, aktörer och nätverk som står upp för mänskliga fri- och rättigheter, samt bevakar och slår vakt om demokrati och rättsstatens principer. Regeringen avser också att öka stödet till människorätts- och demokratiförsvare, prioritera stödet till skydd för journalister och personer inom rättsväsendet samt främja demokratiskt deltagande och representation för minoriteter, personer med funktionsnedsättning, kvinnor och unga. Utskottet välkomnar att regeringen avser att främja religionsfriheten, inklusive rätten till frihet från religion, en sekulär lagstiftning och rättstillämpning, och religiösa minoriteters rättigheter, särskilt kristnas, som idag utgör en speciellt förföljd religiös grupp i världen.

Utskottet noterar att regeringen den 1 februari 2024 beslutade om en strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer 2024–2028 där de insatser som aviserats i reformagendan konkretiseras.

Utbildning är en mänsklig rättighet och en grundsten för demokrati och jämställdhet. Utskottet välkomnar därför att regeringen betonar vikten av en välfungerande utbildningssektor och avser att fortsätta arbetet för en god,

likvärdig och inkluderande utbildning, med särskild uppmärksamhet på flickor och kvinnor, bl.a. genom att stärka förutsättningarna för trygga och säkra skolmiljöer.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2023/24:964 (MP) yrkande 5, 2023/24:2343 (V) yrkande 23, 2023/24:2466 (C) yrkande 54, 2023/24:2563 (S) yrkandena 7 och 10, 2023/24:2664 (MP) yrkande 65 och 2023/24:2699 (MP) yrkande 17.

Klimat

Utskottet konstaterar att den globala medeltemperaturen fortsätter att stiga. Människor som lever i dysfunktionella stater eller geografiskt utsatta nationer drabbas ofta hårdare av klimatförändringarna, vilket kan leda till ökad konflikt och brist på livsmedel. Klimatförändringarna medför även en ökad risk för smittsamma sjukdomar och andra negativa hälsokonsekvenser. Utskottet välkomnar därför att regeringen i reformagendan betonar att svenskt bistånd ska bidra till att påskynda den gröna globala omställningen och stärka anpassningsarbetet för att stödja genomförandet av Parisavtalet om klimatförändringar.

Utskottet anser liksom regeringen att svenskt klimatbistånd i ökande grad ska bidra till energieffektivisering och effektiv utsläppsminskning, inte minst i partnerländer med stora utsläpp, inklusive bidrag till omställning till fossilfri energi. Utskottet välkomnar att en utgångspunkt är att medel från biståndsbudgeten inte investeras i fossil verksamhet, undantaget om insatsen bidrar till att uppnå den övergripande prioriteringen om effektiv utsläppsminskning.

Vidare vill utskottet understryka vikten av att öka och effektivisera svenskt klimatbistånd, samtidigt som annat kapital mobiliseras i större utsträckning. Utskottet välkomnar också att regeringen trycker på vikten av teknisk innovation och att engagera ytterligare svenska aktörer, inklusive myndigheter, näringsliv och universitet i klimatbiståndet.

Liksom regeringen anser utskottet att de globala klimatfonderna spelar en nyckelroll i genomförandet av Parisavtalet. De globala fonderna ger en hävstångseffekt för svenskt utvecklingssamarbete genom att bidra till viktig mobilisering av privat och nationellt kapital och möjliggör därmed ökade insatser på prioriterade områden där svenskt näringsliv kan bidra med innovativa och hållbara lösningar. Utskottet noterar att regeringen enligt reformagendan ser över förutsättningarna för att inrätta en helpdesk för de svenska företagens miljö- och klimatarbete, sociala ansvar och antikorrupsionsarbete i utvecklingsländer.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2023/24:481 (SD) yrkande 13, 2023/24:2466 (C) yrkande 53, 2023/24:2563 (S) yrkande 12 och 2023/24:2699 (MP) yrkande 9.

Bistånd och migration

Utskottet konstaterar liksom regeringen att krig och konflikter både i och utanför vårt närområde påverkar Sveriges säkerhet och välbefinnande. De hindrar människor från att nå sin fulla potential och orsakar nöd och fattigdom, vilket driver människor på flykt. Samtidigt utgör det en grogrund för kriminalitet, terrorism, våldsbejakande extremism, en oreglerad migration och organiserad brottslighet exempelvis genom smuggling av vapen och narkotika samt genom olika former av människohandel. Detta har negativa effekter för demokrati, rättssäkerhet och rättsstatens principer och respekten för mänskliga fri- och rättigheter.

Motsättningar och samhällsproblem som följt av en mycket omfattande illegal migration är en påfrestning också för Europa och vår del av världen. Ett effektivt bistånd bidrar till att lätta den påfrestningen. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att för att åstadkomma en hållbar utveckling ska biståndet, utöver effektiva åtgärder för att minska grundorsakerna till irreguljär migration, också fokuseras för att utgöra ett verktyg för att motverka irreguljär migration, öka återvändandet och bidra till ett effektivt arbete för frivillig återvandring.

Utskottet anser därför att ett ökat fokus på migration inom biståndet är nödvändigt för att möta globala utmaningar kopplade till irreguljär migration och tvångsfördrivning, återvändande och återvandring. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att använda utvecklingssamarbetet som en utrikespolitisk hävstång för att få till stånd förbättrade samarbeten om migration med tredje länder. Det kan även vara aktuellt att villkora delar av utvecklingsbiståndet i syfte att mottagarlandet ska följa folkrättsliga principer och samarbeta med Sverige i frågor om återtagande av sina medborgare, inklusive undanröjande av verkställighetshinder såsom att inte utfärda resehandlingar. Utskottet vill understryka vikten av att bidra till att stärka partnerländers kapacitet att motverka irreguljär migration, t.ex. genom samarbete med internationella organisationer, EU, FN och nationella migrations- och gränsmyndigheter.

Utskottet vill också betona att biståndet har en viktig roll i att bidra till att minska de negativa orsaker och strukturella faktorer som gör att folk lämnar sina hem och länder. Utskottet ser därför positivt på att regeringen i reformagendan aviserar ett antal åtgärder för att motverka risker och sårbarhet för värdsamhällen, migranter och flyktingar. Utskottet konstaterar att irreguljär migration och tvångsfördrivning medför oönskade ekonomiska, sociala och humanitära konsekvenser för individen samt ursprungs-, transit- och mottagarländerna. Att motverka risker och sårbarhet för värdsamhällen, migranter och flyktingar ökar förutsättningarna för utveckling och välfärd, men kan också bidra till minskad sekundär migration. Utskottet välkomnar även att regeringen aviserar ett antal åtgärder för att hjälpa migranter som vill eller måste återvända samt för att stödja varaktiga lösningar för personer på flykt.

Mot bakgrund av vad som här anförts avstyrker utskottet motion 2023/24:2343 (V) yrkandena 18 och 19.

Bistånd till Ukraina

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bistånd till Ukraina.
Jämför reservation 5 (S) och 6 (V).

Motionerna

I partimotion 2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 anförts att regeringen bör återkomma med en strategi för att stödet till Ukraina ska ges i form av additionella medel, utöver biståndsbudgeten.

I kommittémotion 2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3 anförts att Sverige ska fortsätta att uthålligt stödja Ukraina, samtidigt som vi bekämpar fattigdom och hungersnöd i andra delar av världen.

Bakgrund

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Sverige utökat sitt humanitära och militära stöd till Ukraina i flera omgångar och bistår också med ekonomiskt stöd, civil krishantering och stöd till Ukrainas reformarbete och återuppbyggnad. Sedan februari 2022 har Sverige bidragit med motsvarande ca 37 miljarder kronor till olika insatser för att stötta Ukraina. Tillsammans med EU har Sverige också fattat beslut om omfattande makroekonomiskt stöd och ett flertal sanktionspaket mot Ryssland.

Sverige har sedan 1990-talet haft ett kontinuerligt bistånd till Ukraina, när det gäller både reforminriktat utvecklingssamarbete och humanitärt stöd. Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Sverige gett ett omfattande stöd på drygt 30 miljarder kronor till Ukraina, varav ca 7,2 miljarder kronor är humanitärt och civilt bistånd. Det sistnämnda stödet handlar bl.a. om ökat bistånd genom humanitära organisationer, stöd för att främja kvinnors och flickors möjligheter och rättigheter samt civil krishantering i form av donationer av t.ex. sjukvårdsmateriel, brandskydd, generatorer och tält. Sverige bidrar också med omfattande stöd till Ukrainas reformarbete och återuppbyggnad.

Den 13 juli 2023 antog regeringen en ny strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023–2027. Strategin omfattar totalt 6 miljarder kronor under perioden den 13 juli 2023 till den 31 december 2027. Det innebär att strategibeloppet per år i genomsnitt uppgår till 1,2 miljarder kronor, vilket gör strategin till Sveriges största strategi någonsin till ett enskilt land. Strategin utgör en del av Sveriges samlade bistånds- och utrikespolitik och ska bygga vidare på den positiva utveckling som Sveriges långsiktiga

reformsamarbete med Ukraina bidragit till. Uppbyggnads- och reformsamarbetet är två ömsesidigt stärkande komponenter som tillsammans utgör strategins inriktning och bidrar till det övergripande målet om EU-integration.

Det humanitära stödet uppgår till ca 2,2 miljarder kronor. Det omfattar insatser via organisationer som effektivt förser det ukrainska folket och flyktingar med förnödenheter via främst WFP, Rödakorsrörelserna, FN:s humanitära landfond för Ukraina, Rädda Barnen, Unicef, FN:s flyktingorgan, UNHCR, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Norwegian Refugee Council, Danish Refugee Council, Action Against Hunger och Internationella räddningskommittén. Sverige har också stöttat transporter av 50 000 ton vete för att lindra krigets konsekvenser för utsatta länder via WFP samt gett stöd om 100 miljoner kronor till Ukrainas initiativ ”Grain from Ukraine”.

På grund av den ryska aggressionen har Ukraina förlorat tillgången till internationella kapitalmarknader. Utöver ordinarie kärnstöd till Världsbanken har Sverige ställt ut en garanti på ca 500 miljoner kronor till Ukraina. I december 2023 aviserades ytterligare ett stöd till Ukraina via Världsbanken om 600 miljoner kronor. Stödet ska gå till viktiga investeringar inom energisektorn, det ukrainska jordbruket, utbildningssektorn och bostadssektorn för att mer långsiktigt stärka Ukrainas motståndskraft.

Stödet till civil krishantering uppgår till ca 800 miljoner kronor. Sverige har genom MSB bidragit med nödhjälp i form av bl.a. annat samordning och transport av sjukvårdsmateriel, medevac-transporter av sårade och sjuka för vård i Sverige, minröjning, skyddsutrustning, brandskydd, nödboenden, elnäts-utrustning, och generatorer.

Hittills har regeringen stöttat Ukraina med ca 1,69 miljarder kronor för insatser för landets återuppbyggnad. Det handlar om stöd för hållbar återuppbyggnad av förstörd infrastruktur via bl.a. Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling, EBRD och Världsbankens Ukrainafond. Sverige har även ett koordinerande ansvar för avfallshantering i Ukraina.

Ukrainas reformbehov är stora och Sverige har fram till juli 2023 gett ett årligt bilateralt reformstöd till Ukraina inom ramen Strategin för Sveriges reformsamarbete med Östeuropa 2021–2027. Stödet uppgick 2022 till drygt 335 miljoner kronor och innefattade bl.a. insatser för inkluderande ekonomisk utveckling, jämställdhet, miljö och energi, demokrati och mänskliga rättigheter, oberoende medier, stöd till civilsamhället, decentraliseringsreformen och reformen av den offentliga förvaltningen, fredsbyggande och resiliens.

Dessutom har Sverige bidragit med strategiskt stöd till ett värde av ca 266 miljoner kronor till bl.a. fria medier, cybersäkerhet, ansvarsutkrävande, kärnsäkerhet och jämställdhet.

Sverige blev i februari 2024 medlem i styrkommittén för den internationella givarsamordningsplattformen för Ukraina (Multiagency Donor Coordination Platform for Ukraine, MDCP). Sverige ingår därmed MDCP:s innersta krets tillsammans med G7-länderna, EU-kommissionen, Ukraina och

internationella finansiella institutioner som Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF). Plattformen skapades i januari 2023 på initiativ av G7-länderna, EU-kommissionen och Ukraina. Syftet är att samordna de stora stödinsatserna för Ukraina när det gäller omedelbara finansieringsbehov och framtida uppbyggnad. Samordningen ska försäkra effektivitet i planering och genomförande.

Europeiska rådet beslutade den 1 februari 2024 att inrätta en Ukrainafacilitet för perioden 2024–2027 på sammanlagt 50 miljarder euro. Därav är 33 miljarder kronor lån som garanteras av EU och 17 miljarder icke återbetalningspliktigt stöd inom ramen för ett nytt tematiskt instrument, Ukrainareserven. Syftet med Ukrainafaciliteten är att bidra till landets återhämtning, återuppbyggnad och modernisering samt främja social sammanhållning och gradvis integrering i EU inför ett möjligt framtida medlemskap i unionen. För att få finansiering måste Ukrainas regering utarbeta en plan som kommer att inriktas på strukturreformer och investeringar för att stimulera ekonomisk tillväxt, reformer av den offentliga förvaltningen, för god samhällsstyrning och rättsstatsprinciper samt sund ekonomisk förvaltning, särskilt när det gäller korruptionsbekämpning och bedrägerier.

Under 2022 och 2023 tillhandahöll EU 25,2 miljarder euro i makroekonomiskt stöd till Ukraina i form av lån och bidrag. Därutöver har EU anslagit 2,35 miljarder euro i budgetstöd och bidrag och 850 miljoner euro i humanitärt stöd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den ryska storskaliga invasionen av Ukraina fortsätter att orsaka stort lidande, många civila dödsoffer samt omfattande skador på infrastruktur och tillgångar, och medför allvarliga sociala och ekonomiska konsekvenser. Det ryska agerandet bryter mot folkrätten och FN-stadgans mest grundläggande principer och utmanar den regelbaserade världsordning som funnits sedan andra världskriget. Kriget ändrar Sveriges och Europas säkerhetssituation i grunden. Det råder bred enighet i riksdagen om det avgörande i att bistå Ukraina och försvara den regelbaserade världsordningen.

Utskottet välkomnar därför att regeringen i årets utrikespolitiska deklARATION understryker att stödet till Ukraina är de kommande årens främsta utrikespolitiska uppgift. Utskottet konstaterar att Sveriges totala stöd till Ukraina sedan den fullskaliga invasionen inleddes uppgår till ca 37 miljarder kronor, inklusive militära stödpaket. Besluten om stöd har tagits med bred enighet i riksdagen.

I detta sammanhang vill utskottet framför allt understryka vikten av fortsatt utvecklings- och humanitärt bistånd till Ukraina. Utskottet välkomnar därför att stöd till Ukraina och vårt grannskap utgör en central del i omställningen av biståndspolitik. De delar av stödet till Ukraina som klassificeras som ODA enligt OECD-Dacs regelverk ingår i biståndsbudgeten.

Utskottet vill också understryka vikten av att regeringen fortsätter att driva på för ett starkt och långsiktigt stöd genom EU. Utskottet välkomnar i det sammanhanget den överenskommelse om finansiellt stöd till Ukraina på totalt 50 miljarder euro som beslutades inom EU den 1 februari 2024. Beslutet är en signal inte bara till Ukraina utan också till våra internationella partner.

Utskottet välkomnar också att regeringen avser att öka och fördjupa svensk, europeisk och internationell samordning mellan utvecklingssamarbete, handel och främjande för att mer effektivt mobilisera privata investeringar till Ukrainas uppbyggnad. Det framgår också av reformagendan att regeringen i detta syfte kommer att samverka med det svenska näringslivet och lyfta fram svenska aktörers mervärde, såsom myndigheter, företag och civilsamhället inom områden som särskilt efterfrågas av Ukraina. Utskottet uppmärksammar i sammanhanget att regeringen i vårändringsbudgeten för 2024 (prop. 2023/24:99) föreslår att Swedfund ska få ett kapitaltillskott på 300 miljoner kronor för investeringar i Ukraina.

Utskottet vill också understryka den centrala roll som FN-systemet och de multilaterala utvecklingsbankerna har för genomförande av stöd på landnivå och i uppbyggnaden av Ukraina. Det multilaterala systemet har också en viktig roll för att hantera den ryska aggressionens globala konsekvenser.

Motionerna 2023/24:2343 (V) yrkande 3 och 2023/24:2563 (S) yrkande 3 avstyrks i den mån de inte tillgodosetts genom det anförda.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motioner som beretts i förenklad ordning.

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid (framst. 20025706:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr 2005/06:333-335) och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2023–2026 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2023.

Utskottet har under beredningen kommit fram till att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, och ett enigt utskott avstyrker yrkandena. Detta kan innebära att partier vidhåller de synpunkter som framförs i motionsyrkandena men att de avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

Reservationer

1. Reform av biståndet, punkt 1 (S)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Linnéa Wickman (S), Johan Büser (S) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) yrkande 1 och

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2, 7, 9, 10 och 12 samt

avslår motionerna

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2, 4, 10, 18, 19, 23, 49 och 51,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 49, 50 och 52–54,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2–4, 9, 17 och 27.

Ställningstagande

Övergripande frågor

En bättre värld, ett tryggare Sverige. Det hänger ihop. Den internationella solidariteten. Sverige har sedan FN tog beslut om hur länder ska kunna bidra till att lyfta människor ur fattigdom och förtryck stått upp för det. Sverige var också, om inte först i världen, så bland de första i världen att nå 0,7 procent av BNI till bistånd. Vårt land har därutöver sedan 70-talet avsatt 1 procent av vårt ekonomiska välmående (BNI) till bistånd. Det har gett Sverige en stark global röst för fred, frihet och mänskliga rättigheter. Det har gett Sverige möjligheter att bygga broar och förtroenden världen över. Sverige ska fortsätta att vara en stark global röst genom att stå upp för principen om att avsätta 1 procent av BNI till bistånd.

Sverige ska stå upp för folkrätten, de mänskliga rättigheterna, demokratin och dess principer. Sveriges goda anseende som en pålitlig, ambitiös och resultatintriktad samarbetspartner i utvecklingsarbetet med fattigdomsbekämpning i fokus måste bibehållas. Regeringens ensidiga fokus på närområdet skadar emellertid Sveriges goda anseende och inflytande i

omvärlden. Svensk utrikespolitik ska vara aktiv och internationell inte passiv och provinsiall.

Att stödja organiseringen av politiska partier och en demokratisk kultur är centralt för oss. Vi vill att demokratistödet till demokratiska partier och aktörer ökar. En demokratisk utveckling byggs genom ett välfungerande flerpartisystem, fria och rättvisa val, och parlament och institutioner som följer rättsstatens principer. Utvecklingssamarbetet ska bidra till uppbyggnad och stärkande av demokratiska styrelseskick, fria politiska partier, folkrörelser och institutioner.

Ett effektivt och ändamålsenligt utvecklingssamarbete kan bidra genom policyreformer som ökar transparensen i hur biståndet fördelas och som stödjer uppbyggandet av en välfungerande statsförvaltning och transparenta samhällsinstitutioner, oberoende rättssystem och revision. Reformer behövs för att stärka civilsamhällets förmåga att utkräva ansvar, som stöttar en fri press och utbildar människor om deras medborgerliga rättigheter.

Välfungerande, oberoende och rättssäkra institutioner på olika nivåer och med hög kapacitet är centralt för en demokratisk utveckling och för att individer ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Sådana institutioner stärker hållbarheten och motståndskraften i ett samhälle och är avgörande för hur väl reformer kan genomföras. Självständiga civilsamhällesorganisationer ska stödjas i sitt arbete och i sin rätt att verka.

Sverige ska fortsätta att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället genom att värna och stödja yttrande-, förenings- och församlingsfriheterna. I länder som utvecklas i en auktoritär riktning är attacker på civilsamhället ett led i att bryta ner demokratiskt motstånd. I många samhällen spelar kyrkor och religiösa aktörer en betydande roll och är inte sällan de institutioner människor framför allt har förtroende för. Att samarbeta med svenska organisationer som står dem nära är viktigt för att nå framgång i insatser för fred, fattigdomsbekämpning och jämställdhet.

Vi är för att utveckla biståndet innehållsligt och att hitta nya sätt att effektivisera och bättre utvärdera detsamma. Däremot är vi starkt kritiska till regeringens aviserade förändring av formatet för vidareförmedling av biståndsmedel via de 17 strategiska partnerorganisationerna (SPO). Vi anser att det är ett stort misstag att förstatliga biståndet genom att ta tillbaka förmedlandet till Sida. Det finns nämligen stora fördelar med att just civilsamhället i Sverige samverkar med partner i civilsamhället i utvecklingsländer. Civilsamhället kan spela en roll som en statlig myndighet som Sida aldrig kan. Utvärderingar av biståndet som förmedlas via SPO:erna har visat att det här är ett ändamålsenligt och effektivt sätt att använda biståndsmedel.

Regeringens avisering har fått till följd att SPO:er tvingats säga upp ett stort antal pågående avtal med partnerorganisationer i förtid då man inte vet hur finansieringen ser ut på sikt. Det drabbar tusentals partners i ett hundratal länder, och i sin tur mångfald fler fattiga och utsatta människor som har gynnats på olika sätt av dessa projekt. Vi anser att det här strider mot den

grundläggande principen om att inte vålla skada i biståndsverksamhet. Vi anser också att det är en del av ett ifrågasättande och en nedmontering av civilsamhället i Sverige. Vi ser det inom folkbildningen och kulturen och på arbetsmarknaden och nu också inom biståndspolitiken - detta trots vackra ord från regeringen om civilsamhällets viktiga roll i varje demokrati. Vid det öppna sammanträdet som utskottet arrangerade var signalen glasklar från civilsamhällets representant att det här förfarandet är felaktigt och mycket skadligt för civilsamhället i Sverige, men förstås också för dess partner ute i världen. Sidans rapport visar också att antalet årsarbetskrafter på myndigheten kommer att behöva öka med 400 vilket innebär närmare en halv miljard kronor i ökade kostnader. En ökning av bemanningen med 50 procent samt en halv miljard kronor för att administrera 1,7 miljarder kronor i biståndsmedel anser vi är raka motsatsen till ett mer effektivt och resultatinriktat bistånd.

Regeringen borde hörsamma den kritik som framkommit, inte minst från civilsamhället och istället för att avveckla och förstatliga folkrörelsebiståndet så borde man utveckla densamma.

Eget arbete som ger en egen försörjning är grundläggande för människors frihet och ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom. Löner som går att leva på, säker arbetsmiljö och anständiga anställningsvillkor måste säkerställas.

Fria fackföreningar och fackliga rättigheter är viktiga i kampen för global rättvisa. Det är centralt att värna människors möjligheter att organisera sig i fackförbund och främja fackliga fri- och rättigheter. För oss är det självklart att utvecklingsarbetet ska bidra till att stärka oberoende, representativa och demokratiska fackföreningar, ökad organisering och utbildning om mänskliga rättigheter i arbetslivet. Ett brett samarbete med den internationella fackliga rörelsen och Internationella arbetsorganisationen (ILO) är en viktig prioritering för att stärka fackliga rättigheter på samma sätt som att ett nära samarbete med näringslivet är viktigt för att stödja jobbskapande och främja dialog.

Handel kan vara ett verktyg för en effektiv och rättvis klimatomställning, bidra till fattigdomsbekämpning och ekonomisk tillväxt, men det kräver att alla parter inom handeln är involverade. Arbetstagares rättigheter och fackliga rättigheter måste lyftas fram i alla dessa samarbeten. Genom partssamverkan kan förutsättningar för hållbar utveckling inom områden som klimat, mänskliga rättigheter, jämställdhet, hälsa och miljö bli möjliga. Handelsbiståndet bör tydligt kopplas till Agenda 2030 och målen i Parisavtalet. I dialogen med näringslivet är det också viktigt att inkludera fackföreningsrörelsen och använda och bygga vidare på den svenska modellen. Att koppla ihop bistånd och handel som regeringen gör måste ske genomtänkt och föregås av en konsekvensanalys, vilket saknas.

Att binda biståndet är dyrt och ineffektivt, begränsar det utbud som mottagarlandet kan välja, och försvårar på det sättet kostnadseffektiviteten när det gäller upphandlingar. Exportkrediter är ett bra politiskt verktyg, men bör inte finansieras ur biståndsbudgeten. Istället bör regeringen ge svenska företag exportkrediter med de medel som normalt används till detta.

Demokrati, jämställdhet och hälsa

Den feministiska utrikespolitiken handlade om att säkerställa flickors och kvinnors rättigheter, representation och resurser. Vi beklagar att regeringen har övergivit denna politik. Vi menar istället att den feministiska utrikespolitiken behöver återinföras och utvecklas. Kvinnor och flickor ska ha samma möjlighet till socialt, ekonomiskt och politiskt inflytande som män och pojkar. Flickor och kvinnors rättigheter måste stärkas globalt. Att ge kvinnor och flickor makt över sina egna liv och främja deras medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är det bästa sättet att bekämpa fattigdom och nå ekonomisk tillväxt och mänsklig utveckling.

Det var därför ett svek när den nya regeringen valde att avveckla den feministiska utrikespolitiken, trots att en lång rad länder – till exempel Frankrike, Tyskland, Kanada och Mexiko - följt vårt exempel. Vi anser tvärtom att fokus på kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser är viktigare än någonsin, inte minst eftersom dessa rättigheter nu attackeras av konservativa högerkrafter.

Allt bistånd ska bidra till att uppnå jämställdhet, vilket är en förutsättning för att förebygga konflikter och bygga hållbar fred. Målet är att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter och att makt och resurser ska fördelas jämställt. Den feministiska utrikespolitiken understryker vårt starka åtagande och höga ambitioner för jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det finns ett ökat motstånd i många länder mot SRHR, i synnerhet mot abort, sexualupplysning, kvinnors och hbtqi-personers rättigheter. Det kan därför vara avgörande att Sverige är en stark röst för att garantera tillgången till SRHR globalt. I arbetet för att bekämpa det aktiva motståndet mot flickors och kvinnors rättigheter krävs också insatser som inkluderar pojkar och män för att motverka destruktiva och skadliga maskulinitetsnormer som bidrar till att ojämställdhet befästs.

I en forskarrapport från Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) i slutet av augusti 2023 drar man slutsatsen att den feministiska utrikespolitiken gjort stort avtryck i utrikesförvaltningens arbete tväremot vad regeringen påstår. Sverige har under lång tid varit en föregångare på jämställdhetsområdet och den tidigare socialdemokratiska regeringens feministiska utrikespolitik innebar höjda ambitioner som bidragit till jämställdhetsintegration i arbetet inom internationella organisationer. Att regeringen tagit av sig ledartröjan på jämställdhetsområdet och valt att bli en följare istället för en framgångsrik ledare är pinsamt.

Klimat

Klimatkrisen är ett globalt och existentiellt hot. Klimatförändringarna och dess effekter bidrar till ökade spänningar och underblåser ekonomisk och politisk instabilitet och förvärrar effekterna av krig. Stigande havsnivåer, torka och otillräckliga resurser riskerar att leda till social oro och konflikter, till att människor tvingas fly och till bristande internationell säkerhet. Miljö, klimat

och osäkerhet på olika platser i världen hänger tydligt samman med den globala ojämlikheten.

Klimatförändringar är redan på många håll en orsak till att människor tvingas migrera. Och om inget görs kommer ytterligare hundratals miljoner människor att drivas på flykt när deras hem blir oboeoliga och livsmedelsförsörjningen utslagen på grund av torka, översvämningar, extremvärme eller andra extrema väderförhållanden.

Det är framför allt höginkomstländer som ligger bakom de utsläpp som driver på klimatförändringarna som drabbar fattiga och utsatta människor hårdast. Klimatfinansiering är både en skyldighet och ett redskap för att lösa ett gemensamt problem. Men som så ofta förr motsvarar inte viljan att betala för detta behovets omfattning.

Det går inte att hjälpa klimatflyktingar utan att satsa på lokalbefolkningen och det går inte att satsa på dem utan att rusta dem för klimatförändringar och ta hänsyn till miljön. Därför är ett ökat klimatbistånd centralt i det internationella arbetet och det avgörande för att möta åtaganden om ökad klimatfinansiering. Utvecklingsländer måste få både ekonomiskt och tekniskt stöd för att genomföra klimatåtgärder och medel att anpassa sina samhällen till de klimatförändringar som redan uppkommit. Sverige ska vara ett ledande land i klimatomställningen. När regeringen backar från Sveriges tidigare löften om klimatbistånd, drabbas inte bara FN-projekt där kolkraft ställs om till solkraft, utan det leder också till att andra länder minskar sina insatser.

2. Reform av biståndet, punkt 1 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2, 4, 10, 18, 19, 23, 49 och 51 samt

avslår motionerna

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) yrkande 1,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 49, 50 och 52–54,

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2, 7, 9, 10 och 12,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2–4, 9, 17 och 27.

Ställningstagande

Övergripande frågor

Varje land har sin egen historia och sin egen unika situation och det finns således aldrig en enda väg till utveckling. Av den s.k. biståndseffektivitetsagendan, som antogs i Paris 2005 och sedan har uppdaterats i Accra, Busan och Mexiko City, framgår att mottagarländernas inflytande över utvecklingssamarbetet måste öka. Regeringens reformagenda för biståndet ersätter det gällande policyramverket – ett ramverk som inkluderar flera centrala perspektiv, bl.a. rättighetsperspektivet och jämställdhetsperspektivet.

Regeringen har varit mycket tydlig med att svenska intressen ska ligga till grund för den nya biståndspolitiken. Det går helt emot principerna om hur bistånd ska bedrivas: från mottagarens egna prioriteringar och behov. Ägarskap är centralt för att biståndspolitiken ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från fattigas perspektiv på utveckling samt sträva mot målet att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. En effektiv biståndspolitik kräver att mottagaren äger sin egen utveckling. Det är de människor som känner fattigdomen och orättvisorna i sin vardag som behöver sätta dagordningen för biståndet. Därför måste besluten om landets utveckling tas av invånarna själva – detta är grunden för demokrati. Det är centralt att befolkningen i de fattiga länderna tillåts att formulera sina egna mål och visioner och styra sin egen utveckling. Vår uppfattning har stöd i biståndseffektivitetsagendan samt de övriga internationella och svenska riktlinjer som styr biståndet. Ett fokus på svenska intressen sätter hela biståndspolitiken i gungning och leder till minskad effektivitet. Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att allt utvecklingsbistånd ska följa biståndseffektivitetsagendan, utgå från respektive mottagarlands egna behov, respektera dess suveränitet och inte förknippas med ekonomiska villkor.

Grunden för svensk utvecklingspolitik är Sveriges politik för global utveckling (PGU). Det har gått 21 år sedan en enig riksdag antog propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling, och därigenom slog fast att utvecklingspolitiken skulle genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från de fattigas perspektiv på utveckling. Samtidigt slog riksdagen fast att svensk politik måste vara samstämmig, dvs. alla politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om en rättvis och hållbar global utveckling. Det är centralt att svensk utvecklingspolitik utgår från PGU, att internationell utvecklingspolitik handlar om mer än bara bistånd och att det krävs samstämmighet mellan alla politikområden för att nå utvecklingspolitikens mål.

PGU var visionär och nydanande när den kom. Flera länder och organisationer har de senaste åren utvecklat egna policyer och riktlinjer för samstämmighet. När världens stater 2015 enades om nya hållbarhetsmål i Agenda 2030 var samstämmigheten en bärande princip. För att förstå hur utveckling skapas, eller motverkas, måste man analysera all politik som

påverkar utveckling. Det är välkommet att de regeringar som suttit vid makten sedan PGU först antogs har uppdaterat och utvärderat politiken med jämna mellanrum och att man kopplat samman PGU med Agenda 2030.

Drygt två decennier sedan PGU antogs väljer regeringen att överge viktiga grundprinciper för utvecklingspolitiken. I stället för att utgå från de människor som lever i fattigdom eller förtryck väljer man en politik som ska gynna svenska intressen och svenskt näringsliv. Regeringen hänvisar ofta till behovet av en större effektivitet i biståndet. Trots detta frångår man internationella överenskommelser om vad som är effektivt bistånd.

Några av de främsta framgångarna med Agenda 2030 är att målen är universella och omfattar alla jordens stater och invånare samt det tydligare jämlikhetsperspektivet. Även barnrättsperspektivet och jämställdhetsperspektivet är framträdande, samtidigt som vi hade önskat starkare skrivningar och högre ambitioner när det gäller det senare, inte minst SRHR. Dessvärre visar regeringen ett tydligt ointresse för att uppnå de globala målen. I den utrikespolitiska deklARATIONEN konstaterade utrikesministern att Sverige ska driva en ambitiös frihandelsagenda, men Agenda 2030 saknas helt. Utvecklingsmålen i Agenda 2030 ska styra och få företräde framför andra politiska ambitioner. Sverige måste koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av Agenda 2030 och PGU.

Regeringen är tydlig med att man vill stärka den privata sektorns roll i utvecklingsarbetet. Den prioriteringen kan ifrågasättas, delvis på grund av bristerna i uppföljning och redovisning av privatsektorbiståndet. För att biståndet på ett effektivt sätt ska bidra till utveckling bör alla utvecklingsinsatser, inklusive de som utförs av den privata sektorn, som grundregel ska omfattas av samma regler för uppföljning och mätas mot samma rapporteringsindikatorer. Regeringen bör säkerställa att alla aktörer som arbetar med bistånd och utvecklingsarbete, inklusive de inom den privata sektorn, ska följa PGU och den svenska politikens utvecklingsmål inom ramen för Sveriges arbete med Agenda 2030.

Regeringen har övergett den feministiska utrikespolitiken. Sverige har varit ett föregångsland som andra länder tagit efter. Att plötsligt ändra riktning är ett slag mot flickor och kvinnor världen runt. EBA har undersökt effekterna av Sveriges feministiska utrikespolitik. I EBA-rapporten *More Than a Label, Less Than a Revolution: Sweden's Feminist Foreign Policy från 2023*, konstateras att den feministiska utrikespolitiken ledde till att jämställdhetsarbetet intensifierades och att ambitionsnivån höjdes samt att Sveriges internationella ledarskap i jämställdhetsfrågor stärktes.

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en stor orsak till fattigdom, och kvinnor som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen saknar ofta de mest basala rättigheterna.

Därtill kommer den politiska utvecklingen i stora delar av världen där nationalistiska och fascistiska strömningar går på offensiven. Det är en rörelse

som inte sällan bygger sin politiska agenda på repression mot och kontroll av kvinnor och flickor.

Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Att öka kvinnors möjligheter till utbildning och försörjning bidrar till att förbättra den enskilda kvinnans ställning och främja jämställdhet i stort och bidrar dessutom till hela samhällets utveckling. Samtidigt är det viktigt att understryka att kvinnor världen över i högsta grad själva är aktörer. Det är därför avgörande att det är kvinnor i fattiga länder som sätter dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser. Jämställdhet är inte bara en mänsklig rättighet, utan en förutsättning för hållbar utveckling.

Kvinnors deltagande ska inte vara villkorat eller tillfälligt. För att bygga verklig och hållbar jämställdhet krävs att kvinnor aktivt kan delta på alla samhällsnivåer. Genusperspektivet ska genomsyra alla områden, oavsett om det handlar om infrastruktursatsningar, handelsavtal eller vapenexport. Arbetet ska vara målstyrt och möjligt att utvärdera och följa upp. Jämställdhet ska inte vara en separat och avgränsad strategi i utvecklingssamarbetet. Integrerade jämställdhetsstrategier ska genomsyra hela utvecklingspolitiken. Sveriges utvecklingspolitik ska genomsyras av ett uttalat jämställdhetsperspektiv.

Regeringen har i reformagendan understrukit vikten av att stödja civilsamhället. Det är mot den bakgrunden oerhört märkligt att regeringen nu inlett en ny strategi för folkrörelsebiståndet och börjat säga upp avtalen med 17 strategiska partnerorganisationer inom civilsamhället. Det innebär en stor osäkerhet inför framtiden, att 1750 projekt för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter i 90 länder äventyras samt att förtroendet för svenskt bistånd riskerar att urholkas.

En hög transparens är helt avgörande för förtroendet för biståndet. Regeringens hantering av den kommande reformagendan liksom att man i praktiken helt stryker informationsstödet visar tydligt att man inte är intresserad av en bred och folklig debatt om biståndet.

Urholkningen av den svenska biståndsbudgeten i kombination med en ytterst begränsad granskning av hur dessa kostnader leder till utvecklingsresultat motsäger de höga kraven på resultatstyrning och transparens i biståndet.

Sommaren 2011 lanserade den dåvarande regeringen plattformen Openaid, vars syfte är att offentliggöra strategier, utvärderingar, kostnader etc. för biståndet. Initiativet var lovvärt och har resulterat i en viss ökad insyn. Medborgarna har självklart rätt att få veta att statsbudgeten används på ett bra sätt och att insatserna kan utvärderas utifrån biståndets mål. Det gäller såväl i givarländerna som i mottagarländerna.

Tolv år efter lanseringen av Openaid kan vi konstatera att det finns vissa brister i den transparens som plattformen erbjuder; inte minst varierar transparensen kraftigt mellan olika poster. När det gäller avräkningarna, exempelvis för kostnader för flyktingmottagande och stipendier till utländska

studenter i Sverige, är informationen nästan obefintlig. Generellt saknas tillräcklig information om de insatser som inte handläggs av Sida eller UD. Även när det gäller de aktiviteter som handläggs av Sida på utlandsmyndigheterna är informationen och transparensen väldigt begränsad. Regeringen bör stärka transparensen inom biståndet inom de områden där det i dag finns brister.

Demokrati, jämställdhet och hälsa

Sverige bedriver utvecklingssamarbete med en lång rad länder, bilateralt eller genom svenska frivilligorganisationer. Det ger vårt land en möjlighet att stödja organisationer i syd som arbetar för hbtqi-personers rättigheter och främja respekten för hbtqi-personers mänskliga rättigheter. Samtidigt måste Sidas verksamhet och svenskt utvecklingssamarbete med hbtqi-organisationer ta hänsyn till hbtqi-frågornas komplexitet.

Sverige har tidigare gjort skillnad genom konkret handling. Under 2000-talet har vi kunnat se att hbtqi-personers mänskliga rättigheter har förts in som explicita mål i allt fler strategier nationellt, regionalt och globalt för svenskt utvecklingssamarbete. Enskilda ambassader har kunnat ge lokala hbtqi-aktivister ett aktivt stöd. Genom Sveriges stöd till projektledning, ledarskap och påverkansarbete via Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har ett stort antal av hbtqi-rörelsens egna ledare fått fler verktyg och ökad kunskap om rättighetsbaserat arbete. Tyvärr blir det arbetet betydligt svårare med den nuvarande regeringens politik.

Att regeringen har övergett den feministiska utrikespolitiken drabbar även hbtqi personer. Förtryck på grund av kön, sexualitet, könsidentitet och könsuttryck hänger ofta samman och samverkar. Bland världens kvinnor är ofta homo- och bisexuella kvinnor samt transpersoner bland de mest utsatta för diskriminering och våld. Utan en feministisk analys riskerar viktig kunskap inom bistånds- och utrikespolitiken att gå förlorad. Sverige bör inom ramen för utrikespolitiken tydligt bejaka att det finns fler än två köns kategorier och att människor ska ha en grundläggande rätt till självidentifiering. Det är också viktigt att belysa att transpersoner i många samhällen utgör en av de mest utsatta grupperna och att deras kön och könsuttryck inte alltid respekteras i det samhälle de lever i. Inom utrikes- och utvecklingspolitiken bör Sverige därför uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner.

Bistånd och migration

Utvecklingspolitiken har en viktig roll i att bekämpa migrationens orsaker, såsom fattigdom, förföljelse, krig, förtryck och miljöförstöring. Men utvecklingspolitiken och biståndsinsatser får aldrig användas för att hindra människor från att fly eller ta sig till Europa. Med migrationspolitiska villkor går Sverige på tvärs mot principerna om ett effektivt bistånd. Regeringens

politik strider på flera punkter mot det globala ramverk vi har för att gemensamt arbeta med biståndseffektivitet.

Strax före årsskiftet enades OECD-Dac om ett förtydligande av de befintliga riktlinjerna för internationellt bistånd i migrationsfrågor (OECD Clarifying the ODA eligibility of migration-related activities, den 21 December 2022). På punkt efter punkt synliggörs hur den svenska regeringens politik står i direkt strid med det internationella regelverket. Sverige ska inte ställa migrationspolitiska villkor i samband med utvecklings- och biståndspolitiken. Regeringen bör också slå fast att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU aldrig ska medverka till att bistånd används för att stoppa människor på flykt.

3. Reform av biståndet, punkt 1 (C)

av Anna Lasses (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 49, 50 och 52–54 samt avslår motionerna

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) yrkande 1,

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2, 4, 10, 18, 19, 23, 49 och 51,

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2, 7, 9, 10 och 12,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2–4, 9, 17 och 27.

Ställningstagande

Övergripande frågor

De globala utmaningar som Agenda 2030 identifierar präglas av stor komplexitet och pekar på behovet av djup kunskap och långsiktiga förändringar. Sveriges internationella utvecklingssamarbete ska användas för att bidra till en djupgående och beständig förändring. Det görs genom att bekämpa grundorsakerna till fattigdom och förtryck, inte enbart deras konsekvenser. Bara så kan utvecklingssamarbetet nå sitt övergripande mål om att utrota fattigdomen och att på sikt avveckla sig självt. Därför är det viktigt att stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är, och ska vara,

att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Sverige har gedigen kunskap inom många olika områden och vårt utvecklingssamarbete är ofta världsledande. Men även om och när vi är bäst i världen på utvecklingspolitik räcker inte det. Det krävs en substantiell ökning i volym och effektivitet för att göra bestående skillnad. Idag är det svenska utvecklingssamarbetet så tunt utspritt i många länder och på många tematiska områden att Sveriges förmåga att göra bestående skillnad riskerar att urholkas. För att det svenska biståndet ska kunna ha en avgörande betydelse krävs att det utformas för att fungera som en effektiv hävstång på andra förändringsaktörer inom marknad och civilsamhälle och att det verkar fokuserat inom ett mindre antal områden.

Globalt rör vi oss tillbaka mot en polariserad världsordning präglad av skarpa ideologiska skiljelinjer där det system av institutionaliserat globalt samarbete som präglat efterkrigstiden saknar starka förkämpar. Egenintresse och nationella agendor tycks bli viktigare än utveckling, diplomati och solidaritet. Samarbete och kompromisser tonas ner till förmån för polemik och konfrontation. Det passar sig dåligt när det kommer till bistånds- och utvecklingspolitiken. Utvecklingspolitiken ska vara större än gynnande av egna nationella agendor och biståndet ska vara fritt, inte bundet. Svenskt bistånd ska istället utgå från OECD-Dacs regelverk för hur bistånd kan användas. Att använda biståndet som ett sätt att tvinga människor att återvända efter att de nekas asyl är inte i enlighet med OECD-Dac regelverk och det bör inte användas för detta ändamål.

Svensk internationell utvecklingspolitik ska bygga på en tidssatt nollvision för utvecklingspolitiken i varje land där vi är verksamma. Vi har under decennier varit med och byggt upp vad som ofta framställs som det svenska biståndets adelsmärke, nämligen långsiktiga relationer och partnerskap. Detta är vi stolta över. Vi vill därför sätta tydliga mål för att fasa ut utvecklingspolitiken i land efter land och där istället bygga bredare relationer inom handel, kultur och forskning. Dessa mål ska ställas upp mot en tydlig och realistisk tidslinje i varje land där vi bedriver utvecklingspolitik. När vi uppnått önskade resultat ska vi fasa ut biståndet och växla upp bredare relationer. Att fokusera på biståndsbudgeten som hävstång för bredare resursflöden ser vi som den snabbaste vägen bort från biståndsberoende.

En fokusering av det svenska biståndet ska ta utgångspunkt i de globala målen i Agenda 2030 och de målsättningar i Parisagendan som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Vi är bra på mycket men behöver bli bättre på att fokusera på det vi är allra bäst på. Sverige måste våga välja väg och fokusera där vi har bäst förutsättningar att bidra till bestående och hållbar utveckling. I de länder där vi väljer att gå in med långvarigt bilateralt stöd är det av stor vikt att vi bygger upp landsspecifik kompetens på UD och Sida, för att kunna verka effektivt och för att kunna kanalisera nödvändiga resurser.

Det finns ett stort värde i en utvecklingspolitik där breda lager av det svenska civilsamhället och näringslivet är direkt engagerade. De utgör den

historiska grunden för Sveriges internationella utvecklingssammanhang och är en förutsättning för Sveriges framgångsrika arbete på området. Medan Sveriges offentliga utvecklingssamarbete i många olika länder sträcker sig fem decennier bakåt i tiden har representanter från vissa delar av det svenska samhället ett hundraårigt engagemang bakom sig. Med anledning av detta ska vi särskilt värna det civila samhällets organisationer, deras kunskap, erfarenhet, nätverk och engagemang, vilket inte kan eller bör ersättas av statliga aktörer.

Vi ska verka där vi kan göra mest skillnad, och där ska vi vara världsledande världsförbättrare. För att öka genomslaget av det svenska internationella utvecklingssamarbetet behövs ett fokus som möjliggör hållbara resultat. Det svenska utvecklingssamarbetet bör därför kraftsamla runt fyra tematiska mål som är centrala för det övergripande målet om minskad fattigdom och frihet från förtryck. Samtliga mål är sprungna ur och bidrar till de globala målen för hållbar utveckling. Målen är att skapa hållbara jobb, klimatomställning och tillgång på grön energi, demokratiutveckling och rättsstatens principer samt utbildning för pojkar och flickor.

Jämställdhet genomsyrar alla våra prioriterade områden. Det är då det får störst effekt. Våra prioriteringar är utformade för att motverka grundorsaker till fattigdom och ofrihet inom ett flertal av de globala målen, och med svenska mervärden i åtanke.

Hållbara jobb förutsätter att barn och vuxna erbjuds möjlighet till utbildning som håller hög kvalitet. Bara då kan de konkurrera på en globaliserad arbetsmarknad och i en globaliserad ekonomi, och därmed bidra till en hållbar utveckling. Mer fokus måste därför läggas på att möjliggöra för fler barn och unga, flickor och pojkar att få tillgång till skola och utbildning. Fler barn i utvecklingsländer ska få tillgång till en egen bok och inte berövas möjligheten att lära sig läsa, skriva och räkna. Utan kunskap, ingen utveckling. Utan utbildning, inga ökade livschanser eller livsresor.

Genom att använda det internationella utvecklingssamarbetet som en hävstång för mobilisering av andra resursflöden byggs en tydlig väg bort från ett biståndsberoende till förmån för en övergång till bredare relationer.

Klimat

Klimatet är vår tids största utmaning. Alla bidrar till klimatförändringarna men de som bidrar minst till problemen drabbas hårdast av deras konsekvenser. Detta gäller människor som lever i fattigdom och särskilt fattiga kvinnor och flickor som utgör en stor majoritet av världens fattiga. Idag bidrar fattiga länders utvecklade ekonomier till en relativt liten andel utsläpp av växthusgaser. Men om dessa länders ekonomier utvecklas med samma stora klimatavtryck som västvärlden blir effekten på klimatet och den biologiska mångfalden förödande. Planeten har inte råd med att dessa ekonomier upprepar samma utvecklingsmönster som västvärlden.

Om vi ska klara av 1,5-gradersmålet kommer det att krävas en grön omställning i hela världen inklusive i låginkomstländer, med fokus på att

möjliggöra en hållbar väg ut ur fattigdomen. Detta gäller både på landet och i städer. Vägen ur fattigdom går för många människor genom en ökad effektivitet i jordbruket, vilket även är en viktig del för att klara livsmedels-säkerheten globalt. De reformer som krävs för att växla upp effektiviteten i jordbruket måste vara klimatsmarta. Samma produktions- och konsumtions-mönster som präglar rika länder i väst kan inte vara en förebild om vi ska klara klimatet och den biologiska mångfalden. Samtidigt står världen inför en fortsatt stegrande urbanisering och övergång till en livsstil som riskerar att leda till ett betydligt större klimatavtryck. Här krävs kraftfulla åtgärder där tillgång till förnybar energi och energieffektivisering är centralt. Vägen ut ur fattigdom kan inte vara fossildriven utan måste drivas av grön energi och kantas av biologisk mångfald. Klimatbiståndet ska inte gå till att finansiera fossila utsläpp i någon form. Det behövs även kraftfulla insatser för att minska klimatteffekten av urbanisering och anpassa utsatta samhällen och växande städer till klimatförändringarnas oundvikliga konsekvenser.

Idag lever 600 miljoner människor i Afrika utan tillgång till elektricitet och närmare en miljard människor lagar mat i energislukande spisar eller över öppen eld. Nuvarande nivå på investeringarna i förnybar energi innebär att dessa siffror inte kommer att minska, eftersom förbättringarna som sker bara ligger i nivå med befolkningstillväxten. Centerpartiet vill satsa mer på ett globalt klimatarbete genom att främja tillgången till förnybar energi och energieffektivisering med utgångspunkt i fattiga människors rätt till utveckling och frihet och med kvinnor och flickor i särskilt fokus. Vi vill öka investeringarna i projekt som ökar tillgången till förnybara och effektiva energisystem, exempelvis genom att dela risk med företag som investerar i sektorn. Svensk miljöteknik och energitänkande inom företagande och forskning liksom våra värderingar för hållbarhet, jämlikhet och offentliga institutioner utgör en god grund för att bidra till hållbara och jämlika globala lösningar.

Det är ofta fattiga människor som ofta saknar alternativa försörjnings-möjligheter och som är direkt beroende av lokal jordbruksproduktion som påverkas mest av förändringar i nederbördsmonster och temperaturer. Kvinnor står för en absolut majoritet av jordbruksarbetet och matproduktionen i utvecklingsländer. Kvinnorna är därmed i större utsträckning än män beroende av naturresurser från skogen och jordbruket. När vädret blir torrare och regnen kommer allt mer oregelbundet och oförutsägbart drabbas alla, men kvinnorna drabbas hårdast.

Globalt är jordbruket såväl en del av problemet som ett svar på klimatutmaningen. Jordbruket står för betydande utsläpp, men en stor del av dessa kommer från industriella jordbruk i hög- och medelinkomstländer samt från ändrad markanvändning. Det är oerhört viktigt att stävja skogsskövling, särskilt i länder med stora arealer regnskog, och att minska suget efter ny jordbruksmark genom ett effektivare jordbruk. Att på ett hållbart vis öka produktionen från mindre jordbruk utan att öka utsläppen är därför avgörande, både för klimatet och för fattigdomsbekämpningen. Tillgång till förnybar

energi är en viktig del i att öka produktiviteten i jordbruket t.ex. genom att möjliggöra förädling av jordbruksvaror på lokal nivå och skapa obrutna kylkedjor som möjliggör handel. Insatser för utbildning, rationalisering och nya brukningsmetoder, såsom skogsjordbruk, skulle kunna kombinera ökad produktion, hållbarhet och klimatreiliens med minskade koldioxidutsläpp.

4. Reform av biståndet, punkt 1 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 65 och

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 2–4, 9, 17 och 27 samt

avslår motionerna

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S) yrkande 1,

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2, 4, 10, 18, 19, 23, 49 och 51,

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 49, 50 och 52–54 samt

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2, 7, 9, 10 och 12.

Ställningstagande

Övergripande frågor

Utvecklingspolitikens mål är bl.a. att främja ökad delaktighet, försvara mänskliga rättigheter och demokrati, uppnå jämställdhet, främja fred och inkluderande samhällen samt hantera utmaningar på klimat- och miljöområdet. Grunden för svenskt internationellt utvecklingssamarbete är att förbättra förutsättningarna för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det ska styras av principen om effektivitet och fattigdomsbekämpning, inte villkoras mot Sveriges utrikespolitiska intressen.

Världen behöver nu gemensamt hitta vägar till utveckling mot en värld som är mer jämlik, jämställd och hållbar. De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet ska styra politiken och Sverige ska fortsätta att vara en stark pådrivande kraft för att nå dem. Det är mål som vi satt upp tillsammans i världen och som vi alla måste öka ansträngningarna för att nå. Detta gör vi

bl.a. genom att fortsätta att leva upp till våra åtaganden inom FN och andra multilaterala forum.

Sverige har en lång och stolt tradition av att bedriva internationellt utvecklingssamarbete genom våra många civilsamhällesorganisationer. Dessa organisationer har lång erfarenhet av att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med stark förankring i det svenska samhället och med utgångspunkt i de behov som uttrycks på plats i utvecklingsländerna där de verkar. Svenska civilsamhällesorganisationers erfarenhet, expertis och roll ska värnas. Det är viktigt för att civilsamhällets organisationer ska kunna arbeta så effektivt som möjligt och för att de ska kunna bedriva folkbildning och informationsinsatser om global utveckling i Sverige. När regeringen nu, utan samråd med civilsamhällesaktörerna och utan att ha gjort någon som helst konsekvensanalys, säger upp avtalen med de strategiska partnerorganisationerna och ämnar flytta över hanteringen av allt civilsamhällesbistånd till Sida, så riskerar det inte enbart att kraftigt minska effektiviteten i biståndet utan riskerar även att skada de organisationer i mottagarländerna som arbetar med biståndet. Det riskerar också att reversera mycket av den utveckling vi sett gällande jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa för kvinnor och flickor, samt i förlängningen även riskera ökat lidande och ökad fattigdom i mottagarländerna.

Demokrati, jämställdhet och hälsa

Sverige ska fortsätta att i internationella sammanhang tydligt stå upp för kvinnors rätt till abort och försöka påverka de länder som har en abortlagstiftning som inte utgår från den gravidas rätt att bestämma över sin kropp. Det är också viktigt att biståndsmedel går till arbete för SRHR samt civilsamhällesorganisationer som försöker påverka situationen i sina egna länder. De krafterna ska ha vårt stöd.

Runtom i världen förföljs, trakasseras och diskrimineras människor enbart på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Diskriminering leder till att hbtqi-personer fängslas, torteras och mördas. I ett sjuttioal länder är samkönade relationer helt förbjudna. Därför är Sveriges stöd till de som arbetar med hbtqi-personers rättigheter avgörande för många organisationer. Det stödet får nu inte minska. I länder där samkönade relationer är förbjudna är det mycket svårt för en hbtqi-organisation att ens registrera sig, och många små hbtqi-organisationer i fattiga länder har haft svårt att leva upp till de höga krav på revision och uppföljning som Sverige ställer. För att Sveriges insatser ska bli meningsfulla är det centralt att de projekt och program som genomförs planeras och följs upp i dialog med hbtqi-rörelsen i det berörda landet.

I dag läggs ansvaret för många projekt på de svenska organisationer, t.ex. RFSL, som förmedlar stödet. Det innebär en stor ekonomisk risk för dessa organisationer som ofta har begränsade resurser. Dagens ordning begränsar därför ibland möjligheterna att gå in i projekt i de länder där förtrycket är som hårdast och behovet av stöd som störst. Om Sverige ska kunna stödja hbtqi-organisationer även i länder där situationen för hbtqi-personer är som svårast

krävs en ökad flexibilitet och att man inte lägger det ekonomiska ansvaret enbart på aktörer i det civila samhället. Stödet måste istället förstärkas och göras mer flexibelt.

Klimat

Klimatutsläppen måste minska. Alla länder måste ta ansvar för sin del, men vi vet också att det är det globala nord som historiskt stått, och fortfarande står, för de största utsläppen. Klimaträttvisa betyder att vi nu måste hjälpas åt. Målen når vi bara tillsammans.

Klimatet, miljöförstöringen, utrotningen av den biologiska mångfalden, pandemier, krig och konflikter – vår tids stora utmaningar – är ofta globala och gränsöverskridande och kräver gemensamma ansträngningar för att stoppas. Genom klimatbiståndet stöttar vi utvecklingsländer i deras utveckling och deras genomförande av Parisavtalet. Medan vi och övriga västländer byggt vårt välstånd på fossil grund kan inte de växande ekonomierna upprepa de misstagen. Klimatbiståndet måste därför öka. Storskalig finansiering av klimatåtgärder krävs för investeringar i både minskade utsläpp och mer klimatanpassning. Även utvecklingsländer måste ha möjlighet att bygga hållbara förnybara energisystem och anpassa sina samhällen efter det förändrade klimat vi redan ser.

En hållbar ekonomisk grön återhämtning och omställning samt ett hållbart nyttjande av naturresurser är en förutsättning för att kunna begränsa den globala uppvärmningen, minska förlusten av biologisk mångfald och dess ekosystem samt undvika framtida pandemier. Regeringen ser allvarligt på utvecklingen inom klimatområdet och konstaterar utifrån FN:s klimatpanels (IPCC) senaste rapport att ambitionsnivån globalt i klimatarbetet behöver öka snabbt och substantiellt. Sverige tar sin del av ansvaret i det globala miljö- och klimatarbetet.

Sveriges klimatbistånd har ökat under de senaste åren och det är avgörande att fortsätta att öka andelen bistånd till klimat, miljö och biologisk mångfald. Barn och unga drabbas hårt av klimatförändringarna. Kommande generationer måste sättas i centrum för återhämtningen. Utfasning av fossil energi samt ökat stöd till förnybar energi, energieffektivisering och energidistribution måste fortsatt vara centrala utgångspunkter för Sveriges utvecklingssamarbete, inte minst med de multilaterala utvecklingsbankerna. Det svenska stödet genom miljö- och klimatfonderna är även fortsättningsvis centralt.

5. Bistånd till Ukraina, punkt 2 (S)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Linnéa Wickman (S), Johan Büser (S) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Med tanke på det säkerhetspolitiska läget är det rimligt att växla upp biståndet till Ukraina och vårt närområde. Men det är knappast klokt, och bidrar inte till en tryggare värld eller ett tryggare Sverige, att göra det på bekostnad av stödet till andra länder. Att så kraftigt skära ned anslagen till Afrika, Asien och Latinamerika utan att ha analyserat konsekvenserna av ett minskat bistånd är oansvarigt. Det leder inte bara till negativa konsekvenser i de samarbetsländer regeringen drar sig ur eller kraftigt minskar stödet till utan påverkar även oss i Sverige. Det handlar bl.a. om ökad oro, konflikter och krig till följd av klimatförändringarna som gör att människor tvingas fly sina hemländer och söka sig till Europa.

Det handlar också om att människor tvingas livnära sig på att odla opium eller kokablad, och att den narkotikan förr eller senare når bland annat Sverige. Det är sedan grunden för den mycket allvarliga gängbrottsligheten.

Slutligen handlar det också om att odemokratiska och auktoritära länder ökar sitt inflytande i världen. Ett minskat internationellt bistånd gör världen och därmed Sverige farligare.

Ett generöst bistånd bidrar till ett tryggare och säkrare samhälle. Forskare i USA har visat att länder som ger stort internationellt bistånd också satsar mycket resurser på social trygghet för de egna medborgarna. Medkänsla smittar. Arbete för alla människors lika värde internationellt och i Sverige förstärker varandra.

Vi stödjer till fullo stödet som går till Ukraina. Dock har behoven i vår omvärld inte försvunnit i och med kriget i Ukraina. Solidariteten måste räcka till både för Ukraina och för de fattigaste människorna i de fattigaste länderna. Sverige ska fortsätta att uthålligt stödja Ukraina, men vi ska också fortsätta att bekämpa fattigdom och hungersnöd i andra delar av världen.

6. Bistånd till Ukraina, punkt 2 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motion
2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen är tydlig med att man i högre grad vill koncentrera biståndet till EU:s närområde och Europa. Situationen i Ukraina är akut. Rysslands folkrättsvidriga anfallskrig har orsakat en omfattande förödelse och splittrat familjer, och tiotusentals civila har dödats eller skadats. Ukrainas premiärminister Denys Sjmyhal bedömer att prislappen för att återuppbygga landet efter kriget ligger på 750 miljarder dollar. Det ska jämföras med att världens samlade bistånd 2021 låg på omkring 180 miljarder dollar, enligt OECD.

Att Ukraina behöver internationellt stöd är självklart. Sverige har alla möjligheter att spela en viktig roll både när det gäller humanitärt stöd och för återuppbyggnaden. Samtidigt pågår en rad andra kriser, krig och konflikter runt om i världen. Konflikten i Jemen, hungerkrisen i Somalia och fattigdomen i Myanmar är bara några exempel. Därför måste stödet till Ukraina ges i form av additionella medel, dvs. utöver den befintliga biståndsbudgeten. Regeringens sänkning av biståndet slår hårt mot världens allra mest utsatta. Regeringen bör återkomma med en strategi för att stödet till Ukraina ska ske i form av additionella medel, utöver biståndsbudgeten.

Särskilda yttranden

1. Reform av biståndet, punkt 1 (SD)

Aron Emilsson (SD) och Yasmine Eriksson (SD) anför:

Sverigedemokraternas motionsförslag lämnades till riksdagen under hösten 2023 medan reformagendan presenterades först i december samma år. Vi står bakom den överenskomna reformagendan och utskottets ställningstagande och har därför inga reservationer till förmån för våra tidigare framlagda yrkanden i detta betänkande.

2. Reformagendan (S)

Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Linnéa Wickman (S), Johan Büser (S) och Azra Muranovic (S) anför:

I framtagandet av reformagendan fanns ingen verklig ansats till en genuin dialog med oppositionens partier, inte heller alls tillräcklig dialog med expertmyndigheter, akademin, civilsamhället eller andra sakkunniga. Vi saknade en remissrunda, en konsekvensanalys eller ett förslag som olika aktörer kunde få ha synpunkter på. Vi beklagar det allvarliga i bristen på förankring i denna process och har påpekat det för regeringen vid upprepade tillfällen, utan gehör.

Vi saknade även de parlamentariska verktygen i form av en skrivelse eller proposition från regeringen som hade kunnat vara grund för en debatt eller votering i riksdagen.

Sammanfattningsvis beklagar vi att processen varit så undermålig när förändringarna är stora. Vi anser att förankring är av yttersta vikt när målet är en hållbar långsiktig politisk förändring och därför är vi kritiska till processen för framtagandet av reformagendan.

3. Reformagendan (C)

Anna Lasses (C) anför:

Då tidpunkten när reformagendan offentliggjordes var sådan att det inte var möjligt att lämna med adekvata motioner väljer jag att för Centerpartiets räkning lämna följande särskilda yttrande och på så sätt delge vår syn på regeringens pågående reformarbete hittills i fråga om det svenska biståndet.

Regeringens reformagenda offentliggjordes i december 2023. Den togs fram genom en process som för utomstående upplevdes som slutet med få tillfällen till dialog. Detta är beklagligt med tanke på den stora förändring som nu görs inom det svenska biståndet och de konsekvenser detta kommer att leda till för främst biståndet som sådant, men även för det svenska civilsamhället. Inte minst upplever stora delar av det svenska civilsamhället att de inte haft

möjlighet att medverka i en dialog på ett relevant sätt med tanke på den kunskap och erfarenhet de besitter.

I sak ställer sig Centerpartiet bakom en stor del av reformagendan, men vår syn på biståndet avviker på en del viktiga punkter som framgår av motionerna 2023/24:2719 och 2023/24:2466. En avgörande skillnad som bör lyftas fram särskilt är att regeringens reformagenda har en utgångspunkt i svenska intressen, medan Centerpartiet utgår från mottagarens behov.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:64 av Björn Söder (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphöra med bidrag till Islamic Relief och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:156 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera att svenskt bistånd ska användas för att främja produktion i demokratiska utvecklingsländer, samt handel mellan dessa och Sverige/EU, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:161 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphöra med att ge bistånd till stater som inte är villiga att ta avstånd från den ryska invasionen av Ukraina och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:240 av Martin Westmont (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med ekonomiskt stöd från biståndsbudgeten inrätta återetableringskontor i länder som många människor som i dag vistas i Sverige kommer att återvända till, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:321 av Robert Hannah (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att de etniska och religiösa minoriteterna i Irak ska få ta del av det svenska direktbiståndet och EU-biståndet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd som går direkt till stater, deras institutioner eller myndigheter bör villkoras med att mottagarländerna utvecklar demokrati och mänskliga rättigheter i positiv riktning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etiska minimikrav för statliga mottagare av bistånd och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad prioritera stödet till miljöfrämjande åtgärder runt flyktingläger och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för sammanslagningar av FN-organisationer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete med endast ett urval av FN:s organisationer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera givandet till internationella fonder till ett mindre antal och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd ska bidra till utveckling av hållbar industri, handel, energiförsörjning och infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara ledande biståndsgivare för hållbart brukande av skog och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta biståndsprojekt för att återplantera värdefulla trädslag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en betydande del av det bilaterala biståndet bör gå till utsläppsminskande insatser i utvecklingsländer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sidas garantier bör ha en hög prioritet och öka i skala inom ramen för Sveriges bistånd och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillväxtfrämjande bistånd ska anpassas för varje lands unika situation och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges långsiktiga utvecklingsbistånd även bör fokusera på att hjälpa konkurrenskraftiga företag med inriktning på exportmarknaden att etablera sig och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ge ökat bistånd kopplat till förädlingsindustrin inom jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge projekt för yrkesutbildningar högre prioritet inom biståndet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge stöd till långsiktiga utbildningsinsatser för barn i flyktingkap och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att större andel av biståndet bör gå till bilaterala projekt med syftet att stötta tillväxt i mindre städer och regionalt viktiga hållbara industrier och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att garantigivningar bör ha ett ökat fokus på företag utanför storstäder och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ge stöd till religiösa minoriteter som utsätts för förföljelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till länder där religiös diskriminering och förföljelse förekommer ska villkoras med att dessa företeelser tydligt motarbetas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga och avsluta bistånd som finansierar förtryck och kränkningar av hbt-plus-personer och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett slopat stöd till Islamic Relief och andra organisationer som kan kopplas till extremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett instrument för att fondera biståndsmedel vars utbetalningar frusits och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla webbplatsen Openaid och tydligare redovisa resultat för aktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska andelen av Sveriges totala bistånd som kanaliseras via multilaterala organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen bilaterala biståndsprojekt knutna till svensk specialistkunskap och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare redovisning av i vilken grad genomförande parter efterlever Sveriges strategi och målsättningar inom biståndet i kommande resultatredovisningar av det multilaterala biståndet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta samarbeten som under en längre period inte uppnår tillräcklig måluppfyllelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frysa utbetalningar vid skäligen misstanke om att medlen används korrupt och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till länder som återkommande hanterar biståndet felaktigt bör avbrytas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontrollfunktioner för att säkerställa mottagarorganisationers lämplighet beträffande internationellt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten att utföra kontroller och begära in uppgifter från mottagare av svenska biståndsmedel och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avbryta utbetalningar och krav om återbetalning vid otillbörliga avsteg från uppföljning och kontroll och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till partianslutna organisationer bör fördelas utifrån antal mandat i Sveriges riksdag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett främjat stöd till Somaliland Development Fund och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att givarsamfundet upprättar oberoende tjänstemyndigheter som mellanhänder mellan givarsamfundet och den somaliska staten å ena sidan och de organisationer som tillhandahåller tjänster å andra sidan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:488 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frysa biståndet till UNRWA och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:731 av Mikael Oscarsson (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU villkorar biståndet till den palestinska myndigheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige omgående bör verka för att ställa motkrav på stöd till den palestinska myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska agera för att avveckla UNRWA och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:909 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör understödja Ukrainas restaurering av miljön och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör samordna åtgärder för att stödja efterkrigstidens gröna omställning i hela Ukraina och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:952 av Björn Wiechel och Helén Pettersson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta och bidra till demokratiutveckling och fattigdomsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:964 av Per Bolund m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vara en aktiv röst för att stärka skyddet och stödet till civilsamhället också där det är som svårast och innebär mest utmaningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka och underlätta flexibilitet i stöd till hbtqi-organisationer och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta med att ge stöd som främjar valintegritet och mildra sårbarheter i valcykeln och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge klimatstöd till fattigare länder och hitta nya sätt att finansiera internationella klimatsatser, t.ex. genom en internationell skatt på finansiella transaktioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla aktörer som arbetar med bistånd och utvecklingssamarbete, inklusive de inom den privata sektorn, ska följa Sveriges politik för global utveckling samt den svenska politikens utvecklingsmål inom ramen för Sveriges arbete med Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1061 av Aylin Nouri (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mental hälsa i relation till flickors rätt till utbildning behöver större uppmärksamhet och prioritet i det framtida biståndet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1072 av Anna Wallentheim och Daniel Vencu Velasquez Castro (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hbtq-plus-frågor ska lyftas fram strategiskt i utvecklingsarbetet och att biståndsinsatserna för hbtq-plus-rättigheter bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1074 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det svenska kärnstödet till FN kan öka och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1075 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbete mellan det svenska biståndet och ideella organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1113 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa biståndet till länder som stöder Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1178 av Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka förutsättningarna för internationellt fackligt utvecklingssamarbete och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1396 av Ann-Sofie Alm (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvecklingsbistånd kan villkoras med att mottagarlandet ska medverka till återförande av barn och ungdomar som ofrivilligt vistas i mottagarlandet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1552 av Joakim Järrebring (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för ett internationellt ramverk där utvecklingsländer kan växla statsskuld mot klimat- och miljöåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta ledningen i att säkerställa att rika utvecklade länder finansierar klimatanpassning och utveckling i utvecklingsländer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1589 av Matilda Ernkrans (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att vara en stark global röst genom att stå upp för principen om att avsätta 1 procent av BNI till bistånd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1811 av Elisabeth Thand Ringqvist (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara ledande när det gäller att stödja insatser för att bygga motståndskraftiga globala system för att förhindra framtida pandemier och hot mot global hälsa och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att Sverige ska initiera ett mer omfattande samarbete med privat näringsliv för att hitta innovativa och hållbara lösningar på immuniseringsutmaningar, inklusive för att mildra hälsopåverkan på klimatet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör höja sitt finansiella understöd till den globala vaccinaliansen (Gavi) och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2173 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av det svenska biståndets utbetalningar så att avräkning sker för kostnader Sverige har för landets migranter som inte tillåts återvända, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2343 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att allt utvecklingsbistånd ska följa biståndseffektivitetsagendan, utgå från respektive mottagarlands egna behov, respektera dess suveränitet och inte förknippas med ekonomiska villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en strategi för att stödet till Ukraina ska ske i form av additionella medel, utöver biståndsbudgeten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av Agenda 2030 och Sveriges politik för global utveckling och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör integrera analys av civilsamhällets villkor och förslag för att främja civilsamhällets demokratiska utrymme i samtliga strategier som rör utvecklingssamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta en strategi för att öka samverkan med andra stater i syfte att värna det demokratiska utrymmet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för effektiv finansiering i samklang med biståndseffektivitetsagendan till civilsamhället i multilaterala organisationer och i den internationella givarsamordningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utvecklingspolitik ska genomsyras av ett uttalat jämställdhetsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ha som mål att minst 50 procent av biståndet ska gå till flickor och kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU, relevanta FN-organ, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna förstärker sitt jämställdhetsarbete med målet att minst 50 procent av allt utvecklingssamarbete ska gå till flickor och kvinnor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka andelen bistånd som avsätts för arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) till minst 10 procent av den totala biståndsbudgeten samt verka inom EU och FN för att övriga biståndsgivare följer Sveriges exempel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör öka stödet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i det humanitära biståndet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ställa migrationspolitiska villkor i samband med utvecklings- och biståndspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör slå fast att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU aldrig ska medverka till att bistånd används för att stoppa människor på flykt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag på att stärka

- barnrättsperspektivet i utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för att stärka barnrättsperspektivet inom det humanitära biståndet och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom utvecklingssamarbetet bör verka för inkluderande utbildning av hög kvalitet och trygga skolor för både flickor och pojkar och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom utrikes- och utvecklingspolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtqi-organisationer kan förstärkas och göras mer flexibelt och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målsättningar kring funktionsnedsättning bör skrivas ut så att insatser blir mätbara och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Global Deal får ett tydligt stöd och tillräcklig finansiering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör prioritera bistånd inom jordbruk till småskaliga bönder och agroekologiska metoder och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utöka stödet till civilsamhällesorganisationer i partnerländer och i Sverige inom bistånd till jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN, inom IMF och Världsbanken bör verka för att privatisering av vattenresurser stoppas och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges arbete med vatten och sanitet behöver fokusera på att långsiktigt stärka och bygga nationella system och institutioner som kan tillhandahålla hållbara vatten- och sanitetstjänster och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att de fattigaste länderna får totala och ovillkorade skuldavskrivningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för en global skuldrevision enligt norsk modell för att undersöka vilka fordringar som är legitima och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som i EU och FN bör agera för att uppmärksamma frågan om den växande skuldbördan och ta fram en strategi för att förebygga kommande skuldkriser och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en fortsatt revidering av röstfördelningen i IMF:s och Världsbankens högsta beslutande organ, guvernörsstyrelsen, för att öka utvecklingsländernas inflytande och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i IMF och Världsbanken bör verka för en reformering av institutionernas makroekonomiska krav för att öka möjligheterna för låntagare att själva utforma sin ekonomiska politik och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att IMF:s och Världsbankens verksamhet anpassas till Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för förändringar av DAC:s regelverk så att biståndet värnas och att kostnader för flyktingmottagande, skuldavskrivningar och utländska studenter inte ska kunna räknas som bistånd och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur biståndets bristande förutsägbarhet till följd av växelkursfluktuationer kan motverkas och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur banker kan säkerställa transaktioner genom biståndsaktörer för att utföra biståndsinsatser i s.k. högriskländer och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla aktörer som arbetar med bistånd och

utvecklingssamarbete, inklusive de inom den privata sektorn, ska följa Sveriges politik för global utveckling samt den svenska politikens utvecklingsmål inom ramen för Sveriges arbete med Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att DAC återgår till ett mer restriktivt regelverk vad gäller privatsektorbiståndet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör stärka transparensen inom biståndet inom de områden där det i dag finns brister och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att fler länder ökar sitt kärnstöd till det multilaterala biståndet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2383 av Azadeh Rojhan m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara aktivt i pågående internationella initiativ och globala processer för att stärka de globala matsystemen och utrota hungern och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Ukraina och närområdet genom att stödja ländernas handel och den egna matproduktionen för en tryggare livsmedelsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att i det internationella utvecklingssamarbetet stödja kooperativ utveckling och småskaliga bönder, särskilt kvinnor, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2399 av Yusuf Aydin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en del av svenskt bistånd bör kanaliseras via kyrkor och andra lokala ideella organisationer i Mellanöstern, för att hjälpa förföljda religiösa och etniska minoriteter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2401 av Lili André (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera fattigdomsbekämpning inom svenskt biståndsarbete och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors

- meningsfulla deltagande i investeringsprogram och infrastrukturprogram i återuppbyggnaden av länder efter konflikt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd ska utgå från OECD-Dacs regelverk för hur biståndet kan användas och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk bistånds- och utvecklingspolitik ska sträva efter att skapa långsiktig förändring genom att angripa grundorsakerna till problemen, fungera som hävstång för utveckling, bygga långsiktiga relationer och på sikt göra områden och länder biståndsoberoende och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt utvecklingssamarbete behöver fokuseras på att skapa hållbara jobb, klimatomställning och tillgång på grön energi samt demokratiutveckling och rättsstatens principer och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatbiståndet inte ska finansiera fossila utsläpp utan gå till de länder som har svårast att själva klara omställning och anpassning samtidigt som det bidrar till det riksdagsbundna målet för svenskt bistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd i större utsträckning ska möjliggöra för fler barn och unga, flickor och pojkar att få tillgång till skola och utbildning och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges Afghanistanstrategi, efter talibanernas övertagande där ett omtag behöver göras bl.a. vad gäller utformning, behöver uppdateras i förtid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2563 av Morgan Johansson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark global röst och föra en solidarisk, rättvis och jämställd biståndspolitik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att uthålligt stödja Ukraina, samtidigt som vi bekämpar fattigdom och hungersnöd i andra delar av världen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bred, aktiv och progressiv strategi för Afrika och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka demokratisk utveckling, civilsamhället och facklig verksamhet globalt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biståndet ska bidra till kapacitetsutveckling i samarbetsländerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handelsbiståndet tydligt bör kopplas till Agenda 2030 och målen i Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hålla fast vid den feministiska utrikespolitiken, jämställdhet och arbetet för alla kvinnors och flickors rättigheter inklusive SRHR och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Folke Bernadotteakademien är ett viktigt verktyg i genomförandet av biståndet och bör ha i uppgift att bidra till internationell fredsfrämjande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimatförändringarnas effekter och utmaningar och om att ett ökat klimatbistånd är centralt i det internationella arbetet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna kärnstöden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en progressiv kraft i multilaterala organisationer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Världsbankens och IMF:s stödprogram och insatser ska främja långsiktigt hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2605 av Martin Ådahl (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet till demokratiska organisationer i Belarus bör utökas inom budgetramen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biståndsmedel ska gå till arbete för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och till civilsamhällesorganisationer som påverkar SRHR-frågor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2699 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingssamarbetet ska styras av principen om effektivitet och fattigdomsbekämpning, inte villkoras mot Sveriges politiska intressen eller främjande av svensk export, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet ska styra utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att leva upp till våra internationella åtaganden inom FN och andra multilaterala forum och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att internationella institutioner som IMF och Världsbanken får uppdaterade regler rörande lån till utvecklingsländer för att stärka styrningen mot hållbarhet utifrån ett ekonomiskt perspektiv och klimat-, miljö- och samhällsperspektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka klimatbiståndet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimaträttsvisa och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av hållbara livsmedelssystem som kan bidra till lokal ekonomisk utveckling och öka livsmedelstryggheten samt stå emot klimatförändringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd inom jordbrukssektorn ska ha särskilt fokus på att främja småskaliga jordbruk, hållbara jordbrukspraktiker, kvinnliga jordbrukare och klimat- och miljöanpassning av jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom utvecklingssamarbetet ska se till att hbtqi-rättigheter stärks och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att biståndet utgår från lokala behov, skapar arbeten på plats samt är miljö- och klimatmässigt hållbart och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett ramverk som aktivt motarbetar så kallat markrofferi samt hänsynslös exploatering av land, vatten och minoritetsgrupper av företag i både Sverige, EU och internationellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna det långsiktiga utvecklingssamarbetet liksom det humanitära biståndet

och inte ställa dessa emot varandra och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den internationella humanitära hjälpen till människor i nöd utökas och för att stärka kapaciteten att ge snabba insatser i krisläge och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett starkt svenskt civilsamhälle och dess roll i det svenska utvecklingssamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
3. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:64	Björn Söder (SD)	1
2023/24:156	Erik Hellsborn (SD)	
2023/24:161	Erik Hellsborn (SD)	
2023/24:240	Martin Westmont (SD)	
2023/24:321	Robert Hannah (L)	3
2023/24:481	Yasmine Eriksson m.fl. (SD)	2–4, 6, 7, 10– 12 och 14–37
2023/24:485	Markus Wiechel m.fl. (SD)	19 och 21
2023/24:488	Hans Eklind (KD)	
2023/24:731	Mikael Oscarsson (KD)	4–6
2023/24:909	Rebecka Le Moine m.fl. (MP)	2 och 3
2023/24:952	Björn Wiechel och Helén Pettersson (båda S)	
2023/24:964	Per Bolund m.fl. (MP)	11, 13 och 16
2023/24:989	Lorena Delgado Varas m.fl. (V)	18
2023/24:1061	Aylin Nouri (S)	
2023/24:1072	Anna Wallentheim och Daniel Velasquez Castro (båda S)	3
2023/24:1074	Johanna Haraldsson m.fl. (S)	
2023/24:1075	Johanna Haraldsson m.fl. (S)	
2023/24:1113	Boriana Åberg (M)	
2023/24:1178	Jim Svensk Larm och Kristoffer Lindberg (båda S)	
2023/24:1396	Ann-Sofie Alm (M)	14
2023/24:1552	Joakim Järrebring (S)	1 och 2
2023/24:1811	Elisabeth Thand Ringqvist (C)	1–3
2023/24:2173	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:2343	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	6–8, 11–14, 20–22, 24–29, 31, 32, 36–42, 44–46, 50 och 52
2023/24:2383	Azadeh Rojhan m.fl. (S)	1–3

2023/24:2399	Yusuf Aydin (KD)	
2023/24:2401	Lili André (KD)	
2023/24:2466	Kerstin Lundgren m.fl. (C)	39, 51 och 55
2023/24:2563	Morgan Johansson m.fl. (S)	5, 8, 11 och 13–15
2023/24:2605	Martin Ådahl (C)	3
2023/24:2699	Janine Alm Ericson m.fl. (MP)	8, 10–12, 18, 19, 25 och 26

BILAGA 3

Uppteckningar vid utskottets offentliga sammanträde den 9 april 2024 om regeringens reformagenda för biståndet

Ordföranden: Välkomna allesammans! Klockan är 12.30. Jag förklarar utrikesutskottets sammanträde för öppnat. Detta sammanträde är offentligt. Jag hälsar er på läktaren här i Förstakammarsalen liksom ni som följer sändningen på riksdagens webbplats eller i efterhand genom Sveriges Television hjärtligt välkomna att följa detta offentliga sammanträde. Jag hälsar också alla inbjudna gäster här i Förstakammarsalen välkomna.

Temat för dagens sammanträde är reformagendan för Sveriges biståndspolitik: Bistånd för en ny era – frihet, egenmakt och hållbar tillväxt. Regeringen beslutade om reformagendan den 14 december 2023. Den pekar ut riktningen för svenskt bistånd. Bakom reformagendan står regeringsunderlaget genom Tidösamarbetet: Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

I panelen här framme vid podiet har vi bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell, Petra Tötterman Andorff som är ordförande i Concord, Caroline Åberg som är deputy director för UNDP och Jan Larsson som är verkställande direktör för Business Sweden. Jag är glad att också Jakob Granit som är generaldirektör för Sida samt Maria Håkansson som är verkställande direktör för Swedfund är med oss här i salen.

Utrikesutskottet bereder för närvarande ett betänkande om internationellt bistånd. Den utfrågning som vi håller i dag är en del av beredningsprocessen. Uppteckningar från detta möte kommer också att fogas som bilaga till det betänkande som utskottet kommer att presentera.

Jag kommer inledningsvis att lämna ordet till biståndsminister Forssell för en presentation av reformagendan. Sedan kommer övriga paneldeltagare i tur och ordning att ge sin syn på denna. Därefter kommer Jakob Granit från Sida och Maria Håkansson från Swedfund att ges möjlighet att kommentera det som sagts.

Sedan följer frågor från utrikesutskottets ledamöter. Jag kommer att i första hand ge er ordet för en fråga per parti och gå i storleksordning parti för parti. Förbered gärna er fråga redan nu eller under föredragningarna. Om tiden tillåter ges utrymme för fler frågor från övriga ledamöter och gäster på plats här i Förstakammarsalen. Slutligen avrundar vice ordföranden, Morgan Johansson, sammanträdet senast klockan 14.30.

Vi inleder med bistånds- och utrikeshandelsministern som får ordet för en presentation på tio minuter. Alla i panelen har lika lång tid till sitt förfogande under respektive presentation.

Statsrådet Johan Forssell (M): Herr ordförande! Hej allesammans! Kul att så många är här i dag. Hej också till alla som följer detta; det sänds ju digitalt.

Jag ser fram emot att höra vad inbjudna deltagare här framme vid podiet tycker och inte minst alla inspel från er i salen. Anledningen till mötet är reformagendan, som vi presenterade före jul. Den heter, som ni vet: Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt.

Jag kan börja med det formella, så att vi får det överstökad. Den här reformagendan för biståndet ersätter egentligen två tidigare dokument: Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd och Strategi för multilateral utvecklingspolitik.

Jag ska visa några bilder. När vi nu ställer om biståndspolitikerna är vår utgångspunkt att biståndet ska utgå från långsiktighet, transparens och effektivitet. Det finns många delar i detta. Man kan till exempel notera att Riksrevisionen så sent som häromveckan uppmärksammade långsiktigheten och lyfte fram just bristen på långsiktiga uppföljningar av svenskt bistånd över tid.

Jag tycker att det är intressant. Det sätter fingret på att resultaten ibland blir svåra att utvärdera. Det vill vi komma åt. Ett sätt kan vara konsolidering. Ett annat kan vara just tydligare styrning. Jag tror säkert att våra gäster från såväl Sida som Business Sweden och Swedfund kommer att återkomma till det.

På bilden jag nu visar på skärmen i salen ser ni hur biståndsbudgeten ser ut fram till 2025. Som ni vet har vi nu satt en fast ram om 56 miljarder kronor per år. Man kan väl säga, lite tillspetsat, att det innebär att biståndet inte längre blir en budgetregulator i den delen; olika regeringar av olika politisk färg har väl gjort sig skyldiga till det. Nu finns det en ram som gäller för tre år.

På bilden kan man också se utvecklingen ur ett historiskt perspektiv. Vår utgångspunkt är att biståndet ska vara i enlighet med ODA, enligt OECD-Dac.

Även om Sverige är en generös biståndsgivare – vi är ett av fem länder globalt som når upp till FN:s mål om 0,7 – är myntets andra sida att behoven är oändligt mycket större. Pengarna räcker inte till. Det är ett faktum.

Vi har precis haft en diskussion i sammansatta utrikes- och finansutskottet kopplat till Världsbankens, IMF:s, vårmöten. Vi arbetar där men också ur ett svenskt perspektiv för att biståndet ska vara just katalytiskt. Det vill säga att vi ska arbeta för att få additionella medel, inte minst privata investeringar. Det finns många intressanta angreppssätt för att få den här kakan att växa, så att vi har mer pengar att investera. Jag återkommer till det.

Det här kan bli en väldigt lång punkt. Vi lever ju i en miljö som kanske är svårare än någonsin tidigare. Det brukar man i och för sig säga, men jag tycker ändå att det finns fog för att säga att den tid vi lever i just nu är speciell. Det är många kriser, som dessutom pågår samtidigt.

Vi har naturligtvis Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Ukraina är den största mottagaren av svenskt bistånd i år. Det är en väldigt stor förändring och en förändring som har skett på kort tid. Samtidigt ska man säga att det

allra mesta av svenskt bistånd ju inte går till Ukraina. Men det är en stor förändring.

Flera lågintensiva konflikter pågår också globalt. Och vi ser en geopolitisk konkurrens som letar sig in även i biståndssammanhang. Auktoritära stater flyttar fram sina positioner. Det blir uppenbart när man reser i många utvecklingsländer till exempel.

Det sker också en demokratisk tillbakagång. Mänskliga fri- och rättigheter har väl aldrig varit självklara på något sätt. Men just nu är utvecklingen kanske särskilt bekymmersam. Inte minst motståndet mot kvinnors och flickors fri- och rättigheter har ökat de senaste åren.

Därtill har vi klimatförändringar. Jag var nyligen i Bangladesh och studerade hur det påverkar även i biståndssammanhang, kopplat till klimatflyktingar. Det är ett begrepp som vi kanske inte hade för bara några år sedan men som jag befärar att vi kommer att få vänja oss vid framöver.

Till det ser vi också ökade humanitära behov. Afrikas horn är ett sådant exempel, men det finns fler.

Det är bara en bakgrund till den miljö vi försöker navigera i.

Reformagendan har säkert lästs av en och annan i publiken. Därför tänker jag inte göra en dragning av precis allt som står i den, men jag gör ändå några nedslag.

Det första är att vi ser biståndet som ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen vi har för att möta globala utmaningar men också för att värna svenska intressen, bekämpa ofrihet, värna mänskliga fri- och rättigheter och ta krafttag mot korruption. När vi samarbetar med länder förväntar vi oss också att de länderna vill samarbeta med oss. Att de är intresserade av att vidta reformer för att till exempel komma åt strukturella problem kopplat till korruption kan vara en sådan sak.

Vi talar också mycket om att hitta samordning och synergier mellan olika områden. Handel och bistånd är ett sådant som vi tror mycket på. Jag vill framhålla att det inte bara handlar om handel. Inte alla länder har något att handla med på världsmarknaden, utan det handlar också om ett utpekat fokus på entreprenörskap och på innovation. Alla stora företag som anställer många människor har någon gång varit små. Det är alltså en samlad idé om detta.

Det gäller även bistånd och migration. Den viktigaste delen där är naturligtvis att människor inte ska behöva fly. Men bistånd är i vissa fall också ett verktyg för att kunna säkerställa att länder gör det de har en folkrättslig förpliktelse att göra: ta emot sina egna medborgare.

En annan del, som kan låta självklar, är att Sverige ska tala med en samstämmig röst. Det gäller även i fält. Extern kommunikation om svenska biståndsfinansiella insatser ska förtydligas och ökas där det är relevant. Det handlar om genomslag för vad vi gör men också var vi gör det någonstans.

Kanske är det att upprepa, men det är också ett ökat fokus på Ukraina och på närområdet. Det är viktigt att komma ihåg, kanske särskilt i just den tid vi lever i då vi ändå ser en del oroande tecken på att stödet ibland håller på att naggas lite i kanten på sina håll. Jag har faktiskt sett det ganska mycket på en

del håll. Vi har hela tiden, från dag ett, sagt att Sveriges stöd till Ukraina ska vara kraftfullt men också långsiktigt. Biståndet är en väldigt viktig del i det arbetet.

På bilden jag nu visar ser ni våra tematiska prioriteringar. De är sju stycken. Tidigare var det nio. Det är alltså något färre nu. Varje tema har också ett avsnitt i reformagendan. Dessa fokuserar på områden där regeringen bedömer att Sverige har intressen, där vi kan bidra med störst mervärde, där det helt enkelt finns bäst förutsättningar att uppnå målen och där behoven är som störst.

Flera av dem har, som ni märker, varit svenska kärnvärden under lång tid. Och jag tror att de kommer att fortsätta vara svenska kärnvärden under lång tid framöver.

Styrning är också ett område som har ett avsnitt i reformagendan. En övergripande målsättning är att förbättra och förtydliga styrningen, helt enkelt för att få större genomslag med de – även om vi är generösa – ändå begränsade resurser vi har.

Kvalitet och stärkt uppföljning, men också tydligare resultatredovisning, tycker vi är avgörande här. Transparens är naturligtvis viktigt för att medborgarna ska veta att deras skattepengar alltid används effektivt. Det handlar också om att det ska finnas en spårbarhet, och det gäller alla aktörer. Vi kan notera att undersökningar visar att transparensen har sjunkit de senaste åren. Det vill vi försöka ändra på.

Vi pekar också på frågan om effektivitet och en mer flexibel styrning. En sådan fråga som ligger i reformagendan är att vi vill begränsa antalet bilaterala samarbetsländer till max 30 stycken och övergå från det som har gällt tidigare, att ha mer renodlade biståndsstrategier, till att i stället ha landstrategier. Man kan lite förenklat säga att våra samlade åtaganden och intressen på det viset sätts i en större kontext. Det blir mer enhetligt. Biståndet blir inte längre en separat del, utan det blir en del i en större helhet. Detta tror vi är väldigt bra.

Vi tror också att det behövs ett större mått av flexibilitet i styrningen. Och vad menar vi med det? När man lever i en värld som så drastiskt har förändrats på väldigt kort tid krävs en viss form av flexibilitet för att kunna ha handlingsfrihet. Det är bland annat tack vare det som vi på så pass kort tid har kunnat allokera så stora resurser till Ukraina. Då är det viktigt att vi har den typen av handlingsfrihet och att man kan arbeta snabbt när det uppstår oförutsedda saker.

Jag ska gå in för landning här snart, men jag ska innan dess säga någonting om kanaler och aktörer. Låt mig först säga några ord om civilsamhället, som spelar en väldigt viktig roll för Sverige i biståndsarbetet. Så har det varit under lång tid. Vi har sagt att vi avser att öka andelen bistånd som förmedlas via civilsamhällesorganisationer, och det kommer vi också att göra. Det finns många goda exempel på varför det behövs. Den förkastliga lagstiftningen i Uganda, som blev bekräftad så sent som häromveckan, är ett exempel på det vi vet att många civilsamhällesorganisationer arbetar väldigt långsiktigt med. Detta är viktiga frågor, och det är viktigt att det arbetet kan fortsätta.

Jag vill också uppmärksamma det uppdrag som nu ligger hos Sida och som redan har varit uppmärksammat. Jag tror säkert att också generaldirektören kommer att nämna det här senare. Vi har gett ett uppdrag som handlar om att vi helt enkelt vill minska antalet led. Vi vill se till att frigöra resurser för bistånd och om möjligt undvika overheadkostnader för att helt enkelt få ut större effekt per satsad krona. Det är ett arbete som nu är igång. Sida inkom med en rapport så sent som häromdagen. Vi väntar på ytterligare rapporter och kommer sedan att värdera helheten. Jag tänker inte föregripa detta, men arbetet är alltså igång, och vi kommer som sagt därefter att värdera det.

Vi arbetar också med att få ett bättre genomslag internationellt. Sverige är en väldigt stor givare i EU och i FN men också i de multilaterala utvecklingsbankerna. Där finns enligt vår uppfattning en hel del att göra, inte minst för att se till att vi får ett större svenskt genomslag. Det handlar då både om prioriteringar och om en så enkel sak som att Sverige i många av de här organen och organisationerna inte har en representation som står i paritet med det faktum att vi är en så stor givare. Det måste vi försöka ändra på. Jag är helt enkelt övertygad om att Sverige kan bidra med väldigt mycket mer än bara pengar. Detta är någonting som vi kommer att behöva arbeta långsiktigt med och där vi kan bli väldigt mycket bättre.

Detta är frågor som vi kommer att ta med oss här och nu. I fjol handlade det om ett arbete med policyutveckling. 2024 blir det rätt mycket av ett arbete av operationalisering kopplat till de olika biståndsstrategierna, kopplat till regleringsbrev och naturligtvis kopplat till budgeten och till en del av de uppdrag som har aviserats i reformagendan. Några av dem är klara, några av dem kommer vi att ta tag i och några kommer vi att återkomma till. Men ungefär där står vi i april 2024. Jag svarar gärna på frågor lite senare när det blir dags för frågestund.

Ordföranden: Tack så mycket för det! Då lämnar vi ordet vidare till Petra Tötterman Andorff, ordförande för Concord.

Petra Tötterman Andorff, Concord: Jag är generalsekreterare för Kvinna till Kvinna, men jag har också den stora äran att vara ordförande för Concord Sverige, vilket innebär att jag här i dag representerar 82 svenska organisationer som har verksamhet i alla de länder där svenskt bistånd sker. Vi har tusentals samarbetspartner runt om i världen som står längst fram i arbetet mot fattigdom och förtryck. De verkar före, de verkar under och de verkar efter kriser, och de jobbar kortsiktigt och långsiktigt.

Detta är människor som här och nu kämpar för svenska intressen, det vill säga demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter och klimat. De kämpar också för sina egna förutsättningar att skaffa sig en inkomst, att ha rätten att arva, att arva sina föräldrars mark och att äga och starta sina egna företag.

De utför det farligaste arbetet i världen, och de gör det med tron att Sverige står bakom dem. De gör det med tron att Sverige inte kommer att lämna dem

i sticket när deras situation försämras, att Sverige respekterar de avtal som deras verksamhet bygger på och att Sverige är ett land som förstår att lokala lösningar är de enda hållbara lösningarna.

Som deras partner är det vår roll som svenska civilsamhällesorganisationer att skapa effektiva och långsiktiga förutsättningar för deras arbete i frontlinjen. Det måste ske utifrån deras lokala kontext och behov. Vi bygger nätverk och finns på plats. Vi kan språken, vi erbjuder stöd och skydd, hanterar korruptionsfrågor och ger ett stöd i att bredda deras finansiering.

Det vi också kan göra är att öppna dörrar till globala samarbeten. Vi kan koppla ihop lokala organisationers erfarenhet och expertis med EU, AU, OSSE, FN, utvecklingsbankerna och så vidare. Vi samlar dessutom in miljarder till viktiga ändamål varje år som kompletterar de skattepengar som går till bistånd. Tillsammans har vi fler medlemmar än vad det finns svenska medborgare. Vi vet alltså att vi har svenska folkets förtroende i det arbete som vi gör.

Detta bekräftas också i Sidas årliga opinionsundersökning om svenskarnas inställning till bistånd, som offentliggjordes i slutet av 2023. Nästan 70 procent håller med om påståendet att svenskt bistånd bidrar till en bättre värld. Svenska frivilligorganisationer och civilsamhällesorganisationer uppfattas som den mest effektiva kanalen för bistånd. Vi ser det som vårt uppdrag att skapa transparens genom att hålla våra medlemmar och intresserade, det vill säga svenska folket, informerade. Men det gäller även er här i riksdagen och de företag och offentliga partner som vi samarbetar med.

Vi ser oss, och har gjort så i många år, som en del av Team Sweden. Vi ingår i det samarbete och det utbyte mellan svenska aktörer och lokala organisationer som tillsammans bygger en bred och kompetent bild av Sverige internationellt, bland annat genom biståndets genomförande.

Precis som har sagts är fokuset för samtalet här i dag framför allt på strategierna och genomförande av reformagendan. Men jag vill bara först ta ett kort steg tillbaka, och det till frågan: Vad är det som kommer först? Är det hållbar utveckling eller svenska intressen?

Vi ser att biståndsmålet står kvar i reformagendan. Det är bra. Men samtidigt ska nu biståndet, som är mindre än 1 procent av BNP också verka för andra svenska politikområdens mål, i stället för tvärtom. Riksdagen har ju tidigare bestämt att alla politikområden ska verka för en hållbar och rättvis värld där ingen ska behöva leva i fattigdom och förtryck.

I reformagendan för biståndet är alltså andra områden, bland annat handel och migrationspolitik, som vi har hört högt prioriterade och styr bistånd på flera sätt. Det har varit mycket diskussioner om svenska intressen, och regeringen skriver att biståndet är ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen för att driva och värna svenska intressen och möta de utmaningar Sverige står inför. Vi håller absolut med. Fattigdomsbekämpning, demokrati, jämställdhet, klimatbiologisk mångfald och fred är svenska intressen. De är relevanta för Sverige på alla sätt och vis.

Jag vill betona att det är bra att andra politikområden också gynnas. Men det får aldrig vara avgörande, och det är viktigt att komma ihåg att det är svårt och komplext att kombinera detta om man vill uppnå ett effektivt bistånd. Det måste finansieras av andra pengar också.

Enligt regeringen ska reformagendans fokus vara på långsiktighet, transparens och effektivitet och på att bättre kunna möta vår tids utmaningar. Det är väldigt bra ledord, som jag kommer att fokusera på. Så hur skapar vi ett transparent bistånd? Det står tydligt att regeringen vill att transparensen i biståndspolitikerna ska öka i syfte att säkerställa att medborgarna har kännedom om hur resurser utnyttjas. Det är någonting vi starkt stöder, och vi har länge arbetat med rapportering, information och kommunikation som en viktig del av vårt arbete och stöd till lokala partner.

Men i genomförandet av reformagendan försvåras nu förutsättningarna för det arbetet. Infokomstödets, som fanns med just med detta syfte, är nu borttaget. Det svenska civilsamhällets roll att vara en koppling mellan medborgare och biståndet minskar radikalt med de förändringar som just nu sker, där väldigt många civilsamhällesorganisationers möjlighet att verka mer eller mindre kommer att försvinna. Och hur bra Openaids hemsida än blir tror vi inte att det är just där den svenska allmänheten kommer att gå in aktivt och leta efter biståndresultat.

Det andra ledordet handlar om biståndets effektivitet och hur vi uppnår det. Om ni som riksdagsledamöter ska kunna en sak om bistånd – en endaste sak, den viktigaste – är det att effektivt bistånd utgår ifrån den utsattas kontext. Förändringar måste ägas lokalt, för annars fastnar de inte. Effektivitet måste därför utgå från dem som lever i fattigdom och utsatthet och inte från oss i det svenska civilsamhället, det internationella civilsamhället, regeringen, EU, Världsbanken, FN eller myndigheter. Trots detta handlar avsnittet om flexibilitet i reformagendan nästan uteslutande om politisk flexibilitet för Sverige som givare i kontrast till de internationella principer för ett effektivt utvecklingssamarbete som bland annat handlade om att ge mottagarna ökat handlingsutrymme och ägarskap.

Vi är för flexibilitet och förändring. Vi har under åren föreslagit en rad förändringar som en del av det globala arbetet med att utvärdera och förbättra biståndet. Men omställningen måste ske på ett seriöst sätt som inte samtidigt underminerar det arbete som pågår. Sverige tappar trovärdighet internationellt när förändringar sker snabbt och ryckigt, och resultatet blir rörigt.

Det är jättepositivt att regeringen trycker på vikten av ett livskraftigt och pluralistiskt självständigt civilsamhälle i det globala arbetet med mänskliga rättigheter. Det är bra att stödet till människorätts- och demokratiförsvare samt stödet till demokratiörelser ökar. Men frågan är om det kommer att ske och bli så. Just nu skulle jag säga att the jury is still out. Politiken har hittills gått alltför mycket i motsatt riktning, framför allt i form av de radikala ändringar i den strategi som har lagt grunden till mycket av det här arbetet. Det handlar alltså om civilsamhällesstrategin, där ingångna avtal just nu sägs upp. I stället för att jobba på med det viktiga arbetet i den oroliga tid vi lever i ska

vi skriva och förhandla om nya avtal, säga upp partner och stänga kontor för att sedan kanske starta upp allting igen under våren 2025.

Vi har också sett långa frysningar av anslag. Demokratikämpar i Palestina, till exempel, fick sitt bistånd fryst när de behövde det som allra mest. Även andra strategier och därmed andra anslag har försvunnit och minskat.

Det sista ledordet är långsiktighet. Ska Sverige vara där gräset redan växer eller ska Sverige vara med och så gräs? En annan viktig sak att komma ihåg är att biståndseffektivitet inte är samma sak som snabba resultat. Biståndshistorien är tyvärr full av dåliga exempel på bistånd som prioriterat snabba, konkreta och synliga resultat. Låt oss tillsammans förlita oss på det lärande som inte bara vi i civilsamhället utan också Sida, FN, ambassaderna, Swedfund och alla myndigheter har gjort i årtionden. Det är det som har gjort att Sverige har ett av världens mest moderna bistånd och ett av de bästa.

Avslutningsvis: Våra partner står längst fram i kampen för mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet och har fortfarande ett stort förtroende för Sverige som givare och samarbetspartner, inkluderat svenska företag. Och det är i Sveriges intresse – i vårt intresse – att de fortsätter att ha det. Desinformationskampanjer i Sverige, koranbränningar och annat påverkar bilden av Sverige i omvärlden negativt. Våra partner utför dagligen stordåd och är viktiga aktörer i sina länders framtid. Om vi lyssnar på dem och samarbetar med dem i partnerskap kommer Sverige att fortsätta att vara en framtidsaktör i de här länderna, men även i Bryssel, New York, Washington och Addis Abeba.

Det kräver dock att vi alla lyssnar på varandra, att vi bygger på varandras kunskap, att vi håller vad vi lovat i form av avtal och att vi utifrån vår respektive roll drar åt samma håll för att skapa förutsättningar för att jobba mot fattigdom.

Som generalsekreterare för Kvinna till Kvinna ligger självklart de globala målen 5 och 16 väldigt nära mitt hjärta. De handlar alltså om jämställdhet och fred. Men mitt favoritmål är ändå mål nummer 17 – det om partnerskap. Jag tror verkligen genuint på att det är tillsammans som vi kommer att skapa förändring. Ingen aktör kan göra det i sin silo. If we divide and conquer är jag övertygad om att Team Sweden kommer att fortsätta att ha en ledande roll framåt.

(Applåder)

Caroline Åberg, UNDP: Herr ordförande! Jag tackar utrikesutskottet för inbjudan att delta här i dag. Jag heter Caroline Åberg och företräder UNDP, FN:s utvecklingsprogram, där jag är deputy director. Jag har med mig min kollega från UNHCR, Annika Strandlund, som representerar UNHCR i Norden och de baltiska staterna. Annika är också tillgänglig sedan om det ställs frågor till oss.

Som många har berört lever vi i en utmanande tid. UNDP:s senaste och välkända rapport, Human Development Report, visar att en lång trend av minskad ojämlikhet i världen har brutits. De flesta länder backade under

pandemin. Vi såg att Human Development Index, som tittar på ekonomisk tillväxt, hälsa och utbildning, då minskade globalt. Den rika världen har dock snabbt kunnat återhämta sig genom stora investeringar medan den fattiga världen har hoppat ännu längre ned i denna ranking jämfört med före pandemin, och i 50 procent av de fattigaste länderna finns ingen återhämtning. Samtliga 38 OECD-länder har nu högre HDI än vad de hade före pandemin, men dessvärre når hälften av de fattiga länderna inte ens upp till de nivåer de hade före pandemin, vilket är en stor utmaning.

Klyftorna ökar runt om i världen, och även fattigdomen ökar ganska snabbt. Vi har över 700 miljoner extremt fattiga i världen i dag, framför allt i konflikttrubbade länder och på landsbygden. Vi ser att en tredjedel av alla vuxna inte har tillgång till finansiella tjänster och instrument, och en av sex personer globalt saknar tillgång till elektricitet. Om inget förändras riskerar klimatförändringarna att driva 135 miljoner människor in i fattigdom och väldigt många av dessa på flykt, så som vi såg i Bangladesh nyligen.

Rapporten visar också på en demokratiparadox. Nio av tio personer i världen tror teoretiskt och principiellt på ett demokratiskt system. Samtidigt röstar hälften av dessa på auktoritära regimer som undergräver demokratiska processer, regler och principer. I år är det ett supervalår då nästan hälften av jordens vuxna kommer att kunna rösta eftersom det är val i över 70 länder. Dessa val äger rum mot en bakgrund av ökad misstro och ökad polarisering globalt. Generativ artificiell intelligens hotar demokratin på många håll, även i Sverige. Den påverkar alla länder runt om i världen, och den används för att producera falskt innehåll och desinformation som underminerar valprocesser.

Tilltron till stater och myndigheter globalt minskar också på grund av den svåra ekonomiska situation som många länder befinner sig i. Stater och länder kan helt enkelt inte leverera till sin befolkning. Många människor känner då att de demokratiska systemen inte levererar och väljer därför en odemokratisk ledare i förhoppning om att det kommer att generera mer resultat. Dock vet vi att det över tid är just de demokratiska systemen som levererar och som kommer att öka välbefindandet på sikt. Ju fler odemokratiska regimer som växer fram, desto mer påverkas denna bild.

Vi lever alltså i en utmanande miljö av ökad ojämlikhet, ökad fattigdom och minskat förtroende för demokratier. Utöver detta lever ett rekordstort antal människor, runt 2 miljarder, i konflikter och krisdrubbade miljöer. Vi ser fler komplexa och utdragna kriser än någonsin, vilket skapar stor osäkerhet, och vi har aldrig haft så många människor på flykt som vi har i dag.

För att skapa en bättre och säkrare värld behöver vi investera mer, inte mindre. Trots ökad geopolitisk spänning och polarisering fortsätter det multilaterala systemet att vara den främsta arenan för diskussion och debatt, och vi hanterar komplexa globala utmaningar, inte minst klimatförändringar, pandemier och allt fler utdragna kriser och konflikter. Men FN är inte bara det enda forum där alla världens länder kan mötas och diskutera dagens utmaningar. Det är också i FN:s regi vi kan diskutera fram klimatavtal och ett

nytt digitalt ramverk för världen. Det finns inga andra forum där dessa komplexa frågor kan diskuteras och globala överenskommelser nås.

FN är också den största genomföraren av internationellt utvecklings-samarbete och humanitära hjälpinsatser världen över. UNDP, som jag företräder, finns på plats i 170 länder, så vi finns i princip i alla länder över världen. Vi är en operativ, genomförande organisation som arbetar med långsiktiga lösningar på utmaningar som världen står inför, såsom klimatkris, pandemier, konflikter och så vidare. Detta gör vi tillsammans med alla FN-organ, inte minst UNHCR, som också är här i dag, och givetvis med civilsamhället, som spelar en grundläggande roll i allt vi gör globalt. Näringslivet, EU och utvecklingsbankerna är också viktiga. Vi samarbetar med alla dessa aktörer för att vara så effektiva som möjligt och få så bra resultat som möjligt.

FN är också den enda aktör som är kvar i de mest utsatta kontexterna i världen när alla andra tvingas lämna dem. Det har vi sett i Afghanistan, där bankerna lämnade landet precis innan talibanerna tog över och civilsamhället inte kan vara kvar av säkerhetsskäl och inte heller de bilaterala insatserna. FN är dock på plats. Detsamma gäller i Jemen, Myanmar med fler platser. Vi är på plats innan, under och efter kriser, och vi kan då snabbt se när kriser håller på att utvecklas och agera kraftfullt för att minska effekterna.

FN:s verksamhet hjälper miljoner människor över världen med akuta hjälpinsatser, och dessa insatser är livsviktiga. Samtidigt står FN enat i att akuta hjälpinsatser och humanitär hjälp inte är lösningen på världens problem. Vi måste samtidigt investera i förebyggande och långsiktiga insatser. Humanitära insatser är dessutom kostsamma. Att flyga in mat och annat nödvändigt i kriskontexter kostar väldigt mycket pengar och underminerar lokala marknader. I stället och ihop med humanitära insatser måste vi också arbeta med det långsiktiga och förebyggande och där det är möjligt stötta lokala ekonomier, som lokala jordbruk och så vidare, och inte bara flyga in mat. Till exempel kostar en säck med ris som flygs in till Afghanistan lika mycket som att stötta ett lokalt jordbruk i en månad.

Jag är precis hemkommen från en resa till Bangladesh, som jag besökte med minister Johan Forssell och kronprinsessan Victoria, som sedan oktober är goodwillambassadör för UNDP. Vi åkte dit för att Bangladesh faktiskt gjort de största framstegen inom de flesta av de globala målens indikatorer under de senaste åren. Landet har tack vare kärnstöd från Sverige gjort en spännande resa vad gäller digital inkluderande utveckling. Tillsammans med UNDP har Bangladesh etablerat över 9 300 digitala hubbar, som förser befolkningen i landet med livsviktiga, offentliga tjänster.

Bangladesh har givetvis också otroliga utmaningar. Som nämndes tidigare har klimatförändringarna redan drivit över 1 miljon bangladeshier på flykt, och detta när vi inte ens har nått 1,5 grader i uppvärmning. Vi kan alltså ana framtida scenarier.

Bangladesh har också stora utmaningar vad gäller institutioner, rättsväsen och jämställdhet. Vi besökte Cox's Bazar och upplevde det otroligt utmanande

läget för rohingyaflyktingarna. De lever under väldigt svåra förhållanden och utan en tydlig framtidslösning.

Bangladesh är dock ett land som drömmer om internationella investeringar och handel och om att stå på egna ben. FN med partner arbetar nära landet och alla dess olika institutioner och aktörer för att hjälpa dem att uppnå detta. Men utan vare sig bra och relevant lagstiftning eller trovärdiga institutioner och rättsväsen och med en befolkning som inte har tillgång till inkluderande utbildning och hälsovård är det svårt att se att denna resa kommer att gå snabbt. Vi måste alltså fortsätta att arbeta med Bangladesh för att hjälpa landet att uppnå sina drömmar.

För att FN ska kunna möta alla de globala utmaningar jag har nämnt och alla de många behov som finns är flexibel finansiering i form av kärnstöd helt avgörande. Tack vare kärnstöd från partner som Sverige har FN snabbt kunnat leverera resultat i konflikter i Ukraina, Afghanistan och Jemen. UNDP har varit på plats i Ukraina i över 30 år, och när aggressionen var ett faktum bad regeringen oss att agera. Vi kunde då snabbt skala upp genom att skicka kärnstöd och möta regeringens stora behov.

Kärnstödet är det enskilt viktigaste bidraget för att säkerställa FN:s normativa arbete. Med det menar jag det praktiska arbete som rör mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och korruption. I många länder skulle arbetet med dessa frågor vara väldigt svårt om vi inte hade kärnstöd.

Trots att vi vet att kärnstödet är ett väldigt effektivt verktyg, bland annat enligt rapporter från OECD-Dac, får vi väldigt mycket öronmärkt finansiering. FN är särskilt utsatt för detta. Mer än 75 procent av allt stöd som går till FN-systemet globalt är öronmärkt och ofta på ett års basis. Men om vi tittar på Världsbanken, IMF och de andra utvecklingsbankerna ser vi att runt 24 procent av stödet till dem är öronmärkt; resten är på längre sikt och helt flexibelt. Detta är utmanande och ineffektivt för FN. Det öronmärkta stödet försvårar alltså vår möjlighet att planera långsiktigt och strategiskt, och det försvårar för oss att agera snabbt där det behövs som mest.

En annan viktig punkt är att just kärnstödet är en viktig katalysator för ytterligare utvecklingsfinansiering, inte minst från utvecklingsbankerna, som sitter på väldigt mycket kapital men inte finns på plats i väldigt många länder runt om i världen. Men då finns FN där, och vi samverkar nära med utvecklingsbankerna för att nå våra gemensamma mål. Till exempel samarbetar vi med Världsbanken i över hundra länder för att göra analyser av konfliktsituationer och stötta återuppbyggnaden av landet. UNDP genomför en stor del arbete i Jemen finansierat av Världsbanken. Banken är inte på plats, men UNDP levererar på marken. UNHCR samarbetar nära med Världsbanken för att stötta fattiga länder som har en stor andel flyktingar genom att hjälpa dem med arbetstillfällen och säkra rätten att gå i skola, inte minst i Uganda, Kenya, Mauretanien och Tchad. Det finns många exempel på detta.

Pew Research Centers senaste undersökning visar att runt 80 procent av svenskarna har en positiv bild av FN. Det är en hög siffra, så vi åtnjuter ett stort förtroende hos befolkningen. Oavsett regering har Sverige varit en stor

partner till FN både finansiellt och politiskt. Det har gett Sverige en unik roll. Vi ser fram emot ett nära samarbete med Sverige som bygger på långsiktighet, effektivitet och resultat, och där vi tillsammans gör skillnad för en bättre men framför allt säkrare värld.

(Applåder)

Jan Larsson, Business Sweden: Jag ska börja med att prata lite kort om den nya tid som inte minst Johan Forssell diskuterade. Det är en mycket besvärlig tid men också en tid då jag tror att näringslivet spelar en allt viktigare roll i många delar av samhället. Det mest uppenbara och kanske viktigaste av dessa tecken är hela omställningen till en klimatsmart lösning. I dag har vi väldigt många svenska företag som sitter i förarsätet för att utveckla ny teknik och nya strategier för att möta klimatomställningens krav, hot och möjligheter från ett ekonomiskt perspektiv, men de gör det på ett sådant sätt att de också inför ett stort antal smarta lösningar. Ju fler svenska klimatsmarta lösningar i de svenska företagens strategier och i de svenska startup-företagens huvuden som kommer ut i världen, desto bättre.

Vi har också frågan om BNP-tillväxten och återhämtningen efter covid, som inte minst Caroline diskuterade. Det är givetvis så att ju mer vi kan förmå svenska företag att sprida sin teknik, effektivitet och förmåga att tillverka varor och tjänster på ett smart sätt, desto bättre kommer det att vara för de länderna dit den tekniken kommer. Samma sak gäller jobbskapande i länder. Ju fler investeringar vi får från svenska näringslivet ut i andra länder, desto bättre kommer det att vara för jobbskapandet och BNP-tillväxten i dessa länder.

I den tid vi lever i är det naturligtvis inte utan att man också då och då skickar en tanke till den geopolitiska situationen och vem det är som ska stå för de ideal, de jobb och den privata sektor som byggs upp, var det nu kan vara runt om i världen. Från det perspektivet ser vi från Business Sweden att det är något av en ny tid, en ny era, för världsekonomin, som är ohyggligt komplex, men vi ser också att det är alldeles uppenbart att vi genom att spela ihop med politik, samhällsinstitutioner och olika frivilligorganisationer och svenskt näringsliv kommer att komma längre och snabbare framåt.

Från vårt perspektiv är det därför väldigt positivt att vi har fått ett litet uppdrag i årets budget och i de riktlinjer som vi har fått från regeringen; vi har totalt sett fått 65 miljoner kronor. Nu kommer jag att bli väldigt operationell. Johan Forssell sa här att vi är inne i den operationaliserande fasen av detta arbete, och jag kommer att prata oerhört operationellt om vad vi ska göra med de här pengarna. Märk väl, 65 miljoner är inte 1 procent utan en tiondels procent, det vill säga en dryg promille av den totala biståndsbudgeten. Det är alltså ingen Särimer av resurser vi pratar om så här första året. Därmed inte sagt att jag är otacksam, tvärtom, men vi kan inte revolutionera hela världen med de här pengarna.

Vad är det då vi har fått i uppdrag att göra för de här 65 miljonerna? Det första är att fortsätta med det vi kallar strategiska exportprojekt. Vad betyder då det? Det betyder i all enkelhet att om vi med hjälp av svenska företag och

svenska företags kapital kan hjälpa till med att bygga infrastruktur, kollektivtrafik, energiproduktion och energiöverföring ska vi göra det och försöka få svenska intressen att komma in i den typen av stora projekt.

Det andra stora uppdraget vi har när det gäller de här 65 miljoner kronorna är att säkerställa att det finns en möjlighet för svenska företag att så effektivt och så okorrupt som möjligt vara med och bygga upp Ukraina den dag det är möjligt att bygga upp Ukraina. Det är ett av de större och viktigare uppdragen.

Ytterligare ett uppdrag inom ramen för dessa 65 miljoner kronor är att utveckla samverkan inom ramen för Global Gateway, men också för den delen FN och alla de utvecklingsbanker som finns. Svenska företag är i dag väldigt dåliga på att bidra till att utveckla världen genom de olika kanaler som världssamfundet erbjuder.

Det fjärde som vi har fått i uppdrag att göra är att etablera hållbarhetscentrum runt om i världen. Det är i praktiken kunskapscentrum för hur svenska företag ska kunna vara med och göra affärer på svåra marknader med så liten risk som möjligt för att fastna i korruption eller den typen av dålig affär som är svår att hamna i, och som inga svenska företag vill hamna i, vill jag påstå, då de negativa konsekvenserna av dem är enormt mycket större än de eventuella pekunjära eller ekonomiska vinster man kortsiktigt kan göra.

Det sista är att ha en helpdesk i Stockholm så att det ska vara enkelt inte bara för stora företag, utan lika mycket för små och medelstora företag, att komma till oss och ställa frågor om hur de ska agera på olika typer av marknader.

Vad är då vår ambition med de här pengarna? Det första är att vi på riktigt vill försöka utnyttja den win-win-potential som finns i att öka näringslivets engagemang i dessa länder, det vill säga att vi primärt vill bidra till att Dac-länderna ska utvecklas – att vi lite grann ska kunna lyfta de fattigaste i fattiga länder.

Vi vill också se till att vi bidrar med det man ofta kallar good governance från svenska företag, det vill säga ett gott näringsliv. Jag tror att vi kan enas om att de svenska företagen generellt sett är väldigt långt fram vad gäller arbetsförhållanden och hur man ser på fackliga organisationsmöjligheter och när det gäller att tänka på klimat, miljö och andra saker när de jobbar runt om i världen.

Vi vill också toppa upp biståndet genom att få loss kapital från näringslivet så att vi faktiskt kan få en ökad volym, en ökad handlingskraft, i det bistånd som vi använder. Vi hoppas dessutom på att vi ska kunna bli bättre på att utnyttja den finansiering som finns genom EU – Global Gateway, som sagt – och genom FN och utvecklingsbankerna.

Sist men inte minst tror jag att vi har någonting som vi är exceptionellt duktiga på, nämligen projektledning – inte när det gäller de stora tekniska projekten, som vi inte är så bra på, men det korta när det gäller att se affären, se möjligheterna och bidra med alla krafter i det svenska samhället inom Team Sweden. Vi har redan ett jättebra samarbete med Swedfund, EKN och SEK,

vilket jag kommer att återkomma till, där vi också hoppas kunna involvera Sida mer. Vi kommer att utveckla det seminariet.

Vad gör vi just nu operationellt? Just nu håller vi på att leta efter personal. Andreas Giallourakis, som sitter här i salen, är nyligen utnämnd handelssekreterare i Ukraina. Han håller på att rekrytera så att vi ska kunna ha ett kontor både på plats i Ukraina men också på de ställen där vi ser att pengarna kommer att användas. Alla svenska företag och svenska intressenter ska kunna veta vart de ska gå om de vill bidra till Ukraina i dag eller vill positionera sig för att kunna bidra den dag Ukraina ska byggas upp.

Vi jobbar alltså på att hitta ny kompetens. Detta är nytt för oss. Mycket av kärnan i det vi gör och i ambitionen kan vi, men vi måste återrapportera på ett nytt sätt, vi måste förstå hur man faktiskt mäter effekt i de här länderna och vi måste förstå hur vi säkerställer att det blir effekt, med mera. Tidigare har vi varit väldigt fokuserade på svenska jobb. Nu måste vi komplettera det med kompetens även kring bistånd.

Vi jobbar med nya kontor. Vi håller just nu på att utvärdera det. Vi tror att vi kommer att behöva ett kontor i Västafrika för att komplettera vår bild i dag. Det kommer inte att primärt vara drivet av svenska företags efterfrågan i dag, men vi tror att det finns en stor anledning att tro att svenska företag kommer att behöva vår närvaro i Västafrika. Vi håller alltså på att titta på detta och andra ställen runt om i världen.

Vi tittar naturligtvis på nya samarbeten – med Sida, självklart, men också med alla andra organisationer som finns och där vi möjligen kan bidra och få stöd i hur vi utvecklar. De samarbeten som jag nämnde tidigare kommer vi att förstärka ytterligare, alltså Swedfund, EKN och SEK. Vi kommer även att lyfta in Sida i detta. Vi jobbar också nära NIR och hoppas kunna jobba närmare andra. Vi måste redovisa våra pengar på ett helt nytt sätt. Att lära oss hur vi gör detta är också en att-göra-sak. Allt detta är i praktiken vad vi arbetar med just nu.

Vad är det vi kan bidra med mer specifikt? Jag ska ge en kort operationell bild av hur vi arbetar. Den enkla metodiken är att vi börjar med att göra en behovsanalys. Vad behöver landet? Vi går in i en förstudie, inte sällan med hjälp av Swedfund. Vi jobbar med det för att identifiera inte bara behovet utan också vad Sverige kan bidra med. Vi identifierar projektet och designar det så att vi vet att vi arbetar effektivt och framåtut. Vi går igenom den risk som finns i projektet så att vi inte går in och arbetar på fel sätt eller med fel samarbetspartner. Vi leder sedan projektet framåt mot den här affären tillsammans med de olika intressenterna.

När vi gör detta behöver vi också finansiering. Vi kan inte bara erbjuda ett projekt i riktning mot att faktiskt få en affär för svenska företag, utan även mot att mottagarparten, det vill säga landet i det här fallet, ska kunna finansiera det arbete de gör på ett smart sätt. Slutligen jobbar vi naturligtvis med uppföljning för att se vilken nytta detta har gjort för biståndet men i slutändan också för ekonomin. Det är alltså ungefär den arbetsmetodiken vi tar med oss.

(Applåder)

Ordföranden: Stort tack för det! Nu får du chans att hämta andan och dricka lite vatten inför frågerundan. Det är mycket att avhandla på ganska kort tid. Det är vi medvetna om.

Jag ska nu ge utrymme för Sidas generaldirektör Jakob Granit och Maria Håkansson från Swedfund att kommentera och elaborera lite grann kring det som har sagts här framme i panelen så här långt.

Jakob Granit, Sida: Vi delar förstås mycket av den omvärldsanalys som våra kollegor runt bordet har gett. Vi har också konstaterat att vi från vårt perspektiv också säger att många av de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 inte kommer att nås. Det är en utmaning i sig. Vi ser också att fattigdomen minskar i allt långsammare takt. Med det sagt står vi väldigt starkt bakom de mål som regeringen har satt när det gäller jobbskapande, tillväxt, investeringar och handel som ett viktigt led för att komma ur den fattigdomsfälla som vi ser att många länder och människor befinner sig i.

Sida omsätter cirka 25 miljarder av den biståndspolitiska ram som vi just hörde statsrådet berätta om. Jag har egentligen tre kommentarer till presentationen.

Den första gäller Sida själv. Nu jobbar vi med operationaliseringen av de nya strategierna. Då är det tydligt att Sida är en förvaltnings- och expertmyndighet som arbetar på regeringens och riksdagens uppdrag. Vi noterar i det här läget att styrningen av myndigheten Sida är fortsatt väldigt komplex och detaljerad, och vi noterar vikten av en förenklad styrning av biståndet i sig och av myndigheten Sida och ser att det är tydliga steg i den riktningen som regeringen tar.

Utifrån det läge som vi har nu ställer vi om och anpassar verksamheten efter reformagendan och dagens styrningsmodell, som i vårt fall rör 46 strategier med cirka 400 olika mål som ska uppnås. Det är beslut som har fattats av olika regeringar över tid. För att göra detta har vi i styrelsen för Sida precis beslutat om en ny verksamhetsstrategi för 2024–2026 med en årlig verksamhetsplan som förtydligar hur myndigheten ska bidra till att nå riksdagens mål och regeringens strategiska inriktning för svenskt bistånd samt utrikeshandelsstrategin.

Vad vi strävar efter nu på myndigheten är att ha ett väldigt tydligt utvecklingserbjudande på plats där vi fokuserar dessa strategier på olika geografier, det vill säga länder, regionalt och globalt, så att vi kan skapa ett utvecklingserbjudande från de olika strategierna. Vi jobbar också nu med en ny organisation för myndigheten som vi hoppas på att ha på plats i slutet av augusti. I det här läget pratar vi om att ha ett Sida, en myndighet, som verkligen samarbetar ihop över de olika strategier som vi genomför. Vi jobbar förstås också med att ta fram en ny kompetensförsörjningsstrategi för att kunna uppnå de mål och ambitioner vi har i den strategi som vi arbetar efter just nu.

Den andra kommentaren, eller reflektionen, är att vi nu förstås satsar mycket inom handel och utvecklingsfinansiering och samarbete med den privata sektorn inom ramen för Team Sweden – apropå det vi har hört från vår

kollega Jan Larsson här. Team Sweden-gruppen – alltså en delmängd av Team Sweden, det vill säga cheferna för Business Sweden, EKN, Svensk Exportkredit, Swedfund och Sida – initierade redan under hösten ett arbete för att säkerställa att regeringens styrning och förväntningar kan få ett snabbt genomslag. Nu utarbetar vi tillsammans ett utvecklingserbjudande mer från affärsperspektivet som vi ska genomföra i en pilotfas i ett flertal länder.

Vi jobbar också aktivt med EU:s Global Gateway, där vi har ett flertal Team Europe-initiativ som nu levererar stora insatser. Jag var senast och besökte ett stort vaccinationsfabriksprojekt i Rwanda som kommer sig av 20 års investeringar i högre utbildning och forskning som Sverige har stått bakom, liksom privatsektorstöd och EU-stöd. Vi jobbar också fram en intern delstrategi för privat sektor.

Hur kan vi som myndighet stötta detta på ett systematiskt sätt framöver? Vi jobbar på dessa marknader med alla aktörer i dag – offentliga, privata, civilsamhällesaktörer och akademien. I och med att vi är på plats tillsammans på våra ambassader eller på de integrerade ambassaderna har vi den förmåga som vi har hört om här tidigare, nämligen att kunna stödja och mäkla kontakter för utvecklingsaktörer och skapa kontakter med både regeringar, utvecklingsbanker, EU, Världsbanksgruppen, FN och FN:s organisationer, som vi förstås jobbar väldigt nära med i många fall. Vi kan på det här sättet hjälpa till att stötta och skapa regelverk och ramverk för att det ska kunna bli investeringar och affärer inte bara från Sverige utan också från den lokala privata sektorn men även från andra länder i de här regionerna.

Vi har också väldigt aktiva instrument som vi använder nu, till exempel garantiinstrumentet. Vi har 26 miljarder i garantiram och kan på det sättet till exempel stödja utvecklingsbanker. Vi gjorde en ny garanti här precis med 2,5 miljarder i stöd till Amazonas så att åtta länder där kan bygga upp hållbara investeringar, både klimatsäkert och i naturresurskontext, med stor utveckling. Ofta blir det ett till hundra i de fall som vi investerar i. Detta är ett väldigt bra exempel på hur vi kan skala upp nu med de resurser som vi har i biståndet.

Vi har också många olika metoder som vi nu använder, till exempel training programs där vi arbetar med många av våra svenska myndigheter och challenge funds när det gäller olika former av myndighetssamarbeten som vi utvecklar inom den här ramen.

Den tredje kommentaren, eller reflektionen, som jag tänkte ta upp gäller Sidas stöd till det civila samhället och civilsamhällesorganisationerna. Vi har alla sett debatten om detta den senaste tiden. Jag kan konstatera att Sida stöder civilsamhällesorganisationer i nästan alla partnerländer och från majoriteten av de av regeringen beslutade strategierna för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Vi har i uppdrag att säkerställa transparens och effektivitet i allt det här biståndet.

Civilsamhällesorganisationerna mottog upp till 43 procent av Sidas totala anslag 2023. Det var till och med en liten ökning. Det här gör civilsamhällesorganisationerna till Sidas i dagsläget största partnerkategori. De följs av de multilaterala organisationerna, som mottog 41 procent av Sidas

totala anslag. Vi ser här en förskjutning mot att jobba mer näringslivsfrämjande inom denna ram.

Det här är en process där vi tittar på hur vi kan jobba effektivt tillsammans med svenskt civilsamhälle, som gör ett utomordentligt arbete i fält. Vi har i uppdrag att under 2024 inom ramen för den nya civilsamhällesstrategin ta fram förslag på en metod för hur det här arbetet ska kunna gå till och hur vi ska kunna öka transparensen och konkurrensen, delvis inom ramen för det stöd som i dag finns i civilsamhällesstrategin. Vi tror att vi kommer att kunna lämna bra förslag till regeringen att titta på. Vi har också jobbat parallellt med olika system för att förhoppningsvis kunna ligga i startgroparna inför regeringens beslut om strategin för 2025. Vi för därför nu en dialog med civilsamhället om hur de och vi ska kunna förbereda oss för ett effektivt samarbete framöver.

Maria Håkansson, Swedfund: Herr ordförande! Jag tackar så mycket för möjligheten att komma till utrikesutskottet. Jag tänkte naturligtvis göra några reflektioner utifrån Swedfunds uppdrag som Sveriges utvecklingsfinansier.

Swedfunds uppdrag är att bidra till minskad fattigdom genom hållbara investeringar i utvecklingsländer. Vi har två olika instrument för att genomföra uppdraget: investeringar i den privata sektorn och tekniska förstudier genom projektacceleratoren, som fokuserar på offentliga projektägare. Genom vårt uppdrag och våra verktyg adresserar vi redan i dag flera av de prioriterade områden som lyfts fram i reformagendan och som är naturliga delar av alla utvecklingsfinansierares uppdrag och viktiga hörnstenar i svensk biståndspolitik.

Swedfunds investeringar i den privata sektorn bidrar till en hållbar tillväxt och till att fler jobb skapas, men också till ökad tillgång till viktiga produkter och tjänster som elektricitet, mat, hälsovård och digital uppkoppling. Vårt hållbarhetsarbete bidrar till att fler lokala företag lever upp till internationella standarder och därmed har förutsättningar att vara en del i regional, lokal eller kanske internationell handel. Vi investerar i lokal produktion för lokalt värdeskapande och för entreprenörskap och innovation. Samhällsviktig infrastruktur är en förutsättning för ekonomisk utveckling.

Vårt arbete med offentliga aktörer tidigt i investeringscykler lägger grunden för fler hållbara och investerbara infrastrukturprojekt. Projektacceleratoren, som också kallas för PA, är, precis som Jan Larsson nämnde, en viktig del av samarbetet inom Team Sweden. Genom det här arbetet kan vi skapa bättre förutsättningar även för svenska företag och svenska lösningar, både genom stora exportkreditprojekt och inom utvecklingsbanksfinansierade projekt.

Swedfund är ett statligt bolag med ett särskilt samhällsuppdrag. Vår startpunkt är den utvecklingseffekt som vi kan åstadkomma. Våra uppdragsmål tar sin utgångspunkt i Agenda 2030. Det handlar om att vi ska öka antalet jobb med anständiga arbetsvillkor, bidra positivt till klimatet och öka kvinnors ekonomiska egenmakt.

Vi ska enligt vårt uppdrag ta risk. Vi är additionella enligt OECD-Dacs definitioner. Vi bidrar till att genomföra hållbara investeringar som annars inte skulle ha kunnat realiserats. Vi ska inte konkurrera med privat kapital, utan vi ska vara katalytiska och bidra till ökad privat kapitalmobilisering. Vi finansieras genom kapitaltillskott inom utgiftsområde 7 och återflöden från avslutade investeringar, vilket innebär att vi återanvänder våra kapitaltillskott. Avkastningen från vår investeringsportfölj i form av utdelning av räntor finansierar kostnaderna för vår verksamhet.

För 2023 och 2024 har vi fått kapitaltillskott om 1,46 miljarder. För första gången har vi som en del av dem också fått öronmärkta kapitaltillskott för klimat om 460 miljoner kronor. Under föregående år investerade vi 2 ½ miljard. Skillnaden gentemot kapitaltillskotten är precis de här återanvända kapitaltillskotten. Vi mobiliserade i genomsnitt 39 procent per investerad krona, vilket motsvarar ytterligare 1 miljard. Ett kapitaltillskott i Swedfund på 1,46 miljarder resulterade i investeringar på 3 ½ miljard under föregående år.

Vi investerar i fyra olika sektorer inom energi och klimat. Vi gör sol-, vind- och vatteninvesteringar, både on-grid och off-grid. Vi investerar i energi-effektivisering, grön infrastruktur och skog men även i digitala lösningar och nya saker, som energilagring. Det här är vår största sektor, och den står för ungefär 40 procent av alla våra investeringar.

Vi investerar också i finansiell inkludering. Precis som Caroline pratade om är möjligheten att få tillgång till kapital och låna till den inkomst-genererande verksamheten otroligt viktig. Små och medelstora företag och mikroföretag står för 80 procent av alla arbetstillfällen i utvecklingsländer, så det här är en viktig del av det som vi gör som utvecklingsfinansiär.

Den tredje sektorn är hållbara tillväxtföretag. Även här handlar det naturligtvis om jobbskapande men också om viktiga tematiska investeringar inom hälsovård och digitalisering.

Den fjärde sektorn är livsmedelssystem. Här investerar vi brett över hela värdekedjan för mat, men med ett särskilt fokus på lokal produktion, värdeskapande och produktivitet.

När det gäller vikten av Swedfunds uppdrag kan vi bara hålla med om det som generaldirektören sa om omvärlden. Vi ser att relevansen i det vi gör bara har ökat de senaste åren. Vår affärsmodell har verkligen stresstestats de senaste åren, kan man lugnt säga. Men det är också viktigt för oss att se att vi har kunnat fortsätta generera resultat i linje med de uppdragsmål som vi har.

För oss är det också viktigt att på ett tydligt, effektivt och transparent sätt kunna redovisa vad det är för resultat som vår verksamhet bidrar med. Tittar vi bara på föregående år kan vi se att våra investeringar bidrog med 338 000 direkta jobb och 1,9 miljoner indirekta jobb, framför allt genom underleverantörsled. 54 procent av våra investeringar klassas som investeringar som bidrar till kvinnlig ekonomisk egenmakt, det vill säga investeringar i bolag som ägs eller leds av kvinnor, anställer många kvinnor eller har produkter, tjänster eller kapital som riktas till kvinnor.

Vi investerar i mitigerings, anpassning och ökad resiliens mot klimatförändringar. Klimat är ett prioriterat område i alla våra investeringar. Vi har redan i dag nästan 90 procent anpassning i vår investeringsportfölj om man jämför med målet i Parisavtalet. Det här kommer naturligtvis från både hur vi aktivt väljer vad vi investerar i och hur vi jobbar med klimat i alla våra investeringar.

Under förra året möjliggjorde våra investeringar lån till 690 000 små och medelstora företag i utvecklingsländer. Genom våra investeringar betalades över 10 miljarder i lokala skatteintäkter, vilket naturligtvis också är en otroligt viktig del av den lokala resursmobiliseringen.

När det gäller efterlevnaden av hållbarhetskrav i våra investeringar är det här med good governance en otroligt viktig del, precis som Jan Larsson var inne på. Det handlar om hur man kan jobba med antikorrupcion, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och även miljöfrågor. Vi kan glädjande nog se att efterlevnaden har ökat signifikant de senaste fem åren. Det här är en viktig del för att hantera risker, men det är minst lika viktigt ur ett värdeskapande perspektiv för att skapa förutsättningar för lokal, regional och internationell handel.

Jag ska säga några ord om projektacceleratoren, som redan tidigare nämnts. Som jag sa fokuserar den i stället på offentliga aktörer, till skillnad från investeringsverksamheten, som fokuserar på den privata sektorn. Här kan man se att begränsade ekonomiska resurser och bristande kapacitet ofta leder till en risk för att man väljer lösningar som inte är långsiktigt hållbara eller som inte inkluderar livscykelkostnader.

Vi inledde därför arbetet med projektacceleratoren tidigt, precis som Jan pekade på, för att se till att de här aspekterna omhändertas. Det vi kan se är att det kan skapa goda förutsättningar för svenska företag att delta senare i en konkurrensutsatt upphandling. Oavsett finansiering är samarbetet inom Team Sweden med Business Sweden, EKN, SEK och naturligtvis även Sida oerhört viktigt för oss.

Inom projektacceleratoren har vi valt sektorer med utgångspunkt i var den svenska resursbasen är stark. Vi jobbar med energi, grön infrastruktur och hållbara transporter. De senaste åren har vi även lagt till hälsovård och digitalisering som två prioriterade sektorer. Projektacceleratoren finansieras också från utgiftsområde 7 och utgör verkligen en brygga, tycker jag, mellan bistånd, investeringar och handel.

Sedan starten 2016 har vi initierat 85 projekt. De befinner sig nu i olika faser av engagemang och genomförande. Det som är intressant att se är att 44 procent av de här projekten har mycket stark relevans för svenska företag. Av de resterande 56 procenten är det fortfarande en ganska stor del som också innebär goda möjligheter för svenska företag.

Det här ligger naturligtvis väl i linje med det förändrade uppdrag som projektacceleratoren har fått att ytterligare fokusera på att stärka svenska företags möjligheter. Som en del av uppdraget i vårt regleringsbrev tittar vi också på möjligheterna till ett subventionerat eller mjukt lån för att ytterligare

stödja svenska exportkreditlösningar. Detta gör vi tillsammans med EKN och SEK.

Swedfund gör över 60 procent av sina investeringar i Afrika söder om Sahara. Vi investerar också i Asien och i Europa med fokus på Ukraina, Georgien och Moldavien. Vi gjorde redan före Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina investeringar i förnybar energi i landet, och vi har valt att fortsätta att investera i Ukraina. Vi gjorde under förra året en investering inom it-sektorn. Det handlar om att skapa förutsättningar för jobbskapande, men också om jätteviktiga exportintäkter för Ukraina; på så sätt bidrar vi till en fortsatt uthållighet i Ukrainas ekonomi.

Jag vill avrunda med att säga att samarbetet inom Team Sweden naturligtvis är extremt viktigt för oss, både med dem vi har nämnt och även naturligtvis med civilsamhället för ökat kunskapsutbyte och dialog. Som sagt kan vi med våra investeringar och förstudier bidra till ett holistiskt arbete med hållbar utveckling, och redan i dag adresserar vi flera av de prioriterade områdena inom reformagendan.

Ordföranden: Tack till alla i panelen! Vi går över till frågestunden. Jag får be om så kärnfulla och kortfattade frågor och svar som det går för att ge utrymme åt så många frågor som möjligt. Frågorna ställs parti för parti i storleksordning.

Olle Thorell (S): Jag är biståndspolitisk talesperson för Socialdemokraterna. Jag tackar för panelens inlägg. Vi socialdemokrater har varit mycket kritiska till hur reformagendan tagits fram. Det har skett utan att förankring och samråd med oss i oppositionen och med Organisationssverige skett i tillräcklig utsträckning.

Det finns bra saker i reformagendan som exempelvis gäller Swedfunds arbete och handels- och biståndssynergier. Det är ingenting som vi är emot på något sätt. Det finns också allmängiltiga prioriteringar som vi ställer upp på. Men det finns stora delar som vi är mycket kritiska till och som vi kommer att ändra på om vi får makten efter nästa val. Till exempel gäller det enprocentsmålet, feministisk utrikes- och biståndspolitik och kärnstödsnedskrifningar till FN. Vi är även kritiska till att man har snäva svenska egenintressen som utgångspunkt i stället för de fattigas och utsattas rättigheter och behov. Palestinabiståndet har behandlats illa, tycker vi, och det handlar om en del andra saker också. Vi socialdemokrater kommer att bjuda in till samråd kring en ny reformagenda för Sverige som vi tänker ta fram inför nästa val. Det kan ni se fram emot under resten av mandatperioden.

Min fråga gäller det förstatligande av folkrörelsebiståndet som är på gång och som har nämnts vagt. Vad det handlar om är att regeringen vill förstatliga det bistånd som förmedlas via de 17 strategiska partnerorganisationerna inom civilsamhället. Vi tycker att det här är huvudlöst. Det vore ett dråpslag mot det svenska civilsamhället, men framför allt mot de hundratusentals människor som drabbas när nu kanske 1 750 projekt måste sägas upp i över 90 länder där de här partnerorganisationerna är aktiva.

Enligt Sida självt skulle detta innebära en ökning med 420 årsarbetskrafter på Sida och en halv miljard i ökade förvaltningskostnader för administration av 1,7 miljarder kronor. Det är raka motsatsen till att vilja att biståndet ska vara mer effektivt och resultatriktat. Jag skulle vilja fråga statsrådet Forssell, som vi nu har här, om hur man ska undvika att göra biståndet mer ineffektivt på det här sättet. Jag vill också fråga honom hur man ska göra för att följa den grundläggande principen ”do no harm” och se till att inte göra skada när man nu slår undan benen för det svenska folkrörelsebiståndet.

Rasmus Giertz (SD): Tack för informativa föredragningar. Mitt namn är Rasmus Giertz, och jag sitter i utrikesutskottet för Sverigedemokraterna.

Bistånds- och utrikeshandelsministern har tidigare aviserat att Sveriges långsiktiga hållning är att UNRWA bör avvecklas och i stället ersättas av andra FN-organisationer såsom UNHCR eller Unicef.

Min fråga är: Hur verkar regeringen praktiskt för att detta ska ske? Driver ni frågan i FN nu? Om inte: Kommer ni att börja att göra det?

Katarina Tolgfors (M): Jag heter Katarina Tolgfors och sitter i utrikesutskottet för Moderaterna.

Det är sannerligen en tuff omvärld med mycket kriser och annat. Det som är bra med regeringens reformagenda är att i tider av förändring måste även stora system förändras.

Sverige kommer fortfarande att vara ett av de fem största givarländerna i världen. Vi får nu en statlig utgiftspost för svenskt bistånd, precis som för alla de andra statliga utgiftsområdena, och där även oppositionen går ifrån enprocentsmålet.

Jag har två frågor. Vi ser en fruktansvärd situation i Gaza till följd av den barbariska attack som utfördes den 7 oktober mot civila israeler. Vi kan läsa i tidningar och se i medier att regeringen satsar på det humanitära biståndet för att göra sin del i att kunna bistå civila och lindra den fruktansvärda situation som råder.

För dem som lyssnar på den här sändningen och som inte jobbar med biståndsfrågor till vardags skulle det vara bra om statsrådet kanske kunde utveckla lite mer konkret: Vad innebär det humanitära stödet till Gaza? Hur jobbar man med det tillsammans med det övriga internationella samfundet som också riktar sitt humanitära stöd mot Gaza? Det var den ena frågan.

Den andra frågan tar upp något som har nämnts här av flera i panelen. Det handlar om påverkanskampanjer som sker mot Sverige för att splittra och polarisera men också för att påverka den samhällsordning och demokrati som vi och andra västländer har och vill fortsätta att se som en ordning i vårt samhälle.

Det gläder mig att läsa att regeringen i dag presenterar ett uppdrag till Svenska institutet för att stärka Sverige bilden med en specialarbetsgrupp. Det

skulle vara bra om statsrådet även skulle kunna utveckla och säga någonting om det.

Lotta Johnsson Fornarve (V): Mitt namn är Lotta Johnsson Fornarve, och jag är biståndspolitisk talesperson för Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till stora delar av reformagendan. Det gäller processen och bristen på dialog när reformagendan har tagits fram men också innehållet. Den har en koppling till näringsliv på ett sätt som kanske gynnar näringslivet framför de fattigaste personerna i världen.

Vi vill också se ett starkt kärnstöd till FN-systemet som inte är öronmärkt. Det tycker vi är otroligt viktigt. Det feministiska arbetet ska genomsyra hela biståndsverksamheten, och biståndet ska vara långsiktigt. Vi vill också se ett återupprättande av enprocentsmålet.

Jag vill fokusera på stödet till civilsamhället och folkrörelsebiståndet, som Olle Thorell också var inne på. I reformagendan understryks vikten av civilsamhällets roll i biståndet. Det går inte alls ihop med att Sida nu håller på att säga upp avtal med en lång rad biståndsorganisationer och organisationer för strategiska partnerskap som under lång tid har haft ett väl fungerande bistånd runt om i världen. Det handlar om 1 750 projekt i 90 länder.

Är tanken att Sida ska ta över? I vissa länder kan en utländsk myndighet inte ingå avtal med en lokal organisation från civilsamhället. I andra är det riskfyllt för lokala civilsamhällesaktörer att samarbeta direkt med en annan stat. Det ideella arbete som civilsamhället står för kan inte heller utföras av Sida.

Precis som Olle Thorell sa såg vi i den rapport som nu kom från Sida att det också skulle bli väldigt dyrt om Sida tog över arbetet. Man skulle behöva anställa 420 heltidsarbetare. Det är nästan en fördubbling av antalet anställda på Sida till en kostnad av minst 460 miljoner för att hantera ett bistånd på 1,7 miljarder. Det verkar inte alls vettigt på något sätt.

Nu riskerar man i stället att kasta bort årtal av erfarenhet, kunskap och förtroende för svenskt bistånd. Resultatet blir att det arbete för kvinnor och flickors rättigheter, demokrati och mänskliga rättigheter som bedrivs av hundratals samarbetspartner riskerar att avstanna eller helt upphöra.

Dessutom har regeringen antagit en ny strategi för utvecklingssamarbete med det civila samhället som innebär att små biståndsorganisationer måste bidra med 15 procent av egna medel 2025. I dag är det enbart 5 procent. Det innebär en tredubbling av egeninsatsen, vilket kommer att göra det oerhört svårt för många mindre biståndsorganisationer att bedriva någon verksamhet över huvud taget.

Det går helt enkelt inte ihop med skrivningar i reformagendan om vikten av att stödja civilsamhället samt att svenskt bistånd ska främja demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Ordföranden: Vi ger nu utrymme för panelen att besvara de frågor som har inkommit så här långt. Jag ger först ordet till bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forsell.

Statsrådet Johan Forsell (M): Tack för alla frågor. Jag tar dem i samma ordning som de kom helt enkelt.

Vi börjar med Olle Thorell. Vi har haft väldigt många möten på det här temat. Jag har haft förmånen att få vara i utrikesutskottet flera gånger och berätta och diskutera, och vi har haft interpellationer och skriftliga frågor. Det är ett återkommande arbete som vi har haft. Det har funnits många goda stunder att ha dialog.

Jag kan bara konstatera att vi kan tycka olika om en del saker här. Men rätt mycket är vi faktiskt överens om, till exempel att lämna enprocentsmålet. Där finns en stark samsyn över blockgränsen om man läser budgetarna. Det är budgetarna som ändå räknas i sammanhanget, ord är lätta att svänga sig med.

När det sedan gäller frågan om civilsamhället ska jag knyta an till det jag sa inledningsvis. Vi har bett Sida att inkomma med detta uppdrag. Grunden i det är att vi vill ha ett system som är transparent, och vi vill att man ska minska administrationskostnaderna.

Sida inkom i går med en första sådan inlägga. Det här är ett system som i dag sköts på annat sätt. Det för också med sig kostnader, varav väldigt mycket kommer från just biståndet. Det får man naturligtvis lägga i den andra vågskålen.

Vi inväntar nu de övriga inrapporteringarna från Sida. Sedan kommer vi att ta ställning till det uppdraget. Vi har inte det i dag. I det uppdrag som gavs för några månader sedan ser man att det finns en tidtabell. Då kommer vi att återkomma om det.

När det gäller frågan från Sverigedemokraterna om UNRWA har fyra partier gjort en överenskommelse. Det är att vi på sikt vill undersöka möjligheterna att ersätta UNRWA med en annan humanitär lösning. UNHCR är en sådan aktör som ofta nämns i det sammanhanget.

I den akuta situation som vi har här i dag menar jag att trots flera av de problem som finns, och mycket av den kritik som inte är ny som är kopplad till UNRWA och som har funnits lång tid, går det inte att gå runt UNRWA i den delen. Det har vi sagt hela tiden.

Jag kan bara notera att den här frågan också är aktuell på EU:s biståndsministernivå. Hur ska fortsättningen, det långsiktiga, se ut? Vilka aktörer ska vi arbeta med? Hur ser vi till att få en lösning där vi får in så mycket hjälp som möjligt och där vi ser till att det sköts transparent?

Vi har från regeringens sida drivit på UNRWA. Det var också en förklaring till att vi nu ändå slog på 200 miljoner kronor i stödet, att UNRWA bekräftar att man nu kommer att skärpa sina rutiner och dela information. Sverige är det första land som fått den typen av bilaterala garantier om att delge information, till exempel när man screenar mot EU:s sanktionslistor. Det borde ha funnits på plats tidigare. Nu sker det ändå.

Diskussionen om det långsiktiga svaret kommer att fortsätta, där UNHCR är en av flera aktörer som nämns i det sammanhanget.

När det gäller frågan från Moderaterna om humanitärt stöd till Gaza tangerar det väl lite den första frågan. Man kan bara notera att sedan oktober tror jag att närmare 400 miljoner kronor i humanitärt stöd har kanaliserats till Gaza. Det är via flera olika organisationer.

Det är ändå ett stort antal organisationer som finns på plats, flera FN-organ etcetera. Det är på goda grunder. Det som sker just nu är fruktansvärt. Alla är berörda av de olika bilder som kablats ut till oss, beskrivningar etcetera.

Vi kommer att fortsätta att vara en stor givare där. Vi har ändå sedan i höstas, redan efter sommaren – eller tidigt i höstas efter den 7 oktober – lyft fram frågan om det humanitära tillträdet som fortsätter att vara ett problem.

Jag skulle säga att det i grund och botten egentligen är ett lika stort problem som de bristande resurserna, det vill säga att alldeles för lite hjälp kommer in. Där finns det bara ett långsiktigt svar om man vill få in tillräckligt mycket hjälp. Det är att de landväga införselvägarna måste bli fler, och kapaciteten på de som finns måste också ökas. Det fortsätter vi att arbeta för.

Sedan kan man diskutera frågan om lufttransporter, hamnmöjligheterna och så vidare. Det kan ge viktiga bidrag. Men det motsvarar inte det enorma behovet. Det var också någonting som bland annat World Food Programme lyfte fram när Cindy McCain var här i Stockholm för bara några dagar sedan.

Påverkanskampanjer lever vi tyvärr med hela tiden. Det är ett faktum. Det finns väldigt många olika felaktiga beskrivningar av vårt land som sprids av aktörer som har en långsiktig agenda att helt enkelt just sprida felaktigheter.

Det här är väl ingen primär uppgift för svenskt bistånd egentligen. Men vi har i dag gett ett uppdrag till flera av våra myndigheter tillsammans med Svenska institutet. Det är klart att biståndet också är en del i bilden av Sverige och i berättelsen om vårt land. Nu har Sida fått i uppgift att hitta ett relevant kommunikationssätt för detta. Det ska bli spännande att se vad som kommer.

När det gäller frågan från Vänsterpartiet upplever jag att jag har svarat på SPO-frågan. När det gäller handel och bistånd tycker vi helt olika helt enkelt. Vi tycker inte att handel och bistånd är två helt skilda saker. Vi tycker att det är två sidor av samma mynt.

Jag är helt övertygad om att den här diskussionen med Vänsterpartiet kommer att fortsätta. Jag kan bara konstatera att vid varje biståndsministermöte, eller för den delen under UNGA-veckan i New York, som jag åker på är den här frågan på allas läppar. Det handlar om hur vi ska hitta den här typen av synergier och mobilisera additionella resurser i en lång rad olika frågor.

Jag och regeringen tycker att det här är en mycket mer modern form av bistånd. Jag är helt övertygad om att svenska företag på flera områden kan spela och redan i dag spelar en väldigt viktig roll. Det är alldeles utmärkt om vi kan förstärka det och hitta synergier.

Diskussionen om att bara fördela en kaka och inte ställa oss frågan: Hur kan kakan bli större? är väldigt förlegad och gammaldags. Jag ser fram emot att fortsätta att modernisera biståndet utifrån de aspekterna.

Jag vet inte om jag missat någonting, men det är kanske fler som vill svara.

Ordföranden: Jag tror att ett par frågor adresserade Sidas förvaltning och organisation en del. Jag vet inte om Jakob Granit också vill besvara något om förändringarna, utöver den generella överflygning som du gjorde tidigare.

Jakob Granit, Sida: Det gäller egentligen frågan om CSO-stödet, som kom upp i diskussionen från flera av ledamöterna. Vi kan konstatera att vi har en strategi för CSO-stödet i dag för 2024. Vi förväntar oss att det ska antas en ny strategi för 2025 för det arbetet.

Den finns inte på plats ännu. Inom ramen för det menar vi att det är viktigt och riktigt att informera de parter vi har i dag om att det kommer att bli en förändring och att vi arbetar med att ta fram ett nytt system för det för att igen kunna arbeta med våra civilsamhällesorganisationer på det sätt som regeringen beslutar.

I det arbetet har vi regeringsuppdraget som består av tre komponenter. Vi levererade den första komponenten i går, den 8 april. Där skulle vi titta på hur det såg ut om Sida i dag skulle hantera den volym av insatser som SPO:erna gör i dag, det vill säga cirka 1 750 insatser, och använda den insatsregel och det system som vi har på plats. Det var då vi hamnade på siffran 420 årsarbetskrafter.

Det är ingen värdering i det; det är en kalkyl som är gjord så att man ska få en uppskattning.

Precis som statsrådet säger genomförs den förvaltningen av civilsamhället även i dag, fast med ett annat beräknings sätt. Det har vi inte tittat på, men någonstans ska det ju förvaltas. Allt bistånd ska hanteras transparent och effektivt, och antingen görs det av Sida eller av våra strategiska partnerorganisationer. Det var det vi redovisade i första delen.

Sedan kommer vi att komma tillbaka med en redovisning den 15 maj där vi ska titta på hur vi kostnadseffektivt kan ta fram ett system för att jobba effektivt med civilsamhället framöver. Det förslaget har vi ännu inte berett klart, men det kommer alltså i en rapport till regeringen den 15 maj.

Den 30 juni kommer så den sista delen i uppdraget. Då ska vi titta på frågor om riskdelning mellan givare och lokalsamhälle och hur det kan fungera.

Med de tre bitarna har vi uppfyllt regeringsuppdraget inför regeringens vidare beredning och, förhoppningsvis, beslut om ett nytt fördelningssystem och en ny strategi för 2025. Men det ligger som sagt på regeringens bord.

Det var den ena punkten jag kunde bidra med. När det sedan gäller den humanitära situationen i Gaza har vi haft ett humanitärt stöd som har rullat på under hela perioden. Vi har också kunnat utöka detta stöd med 37 miljoner till flera FN-organ och andra organisationer som jobbar humanitärt i Gaza.

Det är viktigt att separera detta. Kärnstödet hanteras av regeringen, och Sida hanterar det mer projektbaserade stödet. Det är två olika former av beslutsprocesser som är inblandade i arbetet.

Anna Lasses (C): När man läser reformagendan ser man mycket som är bra i sak. Att använda biståndet som en hävstång är inte bara bra utan nödvändigt; där håller jag med. Vi behöver öka resurserna runt om i världen.

Men om man läser riktigt noggrant är det ändå någonting som inte känns så bra i magen. Det tog ett tag innan jag förstod vad, men det är att utgångspunkten är upp och ned: Man utgår från svenska intressen först, i stället för att titta på vad mottagarna behöver. Det är den ena saken. Sedan finns det en bit om migration, och den tycker vi inte ska ha med detta att göra.

Sedan finns det ytterligare en sak som egentligen inte rör reformagendan utan reformarbetet runt omkring. Det är fokuseringen på länder, eller rättare sagt på lågt hängande frukter. Jag förstår att det på ytan är ett väldigt effektivt sätt att använda pengar på, men samtidigt gör den här fokuseringen och nedskärningen av antalet projekt att andra länder där människor kanske är som mest utsatta riskerar att bli utan. Där lämnar vi i stället öppet mål för auktoritära krafter att ta plats, i en värld som samtidigt går bakåt när det gäller demokrati.

Här har jag min första fråga. Den har jag ställt även tidigare, men jag tänker fortsätta att ställa den: Skulle man inte kunna tänka tvärtom? Är det inte egentligen mer effektivt att fokusera utvecklingsbiståndet där det behövs som allra bäst? Borde vi inte egentligen öka det i de mest utsatta och mest auktoritära länderna, exempelvis när det handlar om utbildning för flickor och demokratiprojekt?

Sedan har vi detta med civilsamhällets roll. I reformagendan står det att civilsamhällets roll är avgörande och att den ska öka. Jag tycker att Petra från Concord på ett ypperligt sätt redovisade varför civilsamhället är effektivt och även sammanfattade det viktiga, så jag tänker inte upprepa det. Ändå är jag fascinerad: Om man nu har kommit fram till att civilsamhället är så viktigt, varför vill man då förstatliga biståndet? Man har tagit bort infokomstödet, vi har den nya civilsamhällesstrategin och vi har uppdraget till Sida. Man säger att man vill effektivisera och ta bort mellanhänder, men egentligen handlar det ju om ett rent förstatligande. Man vill att det ska vara myndigheten som sköter detta i stället för civilsamhället.

I den första redovisningen visas att det finns en startkostnad på 460 miljoner och 420 anställda om man ska fortsätta med de projekt man har i dag. Nu har jag bara skummat texten, men som jag förstår det handlar det om det som görs i Sverige. En myndighet och en civilsamhällesorganisation är inte likvärdiga. Vi måste verkligen förstå detta. En myndighet väcker inte samma engagemang hos befolkningen. En myndighet kan inte öppna samma dörrar i lokalsamhället.

Där kommer min andra fråga: På vilket sätt är detta effektivitet? På vilket sätt gynnar detta civilsamhället?

Och till sist: Anser regeringen att det är viktigt att det finns ett medborgerligt engagemang för bistånd? Det riskerar ju verkligen att minska – kanske framför allt i Sverige, när vi minskar det svenska civilsamhällets betydelse i det svenska biståndet.

Gudrun Brunegård (KD): Jag är biståndspolitisk talesperson för Kristdemokraterna. Jag vill tacka så mycket för en väldigt bred och ingående presentation med olika aspekter på hur det svenska biståndet utifrån olika perspektiv kan samverka till att förbättra tillvaron för fattiga människor i låg- och medelinkomstländer. Där är civilsamhället en väldigt viktig del, med tanke på de kontakter som finns mellan de svenska organisationerna och organisationerna i mottagarlandet.

Panelen har pratat en del om handelsutveckling, näringsliv och så vidare. Ibland kan man höra en farhåga om att detta bara skulle gynna dem som redan är utbildade och har goda möjligheter. Samtidigt är det första av de fem tematiska målen i reformagendan fattigdomsbekämpning, och då handlar det om de fattiga människorna ute i byarna. Där är civilsamhället med alla sina kontakter mellan systerorganisationer oumbärligt. Jag skulle gärna vilja höra er i panelen beskriva vilka olika pusselbitar ni ser i den här bilden.

Sedan skulle jag vilja ställa en kontrollfråga till Sida, eftersom jag inte hann läsa rapporten i går. Handlade kalkylen med en kostnad på 460 miljoner om att Sverige skulle överta även utbetalningen till och kontakterna med biståndslandet, eller gällde det kostnaderna i Sverige gentemot de svenska biståndsorganisationerna?

Jacob Risberg (MP): Tack, panelen, för dragningen! Jag är utrikespolitisk talesperson för Miljöpartiet.

Med rekordmånga människor på flykt, skenande klimatförändringar och bakslag för både kvinnors rättigheter och demokrati borde reformagendan ha kunnat vara ett steg på vägen framåt i denna typ av frågor. Tyvärr tycker jag snarare att det är tvärtom.

Många av de frågor som väckts hos mig har tagits upp av mina kollegor, bland annat om civilsamhällets roll och jämställdhetsarbetet. Jag tänkte fokusera lite mer på det ökade näringslivsfokuset i reformagendan och hur det egentligen ska falla ut. I både statsrådets och Business Swedens dragningar saknas mottagarperspektivet, det perspektiv som bland annat Concord lyfter fram som helt avgörande för att biståndet ska ha önskad effekt.

Det jag undrar är hur regeringen ska säkerställa att samarbete med näringslivet verkligen leder till att nå målen för biståndet och till att lyfta människor ur fattigdom och förtryck, speciellt med tanke på att man nu på europeisk nivå varit med och urvattnat lagstiftningen om due diligence.

Bara de senaste veckorna har vi sett i medierapporteringen från bland annat nickel-, kobolt- och koppargruvor hur företag, inklusive svenska företag, bryter mot mänskliga rättigheter, förgiftar miljön och nyttjar barnarbete. I det

läget vill alltså den svenska regeringen minska både svenska och andra företags ansvar för deras agerande internationellt.

Statsrådet får gärna utveckla hur regeringen tänker arbeta för att satsningen på handel och export verkligen ska leda till att lyfta människor ur fattigdom och till en hållbar utveckling i samarbetsländerna.

Joar Forssell (L): Tack för dragningen av sakfrågorna hittills! Jag sitter i utrikesutskottet för Liberalerna.

I biståndsgendan är det stort fokus på demokrati och mänskliga rättigheter, och civilsamhället är förstås en viktig del av det. Det handlar både om civilsamhälle och om institutioner när vi bygger demokrati och säkerställer mänskliga rättigheter. Jag undrar helt enkelt om ni kan utveckla hur ni menar att detta fokus i biståndsgendan kommer att synas i regeringens fortsatta reformarbete.

Min andra fråga rör handeln. Det är i dessa diskussioner stort fokus på hur biståndet kan främja handel och hur vi kan få synergier. Kan ni utveckla hur handeln kan bidra till att uppnå de biståndspolitiska målen? Det är förstås positivt när länder blir rikare på grund av handel. Det leder ofta till ökad frihet och så vidare. Men det finns också en risk när man stöder handel till länder som är odemokratiska. Att de inte är demokratier utgör ju i sig en risk för det privata näringslivet när man gör investeringar. Tas den risken bort riskerar det att understödja den icke-demokratiska regimen på plats.

Statsrådet Johan Forssell (M): Jag börjar med Centerpartiet, som hade en hel rad olika frågor. Först var det detta med behov och svenska intressen. Jag gjorde ingen högläsning eftersom jag utgick från att alla har läst agendan, men den börjar faktiskt med behoven i världen. Först sedan talar vi om svenska intressen. Jag vet inte om jag riktigt tar till mig av den kritiken. Jag tycker att detta är väldigt tydligt uttryckt precis där.

Sedan, bara för att säga det självklara: Gör tankeexperimentet att hela idén hade varit att hela utgiftsområde 7 nu skulle ha som enda uppgift att gynna Sverige! Ibland låter det nästan så. Trots att vi nu hörde att det bara är 1 promille av biståndet som kanaliseras via Business Sweden andas rätt mycket av frågorna att det skulle vara 100 procent. Om det hade varit hela utgångspunkten, hade man då lagt 56 miljarder på bistånd? Eller hade man lagt pengarna någon annanstans?

Jag tar gärna kritik. Låt oss gärna ha en saklig diskussion. Men det blir lite upptrissat ibland, måste jag säga, på ett sätt som inte är riktigt seriöst.

När det gäller frågan om SPO:erna har det nu kommit, som jag sagt flera gånger, en första rapport med denna kostnadsberäkning. Men i den andra vågskålen ligger ju det som jag inte hört någon frågeställare ta upp, nämligen att detta är ett arbete som utförs i dag, finansierat med biståndspengar. Vad kostar det arbetet? Det blir lite oseriöst att bara nämna den ena delen och med klinisk precision inte nämna den andra.

Vi kommer att titta på de kommande inlagorna från Sida, och sedan kommer vi att värdera detta och fatta ett beslut framåt.

När det gäller civilsamhällets betydelse nämnde jag i min inledning att civilsamhället är helt avgörande på jättemånga sätt. En väldigt stor del av vårt bistånd kanaliseras också via civilsamhällesorganisationer i dag, många i Sverige men också många i mottagarländerna. Det ska man veta, och det vet också den här välinformerade församlingen. Så kommer det också att fortsätta vara.

Sedan har vi frågan om utvecklingsbiståndet. Ibland låter det som att bistånd bara är någonting man ger och sedan är det liksom klart. Vi ställer också frågan: Var kan vi uppnå störst effekt? Där finns det forskning och utvärdering som pekar på att i flera av de mottagarländer som fått väldigt mycket bistånd under väldigt många år fortsätter beroendet av bistånd att vara väldigt stort. Det är ett faktum. Då kan man fundera på om man ska fortsätta, lite förenklat, som man alltid har gjort eller om man ska våga tänka i lite nya banor.

Det är ett av skälen till att vi tror att det finns stora synergier att hitta mellan handel och bistånd.

Även om vi är en stor aktör är vi ändå en liten aktör givet behovet och måste fundera på frågan var vi kan uppnå resultat någonstans. Var kan vi göra skillnad?

Det enklaste hade ju varit att dela upp biståndet, vara precis överallt och göra precis allting med väldigt lite pengar. Då hade vi fått en situation med väldigt höga administrationskostnader och transaktionskostnader. Vad resultatet hade blivit för människor i fattigdom eller som upplever klimatförändringar eller ofrihet är oklart.

När det gäller mottagarperspektivet i biståndet tror ju vi att handel kan spela en väldigt viktig roll. Det har jag varit inne på flera gånger. Där tycker jag också att man egentligen kan titta på all utvärdering av länder som lyckats lämna fattigdom och bygga ett välstånd. Kan någon nämna ett land som inte har valt en sådan resa och att satsa på handel, entreprenörskap, marknadsekonomi och rättsstat? Det är ju det som är vägen framåt. Exempelen på motsatsen är tyvärr många. Det är alltså en stor prioritering för oss, men inte bara det.

I flera av de här länderna är grundproblemet att det inte finns tillräckligt mycket entreprenörskap, innovation och småföretagande. Det är också en viktig prioritering i reformagendan att underlätta för det. Det är ju så, som jag sa inledningsvis, att alla stora företag som man kan handla med någon gång har varit små. Det kan handla om kvinnan på marknaden, mikrolånen eller entreprenörskapet i bred bemärkelse. Det är någonting som Sverige jobbat med under lång tid. Vi tror att vi kan göra ännu mer där.

När det gäller mänskliga rättigheter vill jag till att börja med påpeka att det vi kallar demokratimiljarden finns. Liberalerna har varit drivande för att få den på plats. Den är väldigt viktig. Den är naturligtvis inte tillräcklig, givet de

enorma behov som finns, men Sverige ger ändå ett stort bidrag. Det kommer vi att fortsätta göra.

Det är ju inte så att alla problem i världen försvinner bara för att man satsar på handel. Det har vi inte heller påstått. Men vi tror att det kan vara ett väldigt viktigt bidrag. Jag måste också säga att jag tycker att när man reser i många mottagarländer återkommer hela tiden det här önskemålet och den här beskrivningen: ”Tack för biståndet. Det är bra. Det gör skillnad. Men vi behöver också handel, investeringar, företagsamhet och entreprenörskap.”

Det finns en väldigt stor nyfikenhet på svenska lösningar. De kan handla om till exempel grön omställning eller digitalisering. Det är saker och ting som mottagarländerna behöver för att lyckas med sin utveckling om vi menar allvar med att inte bara bekämpa fattigdom utan också bygga en väg till välstånd.

Ordföranden: Tack så mycket för det.

Hela panelen fick en fråga från Kristdemokraterna om respektive aktörs olika pusselbitar. Vi har ungefär sju minuter innan jag ska ge ordet till vice ordföranden för att avrunda. Gör gärna korta nedslag, om möjligt!

Petra Tötterman Andorff, Concord: Jag tror att jag var ganska tydlig i mitt tal om pusselbiten som civilsamhället bidrar med, men det är någonting annat som vi kanske inte har pratat om. Det har ju pratats mycket om transaktionskostnader och vad kostnaderna är när SPO:erna förmedlar bistånd jämfört med när Sida gör det. En stor skillnad där tror jag är att vi är just ett civilsamhälle och att vi arbetar tillsammans, vilket andra också har nämnt. Vi förändrar normer. Jag tror inte att någon i civilsamhället är emot handel. Det är en jätteviktig del. Under covid hörde vi från våra partner, bland annat Kvinna till Kvinna, att människor ju måste kunna försörja sig.

När det gäller utsatta grupper som inte har rätten att äga sitt företag eller möjligheten att bedriva handel måste man förändra normerna parallellt. Jag tror att en sak kanske lite har saknats i den här processen. Det är att vi i civilsamhället med vår expertis känner att vi inte har fått ge input på konkreta förslag.

Reformagendan i sig innehåller massor av bra saker som våra partner kan arbeta med. Men jag tror också att det finns ett litet problem. Det är väldigt många andra länder som absolut främst prioriterar sina civilsamhällesorganisationer för att man tycker att den resursbasen är viktig att ha som land, men vi har väl den känslan nu att vi inte är helt delaktiga i Team Sweden. Vi känner inte den backningen. Vi vet inte riktigt varför. Det är väl det som jag tror också gör att vi pratar förbi varandra, för i sak skulle jag säga att vi ju kan bidra till en majoritet av de saker som står i reformagendan. Vi kan göra det tillsammans med aktörerna som sitter här i panelen. Men vi känner inte riktigt att vi har blivit uppbyggda till dans.

Jakob Granit, Sida: Jag vill gärna upprepa det jag började med om att i dialogen som vi har med våra samarbetspartner är jobbskapande, hållbar tillväxt och investeringar helt centralt. Det gäller även handel. Det är inte någonting nytt när det gäller biståndet. Det har funnits under lång tid. Vad som har hänt nu med den nya reformagendan och som vi jobbar med att implementera är ju att de frågorna har lyfts fram, förstärkts och fått ett tydligare fokus, och då kommer vi att kunna göra mer med våra kollegor och partner för att skapa den additionalitet och de investeringar som är nödvändiga. Det tycker jag är en väldigt viktig punkt i det här.

När det kommer till det civila samhället vill jag repetera att av de 25 miljarder som vi förvaltar går 43 procent till det civila samhället redan i dag, inom ramen för de 45 andra strategier vi har. Civilsamhället är en otroligt stor partner i genomförandet av biståndet. Nu, på uppdrag av regeringen, ser vi över hur CSO-strategin ska kunna implementeras framåt. Det tittas det på nu. Det handlar alltså inte om någon nedläggning av samarbetet med civilsamhället. Det tror jag är väldigt viktigt att vi har med oss i den här diskussionen.

Pusselbiten som Sida bidrar med och har jobbat med i över 60 år är ju att skapa good governance, som någon nämnde här. Det resilienta samhället är grunden för de hållbara investeringar som behövs. Vad vi ser nu är att det här måste gå snabbare. Vi måste hitta transformativa processer som skapar förändring på riktigt, och då kommer investeringsagendan in – men det sker inte om du inte har grundläggande system och rule of law på plats. Det är sådant som vi arbetar med. Vi kan dessutom arbeta högre upp i affärskedjan.

Det sista var en konkret fråga om de 420 årsarbetskrafterna som vi tittar på. Det gäller om vi skulle hantera hela biståndet som bedrivs i dag, alltså de 1 750 insatserna. Det är som sagt en kalkyl för att bara ge en uppfattning om vad det kan vara. Frågan är om det är vi som gör det eller om det görs av civilsamhället, och det måste man väga in. Vi har också väldigt kort lyft fram att det finns många fördelar med att Sida skulle kunna göra det, liksom att det finns nackdelar. Det kan man även läsa om i rapporten.

Maria Håkansson, Swedfund: Jag kan svara jättekort på Gudrun Brunegårds fråga om vår pusselbit. För oss är jobbskapandet som sagt helt centralt. Vi tror ju att möjligheten till egen försörjning är en av de absolut viktigaste faktorerna för att kunna lyfta sig ur fattigdom.

Våra investeringar görs i många fall i de allra minsta företagen. Vi gör en ganska stor andel av våra investeringar i fragila och mindre utvecklade länder. Så som vi jobbar handlar det också om att tillgång till elektricitet eller digital uppkoppling kan vara en möjlighet.

Jag tror att finansiell inkludering är extremt viktigt. För oss handlar det inte bara om tillgången till pengar utan också om vem som får det. Är det kvinnor, alltså de som normalt sett inte har det, eller kan vi bidra med någon annan typ av additionalitet? Kan vi hjälpa till att utveckla en produkt för en potatisbonde så att han kan öka produktiviteten, eller kan vi låna ut till små

rurala kliniker och kombinera det med någonting för att också öka kvaliteten i deras arbete? Ja, men då har vi varit additionella i ytterligare en dimension. Det är ofta viktigt för oss. Jag tycker att vi på ett bra sätt kan svara att vi adresserar detta, för det är ju en mycket stor del av arbetskraften.

Man ska också tänka på vilken stor andel av befolkningen som jobbar i den informella sektorn. Om vi kan bidra till att man faktiskt kan få ett formellt jobb tror jag att det är en väldigt viktig del också för nästa steg i utvecklingen. Så ser jag på Swedfunds pusselbit.

Caroline Åberg, UNDP: Alla aktörer samverkar i stor utsträckning. De har olika roller. FN:s roll är ju ofta tydlig i den normativa delen, att säkerställa mänskliga rättigheter, governancestrukturer, rättsväsen och att det finns en enabling environment för människor att leva och också arbeta i. Som ni nämnde är 80 procent av alla arbeten i fattiga länder i små och medium sized enterprises. Det är helt självklart och grundläggande att stötta den verksamheten, men det måste vara rätt typ av stöd och rätt typ av företagande.

Vi spelar en väldigt viktig roll globalt med att skapa finansieringsmöjligheter – attrahera kapital, helt enkelt. Där är vi en katalytisk aktör som arbetar med att skapa just investeringar i länder runt om i världen.

UNDP har något vi kallar en moonshot som innebär att vi vill generera 5 trillion dollars – vad det nu blir på svenska – för att nå de globala målen. Det kan inte bli 5 trillion till vad som helst, utan det handlar om att de måste kanaliseras för att uppnå de globala målen. Det är utgångsläget.

Jan Larsson, Business Sweden: Jag vill gärna säga något konkret. Det är ju svårt med företagande och näringsliv och vad man egentligen bidrar med, så jag vill gärna ta ett exempel på ett av de projekt vi har gjort tillsammans för att belysa vad det är som egentligen händer i de här projekten.

För ett antal år sedan, innan jag började på Business Sweden, hade vi tillsammans med Maria Håkansson och Swedfund en diskussion med Elfenbenskusten, i Abidjan, om ett enormt problem som de hade. Det tog ungefär tre timmar att resa från ena sidan av staden till den andra sidan på grund av att det var så mycket trafik. Det släpptes ut en vansinnig massa avgaser, koldioxid naturligtvis, och inte minst var många av de – framför allt kvinnor – som jobbade på ena sidan av staden och bodde på den andra utsatta eftersom de gick till jobbet i gryningen och hem i skymningen. I mörkret skedde ett antal övergrepp.

Det där kom vi att diskutera med stadsförvaltningen i Abidjan, och vi kom fram till att det gick att ordna en lösning. Det var inte en lösning som prompt behövde innefatta svenska företag men där vi naturligtvis visste att det fanns svenska biljettsystem, övervakningsteknik och bussar som gjorde att vi hade kunnat förverkliga det där.

Vi inledde en diskussion och gjorde en förstudie tillsammans med Swedfund genom Projektacceleratoren och kom fram till att detta skulle kunna

lösas med några hundra bussar och tekniska system. Till slut blev det en upphandling där vi också kunde visa att Sverige kunde finansiera en sådan lösning, och nu rullar de där bussarna. Det tar betydligt kortare tid för invånarna i Abidjan att komma från ena sidan av staden till sitt jobb på andra sidan av staden, och det är betydligt färre övergrepp och våldtäkter som sker i anslutning till de här transportererna och betydligt mindre koldioxid som släpps ut.

Det var bara ett typexempel på det vi hoppas kunna göra mer av med de pengar som vi har fått. Vårt bidrag till det här är inte att vare sig finansiera eller någonting annat, utan vi kan projektleda, ta in Swedfund och andra aktörer och jobba tillsammans med utvecklingsbanken och andra för att förverkliga den här typen av projekt med hjälp – hoppas vi – av svenska företag. Men om någon annan hade vunnit den upphandlingen i slutändan hade vi fortfarande kunnat stoltsera med att vi faktiskt bidrog till att minska koldioxidutsläppen, överfallen och tiden det tog att ta sig till jobbet. Det var bara ett konkret exempel på vad vi hoppas kunna bidra med i det här.

Ordföranden: Stort tack för det, och tack allesammans! Nu lämnar jag ordet till Morgon Johansson, vice ordförande, för en avslutning. Var så god!

Vice ordföranden: Herr ordförande! Först ett stort tack till alla som har medverkat. Jag tycker att det har varit en väldigt spännande och intressant eftermiddag, säkert inte bara för dem som är specialister på svenskt bistånd utan också för alla som är intresserade av Sveriges ställning och rykte i världen.

Jag tänkte ge några avslutande kommentarer från vårt perspektiv. Det är ingen hemlighet alls, som Olle Thorell var inne på, att vi socialdemokrater är starkt kritiska till det sätt som regeringen har skött biståndspolitiken på. Det började redan direkt efter regeringsskiftet när två av tre regeringspartier bröt sina vallöften och lämnade enprocentsmålet. För varje år som går ser vi hur biståndet gröps ur av inflationen samtidigt som behoven växer i världen. Sedan fortsatte det ju med att regeringen deklarerade att man inte längre tänkte föra en feministisk utrikespolitik. Även det har gått ut över biståndet.

Vi har sett att Sverige nu har halverat sitt stöd till FN:s viktiga arbete inom ramen för UN Women när det gäller kvinnors och flickors rättigheter. Det gör man i ett läge där kvinnors och flickors rättigheter är mer hotade än på länge i världen. Caroline Åberg på UNDP var inne på hur viktigt kärnstödet till FN-organisationerna är. Det här är ett exempel på kärnstöd, men det är många fler kärnstöd som regeringen har skurit ned på.

Till detta kommer att Sverige nu drar sig ur viktiga områden i Afrika och Asien. Det menar vi inte bara skadar de fattiga och förtryckta som är i behov av det här stödet utan också lämnar fältet fritt för länder som Kina och Ryssland som ju länge har velat nå in steg på de områdena.

Lägg till detta att Sverige nu också prioriterar ned stödet till Palestina i ett läge där Gaza står på randen till en svältkatastrof och där palestinierna på

Västbanken trakasseras, dödas och fördrivs i en omfattning som vi inte har sett på länge. Regeringen svängde visserligen när det gäller UNRWA-stödet, men det gjorde man först efter mycket starkt tryck från oppositionens sida.

Så kommer den här reformagendan. Den är framtagen utan någon som helst offentlig utredning, utan någon remissomgång och utan något egentligt samarbete med varken oppositionen eller civilsamhället. Det enda vi i oppositionen hade fått se innan den presenterades var några powerpointbilder med innehållslösa rubriker. Och den enda beredning som hade varit med civilsamhället var, som jag har förstått det, något slags speeddejting med biståndsministern på ett mingel på UD.

Så där brukar man inte göra när man lägger om politiken i stor omfattning. Det brukar föregås av en bred och öppen debatt och även ordentliga konsekvensanalyser. Det har inte skett.

Den här processen fullbordades med ytterligare ett klubbslag mot civilsamhället, vilket vi har hört om i dag. Avtal sades upp över en natt, vilket var en total överraskning för de flesta. Från bland annat Concords ordförande har vi hört vilken central uppgift civilsamhället har för biståndet. När man pratar med många i civilsamhället nu förstår man också hur djupt oroade de är över situationen.

Jag förstår att en del av civilsamhället i det här läget ibland kan vara rädda för att säga vad de faktiskt tycker. De riskerar då att bli av med sina avtal. Jag tror inte alls att det är en slump. Jag tror att regeringen helt enkelt räknar med att kritiska röster ska tystna. Det finns ett mönster i övrig politik för det.

Nu chockar man civilsamhället genom att säga upp avtalen. Det handlar kanske om att skrämmas. Men det kan också handla om att man helt enkelt vill ta bort vissa delar av biståndet, till exempel det bistånd som går via de fackliga organisationerna för att stödja fackligt arbete. Vi ser reaktionerna från den delen. Tror vi att det biståndet kommer att förlängas? Jag tvivlar på det.

Den dramatiska neddragningen av informationsinslaget, som vi har sett efter regeringsskiftet, bidrar också till att sätta en annan bild av biståndet. Vi ser att högerextrema trollfabriker fortsätter att prångla ut sin nidbild av vad biståndet handlar om. Samtidigt stryker man alltså civilsamhällets möjligheter att svara på nidbilden och förklara vad biståndet egentligen handlar om och vart det går. Det tror jag inte heller är någon slump.

Lägg till det den förändrade bilden av Sverige som vi nu ser gå ut över världen, vilket statsrådet var inne på. Statsrådet sa någonting i stil med att det nu ska ges ett nytt uppdrag till några myndigheter att försöka påverka den bilden. Det tror jag inte kommer att göra särskilt stor nytta. Det handlar om något helt annat.

Det handlar om bilden av Sverige och det vi faktiskt gör i Sverige. Bilden av Sverige har länge varit den av ett land där vi står upp för mänskliga rättigheter, driver klimatfrågorna, värnar jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och verkar för ökad rättvisa och minskade klyftor. Den bilden har många i världen fortfarande av Sverige.

Men nu kablars också en annan bild av Sverige ut i världen. Det måste vi veta om. Nu kablars det ut en bild av ett land där klimatutsläppen ökar, där man har övergivit den feministiska utrikespolitiken och där man har övergivit enprocentsmålet. Det kablars inte minst ut en bild av ett land där ledande politiker om och om igen kan hetsa mot islam och muslimer och kan uppmana till koranbränningar utan att det får några som helst konsekvenser.

Det går såklart också ut över biståndet. Biståndsarbetare vittnar om att de inte längre vågar visa den svenska flaggan. Det finns helt enkelt en ökad hotbild mot svenska biståndsarbetare. Det blir svårare för Sverige att verka i en del länder.

Det spelar ingen roll hur många PR-konsulter man köper in för att försöka ändra den Sverige bilden. Det handlar helt enkelt om att lägga om politiken.

Som Olle Thorell sa kommer vi från socialdemokratins sida att bjuda in till en process där vi tar fram en egen reformagenda. Vi kommer att gå igenom hela området. Vår utgångspunkt är att enprocentsmålet ska återupprättas. Vi vill ta fram en sådan reformagenda i samråd och samarbete med civilsamhället, inte i konflikt med det. Vi kommer att arbeta brett och öppet, inte smalt och slutet. Vi uppmanar till och bejakar all öppen debatt och vill att alla åsikter i de här delarna ska komma fram. Och vi eftersträvar självklart ett resultat som kan få brett politiskt stöd efter 2026.

Tack för i dag! Den här diskussionen lär förstås fortsätta.
(Applåder)

Ordföranden: Innan jag också tackar och avslutar sammanträdet kommer jag att ge statsrådet möjlighet att ge en kort slutkommentar, eftersom det var många riktade angrepp åt just det hållet.

Statsrådet Johan Forssell (M): När man håller sådana här utfrågningar i riksdagen – många av er har säkert varit med på sådana tidigare – brukar man göra en avslutning å utskottets vägnar och kanske inte hålla valta. Jag kan bara konstatera att det var en lång rad olika felaktigheter och konspirationsteorier som fördes fram här. Jag tänker inte bemöta var och en av dem. Det mesta var bara rent fel. Jag har redan bemött flera av dem i mina olika inlägg.

Jag vill tacka alla som har kommit hit i dag och diskuterat frågorna. Jag ser fram emot fortsatt nära kontakt. Det har varit många möten på UD och i riksdagen samt frågestunder och interpellationsdebatter. De lär fortsätta. Man är också alltid varmt välkommen att höra av sig till oss med olika inspel i fråga om operationaliseringen och det fortsatta arbetet.

Varmt tack för att ni kommit hit i dag!
(Applåder)

Ordföranden: Som alla märker finns det många olika uppfattningar här i salen om reformagendan och delvis olika verklighetsbilder av hur förankringen av processen har sett ut.

Innan vi avslutar sammanträdet vill jag tacka den flora av olika röster och aktörer som har valt att komma hit i dag. Och tack än en gång till panelen! Med det avslutar vi utskottets sammanträde